

PÕLLUMAJANDUSLIKU
ARTELLI
JUHTIMISE KOGEMUSED

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“

PÕLLUMAJANDUSLIKU ARTELLI
JUHTIMISE KOGEMUSED

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“
TARTU, 1947

Tõlgitud teose järgi: Опыт управления делами сельскохозяйственной артели. Государственное издательство сельскохозяйственной литературы, „Сельхозгиз“, Москва, 1946.

Tõlkinud H. Kerma.

Brošüüri on kirjutanud G. M. Loza ja A. S. Šušakov NSVL Põllutöö Rahvakomissariaadi poolt järgmises koosseisus organiseeritud brigaadi materjalide järgi: N. S. Vlassov, P. A. Granditski, V. P. Klimenko, G. G. Kotov, G. M. Loza (brigaadi juht), T. J. Nikitaško, A. N. Maluhhina, E. N. Taštšev, A. P. Terjaeva, A. A. Titova ja A. S. Šušakov.

I, II, III ja V peatükk on kirjutatud G. M. Loza, VI ja VII peatükk A. S. Šušakovi poolt, IV peatükk — ühiselt.

13360
A-16804

Eessõna.

Iga põllumajandusliku artelli majapidamine on oma tootmise iseloomult suur ja mitmekülgne. Artelli on koondatud kümned, sageli ka sajad talundid. Kolhoosi ühiskondlikke maid arvutatakse sadades ja tuhandetes hektaarides. Siin kasvatakse kümneid mitmeliigilisi kultuure. Põldudel töötab palju komplitseeritud masinaid. Loomakasvatusfarmides on kari-loomi kümnete ja sadade kaupa. Kolhoosipõldudel ja -farmides töötab iga päev sadu inimesi.

Sääraste suurte ettevõtete juhtimine kujutab endast kolhooside ühiskondliku majapidamise organisatsioonilis-majandusliku tugevdamise ja arendamise üht tähtsamat tingimust. Juba 1933. a. ütles seltsimees Stalin oma kõnes „Tööst maal“, et „raskuspunkt vastutuses majapidamise juhtimise eest on nüüd üksikult talupoegadelt ümber asetatud kolhoosi juhtkonnale, kolhoosi juhtivale tuumikule. Nüüd nõuavad talupojad hoolt majapidamise eest ja arukat asjaajamist mitte iseendilt, vaid kolhoosi juhtkonnalt või, õigemini, mitte niivõrd iseendilt, kuivõrd kolhoosi juhtkonnalt“.

Kolhoosi areng ja õitseng sõltub mitmeti juhtimise kvaliteedist. Agrotehnika ja zootehnika eesrindlike võtete rakendamise edu kolhoosis sõltub majapidamise organiseerimisest, mis omakorda oleneb juhtimise olukorrast kolhoosis. Järelikult saab efektiivsemaid majandamise meetodeid ja juhtimisvõtteid õppida ainult eesrindlike kolhooside eeskujudest ja nende kolhooside esimeeste töökogemustest. Artelli juhtimise organiseerimise ning juhtimismeetodite ja -võtete paljusid külgi ei saa sageli väljendada numbritega, vaid neid saab ainult kirjeldada.

Käesolev raamat on kirjutatud Liidu mitmesugustes tsoonides asuvate eesrindlike kolhooside materjalide põhjal (vt. tabel 1).

Tabel 1.

Jrk.-nr.	Kolhoosi nimetus	Oblast ja rajoon	Majapidamise põhiharud	Kolhoosi esimehe perekonna-, ees- ja isanimi
1.	„Pobeda“	Moskva obl., Dmitrovi rajoon	Põllundus (teravilja ja seemnekasvatus), köögiviljakasvatus, loomakasvatus	I. S. Jegorov
2.	„Borets“	Moskva obl., Bronnitski rajoon	Köögiviljakasvatus, põllundus, piimakarjakasvatus	P. I. Ažirkov
3.	„Novõi bõt“	Ivanovo obl., Komсомoli rajoon	Põllundus, loomakasvatus	F. I. Bušujev
4.	Budjonni nimeline	Ivanovo obl., Jurjevetski rajoon	Põllundus (ühes linnaga), loomakasvatus	I. M. Voronin
5.	Stalini nimeline	Ivanovo obl., Šuiski rajoon	Köögiviljakasvatus, põllundus, piimakarjakasvatus	M. I. Ordin
6.	8. märtsi nimeline	Gorki obl., Tškaloovi rajoon	Põllundus, lina, loomakasvatus	I. M. Remizov
7.	Kirovi nimeline	Gorki obl., Kstovski rajoon	Põllundus, piimakarjakasvatus, köögiviljakasvatus	F. I. Glebov
8.	„Peredovik“	Mari ANSV, Volga rajoon	Põllundus, loomakasvatus	A. K. Kudrjajtsev
9.	Tširki	Mari ANSV, Pektubajevi rajoon	Põllundus, loomakasvatus	V. D. Orehov
10.	„Pobeda“	Tšuvaši ANSV, Vurnarski rajoon	Põllundus, loomakasvatus	P. A. Andrejev

Tabel 1. Järg.

Jrk.-nr.	Kolhoosi nimetus	Oblast ja rajoon	Majapidamise põhiharud	Kolhoosi esimehe perekonna-ees- ja isanimi
11.	Stalini-nimeline	Tšuvaši ANSV, Vurnarski rajoon	Põllundus (teravilja seemnekasvatus), loomakasvatus	A. D. Vasjanin
12.	„Zarja“	Sverdlovski obl., Atšitski rajoon	Põllundus, köögiviljakasvatus, loomakasvatus	A. P. Ternov
13.	„Zavet Iljitša“	Tambovi obl., Mitšurini rajoon	Põllundus (teravilja seemnekasvatus), loomakasvatus, aiandus	A. F. Jenenkov
14.	„Komintern“	„ „	Põllundus, piimakarjakasvatus	A. I. Azovtsev
15.	Stalini-nimeline	Stavropoli krai, Staromarjevi rajoon	Põllundus (teravilja), loomakasvatus, köögiviljakasvatus	V. F. Vassiljev
16.	„Udarnik vtoroi pjatiletki“	Tškalovi obl., Tškalovi rajoon	Põllundus (teravilja), loomakasvatus	S. E. Kužman
17.	„Trudovoi aktiv“	Tškalovi obl., Soljiletski rajoon	Põllundus (teravilja), loomakasvatus	P. E. Tõštšenko
18.	„Svoboda“	Tškalovi obl., Saraktaši rajoon	Põllundus (teravilja seemnekasvatus), loomakasvatus	I. M. Kossarev
19.	Molotovi-nimeline	Altai krai, Šipunovi rajoon	Põllundus (teravilja), loomakasvatus, aiandus	F. M. Grinko
20.	„Vtoraja pjatiletki“	Kasahhi NSV, Alma-Ata obl., Alma-Ata rajoon	Köögiviljakasvatus, puuviljakasvatus, loomakasvatus, põllundus	I. N. Hartšenko

Loetletud kolhooside üksikasjalise uurimise kõrval koguti täiendavalt ja töötati läbi materjal 100 eesrindliku kolhoosi ja Liidu eri oblastite eesrindlike kolhooside esimeeste töö kohta. Kasutati ära massilised materjalid ka Üleliidulisest Põllumajandusnäitusest osa võtnud kolhooside kohta ja eriti paremate kolhooside monograafilised kirjeldused.

Eesrindlike kolhooside saavutused ja juhtimise osatähtsus.

Sotsialistlik põllumajandus talus auga kõik sõja katsumused. Ta varustas ja varustab pidevalt Punaarmee ja elanikkonda toiduainetega ja tööstust toorainega. „Armee ei saa sõdida ja võita ilma kaasaegse relvastuseta,“ ütleb seltsimees Stalin. „Kuid ta ei saa sõdida ja võita ka ilma leiva ja toiduaineteta.“ Kui Punaarmee ei kannatanud kogu sõja kestel puudust toiduainetest, siis on see nõukogude talupoja suur teene. Mees- ja naiskolhoosnikud varustasid kogu sõja ajal töölisi ja intelligentsi pidevalt toiduainetega ja tööstust toorainega ning tagasid rinde jaoks relvastust ja varustust valmistavate tehaste ja vabrikute normaalse töö. Kolhoositalupojad aitasid aktiivselt ja täie kohusetundega oma kodumaa vastu Punaarmeel saavutada võitu vaenlase üle.

Eriti suurt edu näitasid meie maa eesrindlikud rajoonid ja kolhoosid. Ivanovo oblasti kahe eesrindliku rajooni kolhoosides tõusis toodang sõja-aastate kestel näiteks tabel 2 kohaselt (1943. a. protsentides, võrreldud 1940. aastaga).

Tabel 2.

Näitajad	Komsomoli rajoon	Šuiski rajoon
1. Külvipind	105,9	101,7
2. Teraviljakultuuride viljakus	117,5	120,8
3. Produktiivsete kariloomade arv (ümber arvatud suurtele kariloomadele)	129,5	134,7
4. Väljalüps ühe lehma kohta	121,6	109,8
5. Üldtoodang ühe töövõimelise kohta	122,6	115,4
6. Rahalised sissetulekud	283,4	262,2

Selliseid põllumajanduse tõusu näiteid sõjaajal võis tähele panna Liidu kõigi oblastite paljudes rajoonides.

Kolhoosikorra üldise edu taustal saavutasid eesrindlikud kolhoosid veel suuremat edu ja näitasid rasketes sõjatingimustes tõelise bolševistliku töö eeskuju.

Eesrindlikke kolhoose iseloomustavad järgmised asjaolud:

1) külvipindade, kariloomade arvu, üldtoodangu kui ka tootmise põhivahendite suurenemine;

2) majandi müügitoodangu suurenemine, riigile antava toodangu normide täitmine ja saaduste müümine riigile üle plaani;

3) tööviljakuse tõus, tööpäeva tasu säilitamine ja tõus, võrreldes sõjaeelse tasemega.

Võib tuua rohkearvulisi näiteid eesrindlike kolhooside majapidamise tõusust ja tugevnemisest sõja-aastail.

Moskva oblastis Bronnitski rajoonis asuval kolhoosil „Borets“ on 574 ha külvipinda. Põllunduse kõrval on kolhoosis arenenud köögiviljakasvatus. Köögivilja alla on eraldatud 70 ha, aia alla 10 ha. Kolhoosil on 388 ha head heina- ja karjamaad. Loomakasvatus on esindatud nelja farmiga: suurte kariloomade ¹⁾ farmiga — 110 pead, seakasvatusfarmiga — 67 pead, lambakasvatusfarmiga — 152 pead ja linnukasvatusfarmiga — 129 pead. Kolhoosil on mesila 10 mesilasperega. Kolhoosis on 77 hobust ja majapidamise vajadusi rahuldav sepikoda ja sadulsepatöökoda.

Sõja-aastail tõusis kolhoosi majapidamine pidevalt, hoolimata vähenenud töö- ja veojõu-ressurssidest.

Külvipind tõusis sõjaajal (3 aasta kestel) 10,2%, võrreldes kolme sõjaeelse aasta keskmise aastase külvipinnaga. Laiendati teraviljakultuuride, köögiviljakultuuride ja kartulite külvipinda ja tõsteti nende viljakust. Keskmise viljakus kolmel sõja-aastal oli teraviljakultuuridel 16,5 z/ha, kartulil 122,8 z/ha ja köögiviljadel 267,2 z/ha.

---

1) „Suurte kariloomade“ ja „suurte sarvloomade“ all on mõeldud kogu teose ulatuses veiseid. (Toimetus.)

Kariloomade üldarv mõnevõrra tõusis. Väljalüps ühe söödalehma kohta sõja-aastail on keskmiselt 2725 l.

Keskmine aastane üldtoodang tõusis sõja-aastail teravilja alal 65,2%, kartuli alal 15,2% ja köögiviljade alal 63,3%.

Iga-aastaste riigile antava toodangu normide täitmine ja müük (kaasa arvatud naturaaltasu masina-traktorijaamade töö eest) suurenesid teravilja alal 2 korda, kartuli alal peaaegu 2¹/₂ korda ja köögiviljade alal mitu korda. Suurenesid kolhoosi rahalised sissetulekud, mis olid 1943. aastal 1165,8 tuhat rubla.

Kolme sõja-aasta kestel suurenesid kolhoosi põhivahendid 45,8 tuh. rubla võrra.

Uhiktööpäeva keskmine tasu oli sõja-aastail kõrgem kui sõja-eelseil aastail: teravilja alal 56% ja köögiviljade alal 18% võrra. Sõja-aastail anti uhiktööpäeva eest keskmiselt 1,66 kg teravilja, 6,3 kg kartuleid, 4,3 kg köögivilja ja 5 rubla raha. 1943. aastal langes jaotatud sissetulekutest igale sööjale 270 kg teravilja, 678 kg kartuleid, 826 kg köögivilja ja 921,5 rubla raha.

Kolhoosis on hea söökla ühiskondliku toitlustamisega, laste mängumuru ja lastesõim, kuhu on paigutatud umbes 80 kolhoosi last.

Gorki oblastis Tškalovi rajoonis asuv 8. märtsi nimeline linakasvatuskolhoos on oma tootmise ulatuse poolest kaunis suur majand. Omades ca 420 ha külvipinda, külvab kolhoos igal aastal lina 50-hektaarisele pinnale. 1944. aasta alguseks oli kolhoosis suurte kariloomade farm 90 peaga, seakasvatusfarm 130 peaga, lambakasvatusfarm 110 peaga, 115 lindu, mesila 23 perega ja 43 hobust.

Sõja-aastail suurendati külvipinda 11% võrra. Koduloomade, eriti sigade ja lammaste arv tõusis tunduvalt. Keskmised saagid sõja-aastail tõusid teraviljal 13,4% ja kartulil 10,2% võrra.

Kolmel sõja-aastal andis ja müüs kolhoos riigile teravilja neli korda rohkem kui kolmel sõja-eelsel aastal, linakiudu 13% rohkem, kartuleid ja köögivilju üle kahe korra rohkem ja kariloomi kolm korda rohkem.

Kolhoosi põhifondid suurenesid 70% võrra.

Tõusis ühiktööpäeva tasu. Sõja-aastail anti keskmiselt ühiktööpäeva kohta 1,8 kg teravilja, 2,3 kg kartuleid, 3,0 kg köögivilja ja 0,2 kg linaseemneid. 1943. aastal sai iga sööja 196 kg teravilja, 37 kg linaseemneid, 411 kg kartuleid, 132 kg köögivilja ja 816 rubla raha.

Tambovi oblastis Mītsurini rajoonis asuv kolhoos „Zavet Iljitsša“ on suur tüüpiline majand kesk-mustamullatsooni jaoks. Külvipind on ca 1000 ha, selle hulgas ca 600 ha teravilja all. Teraviljamajapidamisel on seemnekasvatuslik suund. Köögivilja ja kartuli all on 80 ha ja noorte viljapuude all 54 ha. Kolhoosil on 104 suurt karilooma, 90 siga, 125 lammast, 257 lindu ja 46 hobust. Sõjaajal tõusis kariloomade arv 25% võrra. Kolhoosi külvipinnad jäid stabiilseiks.

Keskmine viljakus kolmel sõja-aastal on kolme sõja-eelse aasta keskmisest viljakusest kõrgem — teravilja alal 16,4%, kartuli alal 51,6% ja köögiviljade alal 18,8%.

1943. aastal on antud ja müüdnud riigile teravilja 46% rohkem kui 1940. aastal ja koduloomi 2,6 korda rohkem kui 1940. aastal.

1943. aastal anti ühiktööpäeva kohta 1,18 kg teravilja, 2,16 kg kartuleid, 1,73 kg köögivilja ja 1,75 rubla raha.

Vaenlase lennuvägi purustas palju ühiskondlikke ehitisi. Kolhoos ehitas nad oma jõududega uuesti üles, taastades seega oma põhivahendid ning hiljem neid 7% võrra suurendades, võrreldes nende maksumusega 1940. a. lõpuks.

Kasahhi NSV-s Alma-Ata oblastis asuv kolhoos „Vtoraja pjatiletka“ on suur puu- ja köögiviljakasvatusmajand, kus on niisutatavad põllud ja arenenud loomakasvatus. Kolhoosis on 3107 ha maad, seal hulgas 704 ha künnimaad ja 469 ha aedu. Kolhoosis on 347 suurt karilooma, 162 hobust, 1928 lammast, 52 siga, 343 lindu ja 220 mesilasperet. Sõja-aastail on suurendatud kariloomade üldarvu rohkem kui kaks korda. Keskmine väljalüps sõja-aastail oli 2423 l lehma kohta.

Köögiviljade üldtoodang tõusis sõja-aastail 2 korda, kartulitoodang 1,65 korda. Kolhoos andis 1943. aastal riigile köögivilja 1,7 korda rohkem kui 1940. aastal, villa 1,5 korda rohkem,

nahku 1,5 korda rohkem, köögivilja peaaegu 3 korda rohkem ja lihaloomi 10 korda rohkem. Kolme sõja-aasta jooksul andis kolhoos riigile üle 100 hobuse.

Sõja-aastail püsis ühiktööpäeva keskmine tasu natuuras sõjajärgsete aastate tasemel; tasu teraviljas vähenes mõnevõrra (kuni 0,9 kg), rahaline tasu aga suurenes kuni 7 rublani ühiktööpäeva kohta.

Sõja-aastail tõusis kolhoosi põhivahendite maksumus 1138 tuh. rubla võrra. Kolhoosi rahalised sissetulekud suurenesid peaaegu poolteist korda ja olid 1943. aastal 3287 tuh. rubla.

Tuhandete eesrindlike kolhooside kogemused räägivad sellest, et eesrindlikud kolhoosid kujutavad endast hästi organiseeritud ettevõtteid stabiilse majapidamisega, mida nad korraldasid edukalt ümber sõjavajaduste rahuldamiseks. Eesrindlikud kolhoosid on kõigile kolhoosidele kollektiivse majapidamise organiseerimise eeskujuks. Eesrindlikud kolhoosid ei taganud mitte ainult rahuaja tingimustes, vaid ka sõja-aastail kõrgeid näitajaid oma tootmise laiendamise, majandi müügitoodangu tõstmise, ühiskondliku majapidamise sissetulekute suurendamise ja ühiskondliku majapidamise sissetulekute arvel kolhoosnike materiaalse heaolu tõstmise alal.

Eesrindlike kolhooside eeskujust näevad kõik kolhoosid oma majapidamise edasise tõstmise võimalusi. Eesrindlike kolhooside kogemuste üldistamine, nende töömeetodite avastamine ja nende kogemuste rakendamine kõigi kolhooside praktilisesse majandustegevusesse peab aitama kaasa kolhooside massi tõstmisele eesrindlike kolhooside tasemele ja kogu põllumajanduse üldisele tõusule.

Milles seisneb siis peapõhjus, miks paremad kolhoosid, juhtides oma majapidamist võrdsetes tingimustes neid ümbritsevate kolhoosidega, saavutavad siiski kõrgemaid näitajaid oma töös. Peapõhjuseks on siin nende artellide oskuslik juhtimine. Juhtimise osatähtsus kolhooside majapidamise tõstmisel on otsustav.

Eesrindlikud kolhoosid erinevad selle poolest, et nende maadel on sisse seatud õiged külvikorrad, milledest peetakse

rangelt kinni; nende abil on loodud võimas söödabaas, mille alusel on arendatud loomakasvatust; on loodud majapidamise kõrvalharud; majandid kujutavad endist mitmekülgsest arenenud ettevõttest, kes püsivalt juhivad aasta-aastalt oma tootmist.

Tagades kõrge töötasu maksmist suurendavad eesrindlikud kolhoosid aasta-aastalt mahaarvamisi jagamatutesse fondidesse, kasutades neid ühiskondliku omandi laiendamiseks: omandavad masinaid ja tööriistu, püstitavad uusi hooneid ning ehitisi jne.

Eesrindlikud kolhoosid on seadnud sisse täieliku korra tööorganiseerimise alal, on loonud kõva töödistsipliini ja kasvatanud kvalifitseeritud juhtide kaadrid, kes töötavad vahet pidamata paljude aastate kestel.

Eesrindlikud kolhoosid erinevad selle poolest, et nende eesotsas seisavad kogunud esimehed ja head organisaatorid, kes on läbi teinud organisatsioonilise töö suure praktilise kooli ning kellel on rikkalikud kogemused ja teadmised kolhooside tootmise organiseerimise ja tehnika alal. Eesrindlike kolhooside juhatuste koosseisus töötavad tublid ja algatusvõimelised kolhoosnikud, kes oma tööga on tõestanud andumust kolhoosile ja asjatundmist. Toetudes kolhoosi juhatusele ja kolhoosi aktiivile, ühendavad eesrindlike kolhooside esimehed edukalt endi kui juhtide ülesandeid artelli juhtimises nõutava kolhoosi sisemise demokraatiaga.

Artelli esimees on juhatuse põhimine ja keskne kuju. Kui kolhoosi töö edu sõltub peamiselt juhtimise kvaliteedist, siis sõltub viimane artelli esimehe kvalifikatsioonist ja vilumusest. Kolhoosnike hulgas on tekkinud arvamine, et kui kolhoos on hea, siis tähendab see seda, et selle eesotsas seisab väärikas esimees, kes oskuslikult juhib ühiskondlikku majapidamist.

Igal esimehel on majapidamise juhtimise alal omad meetodid ja võtted. Need meetodid ja võtted on erinevad, sõltuvalt kolhoosi looduslikest ja majanduslikest tingimustest ja esimehe enda iseloomust ja kogemustest. Kuid vaatamata kõigile erinevustele domineerib kolhooside juhtimise organiseerimises

ja juhtimises teatav ühtlus, mis on omane kolhoosidele kui sotsialistlikele ettevõttele ja mis tuleneb nende loomusest. See on Põllumajandusliku artelli põhikirja range täitmine ning võitlus riikliku ja töödistsipliini, kolhoosi ühiskondliku majapidamise arenemise, kolhoosnike heaolu tõstmise ja nende kasvatamise eest sotsialistlikus vaimus. Iga esimees lahendab omamoodi, oma meetodiga just neid ülesandeid. Eesrindliku juhtimise kogemuste omandamine aitab kõiki esimehi omandada oskust artelli keerulise majapidamise juhtimiseks.

Kolhoosi juhtimisorganid ja nende töö.

Põllumajanduslik artell kujutab endast majandusliku organisatsiooni kooperatiivset vormi. Artelli põhivahendid kuuluvad kõigile artelli liikmeile. Artelli liikmed on nende peremehed. Seetõttu põhineb artelli juhtimine laialdasele kolhoosi demokraatialle, s. o. kõigi mees- ja naiskolhoosnike aktiivsele juhtimisest osavõtmisele.

Põllumajandusliku artelli põhikirja järgi otsustab kõiki kolhoosi sisemise elu põhiküsimusi artelli liikmete üldkoosolek. Olles artelli kõrgemaks juhtimisorganiks, valib üldkoosolek artelli juhatuse, artelli esimehe ja revisjonikomisjoni, kes on oma tegevuse eest vastutavad üldkoosoleku ees.

Eesrindlikes kolhoosides toimub üldkoosoleku, juhatuse ja revisjonikomisjoni tegevus täies kooskõlas Põllumajandusliku artelli põhikirjaga, mis on majanduslikus tegevuses saavutatud edu üheks põhitingimuseks. Kolhoosi arenemise ja töö põhiküsimuste otsustamisel lähtutakse artelli juhtimisel kolhoosi demokraatiast kinnipidamise alal alati põhikirja nõuetest.

Üldkoosolek.

„Artelli asjaajamist juhib artelli liikmete üldkoosolek, koosolekute vaheajal aga üldkoosolekul valitud juhatus,“ on öeldud Põllumajandusliku artelli põhikirjas.

Eesrindlikes artellides juhib artelli liikmete üldkoosolek artelli asjaajamist tõesti peremehelikult.

Siin on nad rahvarohked ja alati õigusvõimelised otsuste vastuvõtmiseks. Koosolekud on alati asjalikud ja täis elevust.

Kolhoosnikud esitavad konkreetseid ettepanekuid ja teevad kriitilisi märkusi juhatuse, esimehe ja teiste kolhoosi juhtivate töötajate töö kohta, teades, et kõik asjalikud märkused ja ettepanekud võetakse arvesse ja viiakse ellu.

Sõja-aastail tõusis tunduvalt aktiivsus üldkoosolekuil. Eriti tõusis naiskolhoosnike aktiivsus. Suurenenud kohusetunne kodumaa vastu ei väljendunud iga lihtkolhoosniku juures mitte ainult selles, et ta ise hakkas paremini ja rohkem töötama temale antud tööalal, vaid ka selles, et ta hakkas rohkem hoolitsema selle eest, et kolhoos tervikuna töötaks paremini ja annaks suurema panuse kodumaa kaitsmiseks.

Sõja algusest saadik läks kolhoosist rindele palju mehi; neid asendasid naised, alaealised ja vanad. Tööjõu organiseerimise raskused kasvasid, kuid kolhoosid said neist üle. Sel alal oli suur tähtsus üldkoosolekuil. Artelli esimehe poolt oskuslikult juhitud üldkoosolek oli kooliks, mis kasvatas naiskolhoosnikes ja kolhoosi noorsoos kõrget kohusetunnet kodumaa vastu, nõukogude patriotismi, ranget töödistsipliini ja hoolitsust oma ühiskondliku majapidamise eest.

Üldkoosolekute kokkukutsumise ja nende töö praktika alal tuleb eesrindlikes kolhoosides ära märkida järgmisi külgi.

1. Kolhoosi majanduselu põhi- ja jõoksvate küsimuste otsustamiseks kutsutakse koosolekud kokku regulaarselt.

2. Üldkoosolekul vaadatakse läbi kolhoosi tähtsad tööküsimused, kuid arutatakse ka poliitilise elu küsimusi.

3. Artelli juhatus esitab sageli üldkoosolekule läbivaatamiseks oma otsused, mis põhikirja järgi ei nõua üldkoosoleku eri otsust, kuid on majanduslikult tähtsad ja nõuavad kolhoosnike toetust.

4. Koosolekud valmistatakse hoolikalt ette. Arutamiseks esitatakse kaks-kolm küsimust. Koosolekute otsused on konkreetsed ja vormistatakse protokolliraamatuisse. Korralistel koosolekutel teeb artelli esimees teatavaks eelmiste koosolekute otsuste täitmise.

Tavaliselt kutsutakse aastas kokku 10 kuni 20 koosolekut. Suurtes kolhoosides, kus on palju liikmeid, on üks koosolek

kuus. Väiksemates kolhoosides kutsutakse koosolekuid kokku sagedamini (keskmiselt tuleb kuu kohta kuni kaks koosolekut). Talvel kutsutakse koosolekuid kokku sagedamini, suvel harvemini. Tambovi oblasti Mitšurini rajoonis asuvas kolhoosis „Zavet Iljitsša“ peeti 1943. aastal 15 üldkoosolekut, kus arutati läbi 32 küsimust.

Üldkoosolekute regulaarne kokkukutsumine võimaldab õigeaegselt otsustada kolhoosi järjekordseid tööküsimusi ja informeerida liikmeid asjade käigust kolhoosis.

Eesrindlikes kolhoosides koostatakse aegsasti koosolekute läbiviimise plaan.

Aasta kestel üldkoosolekutel läbivaadatavate küsimuste sisu on ligikaudu järgmine.

Artelli juhatuse aastaaruanne.

Revisjonikomisjoni aruanne.

Sissetulekute jaotuse kinnitamine.

Tootmisplaani ja tulude-kulude eelarve kinnitamine.

Töönormide ja -hinnete kinnitamine.

MTJ-ga sõlmitud lepingu kinnitamine.

Kevadkülvide ettevalmistamise ja läbiviimise plaan.

Kariloomade karjatamise ettevalmistamine ja plaan.

Ehitustööde plaan ja selle täitmise organiseerimine.

Kesa ja rühvelkultuuride harimise ettevalmistamine ja tööde läbiviimise plaan.

Seemnepõllud ja nende harimine.

Ühiktööpäevade miinimumi täitmine kolhoosnike poolt aasta esimesel perioodil.

Heinakoristustööde ettevalmistamine ja läbiviimise plaan.

Viljakoristustööde ettevalmistamine ja läbiviimise plaan.

Riigile toodangu andmise plaan ja tööde organiseerimine.

Riigile toodangu ja MTJ-le naturaaltasu andmise käik.

Viljakoristamise tulemused ja naturaal- (seemne-, kindlustus-, sööda-) fondide moodustamine.

Riigile toodangu müümine lisaks kohuslikele müükidele.

Avansside andmise ulatus ühiktööpäevade arvel.

Uhiktööpäevade miinimumi täitmine kolhoosnike poolt teisel perioodil.

Farmide töö talveperioodil.

Inventari remondi ja talviste tööde ettevalmistamine ja tööde plaan.

Lisatöötasu kinnitamine brigaadidele ja lülidele.

Kolhoosi vara inventariseerimine ja aastaaruande ettevalmistamine.

Uhiktööpäevade aastamiinimumi täitmine kolhoosnike poolt.

Loetletud küsimuste kõrval esitatakse üldkoosolekule vajaduse järgi ka teisi küsimusi, mis puudutavad kolhoosi tegevust, sotsialistliku võistluse organiseerimist ja üldpoliitiliste ning riiklike kampaaniate läbiviimist, samuti ettekandeid käesoleva momendi kohta ning artelli liikmeks vastuvõtmisi ja artellist väljaheitmisi.

On iseloomulik, et riiklike plaanide ja riiklike kohustuste täitmist, töödistsipliini küsimusi ning ühiskondliku omandi kaitse ja laiendamise küsimusi arutatakse eesrindlike kolhooside üldkoosolekuil süstemaatiliselt, millel on suur kasvatuslik tähtsus kolhoosnikele.

Koosolekute läbiviimise plaani koostamine korrastab nende tööd ning võimaldab juhatusel ja esimehel teostada aegsasti ettevalmistusi üldkoosolekuks, õigeaegne küsimuste arutamine ja abinõude heakskiitmine üldkoosoleku poolt annab aga esimehele ja juhatusel võimaluse täita täielikult ja õigeaegselt koosolekute otsuseid.

Koosoleku päevakorra valmistab ette artelli esimees ja juhatus. Tähtsamad küsimused töötab läbi ja kannab üldkoosolekul ette artelli esimees. Teistes küsimustes, eriti majapidamisharude töö küsimustes määratakse ettekandjateks juhatuse liikmed, harude juhatajad, arvepidajad ja eriteadlased. Kuid ka sel juhul võtab artelli esimees aktiivselt osa ettekannete ja nende kohta tehtavate otsuste ettevalmistamisest.

Keerulisemad ja tähtsamad küsimused (aruanne, tööplaan, lepingud, töönormid ja -hinded, sisekorra-eeskirjad jms.)

vaadatakse enne läbi artelli juhatus poolt. Sageli peetakse neid istungeid koos kolhoosi aktiiviga. Alles pärast seda antakse need küsimused üldkoosolekule otsustamiseks.

Üldkoosoleku otsuse kava töötatakse välja varem küsimuse hoolika uurimise põhjal. Kolhoosnike poolt koosolekul tehtud väärtuslikud ettepanekud võetakse samuti otsusesse.

Kolhoosnike koosolekute päev, kellaaeg ja koht antakse aegsasti teada. Koosolekud kutsutakse kokku vabadel päevadel või vabade päevade eelõhtuil. Koosolekute kellaajad määratakse nii, et kõik või peaaegu kõik kolhoosnikud oleksid tööst vabad ja võiksid osa võtta. Koosoleku ruum valmistatakse aegsasti ette. Ta ehitakse loosungitega ja plakatitega, laud kaetakse linaga ning olukorrale antakse pidulik ilme. Kolhoosnikud suhtuvad väga heakskiitvalt koosolekute hoolikasse ettevalmistusesse, milles tundub lugupidamine kolhoosi liikmete üldkoosoleku vastu.

Eesrindlike kolhooside esimehed on teinud palju pingutusi selleks, et koosolekuist võtaksid osa kõik tööst vabad kolhoosi liikmed, et koosolekud algaksid õigel ajal ja toimuksid asjalikult. Nüüd on see eesrindlikes kolhoosides saanud tavaliseks nähtuseks. Osavõtjate registreerimist teostatakse eraldi koostatud nimestikkude järgi, kuhu on sisse võetud kõik kolhoosi liikmed — üle 16 aasta vanad mehed ja naised.

Üldkoosoleku avab alati kolhoosi esimees. Sageli teevad kolhoosnikud ülesandeks artelli juhatusel juhutada koosolekut selle presiidiumina, kuid sageli valivad nad presiidiumi, mille koosseisu kuuluvad ka need, kes pole juhatusel liikmed. Artelli esimees valitakse autoriteetseima juhina peaaegu alati koosoleku presiidiumisse.

Olles presiidiumi koosseisus ei juhata artelli esimees alati koosolekut. See sõltub päevakorras olevate küsimuste tähtsusest ja sellest, kas presiidiumi koosseisus on kolhoosnikku, kes oskab koosolekut juhutada. Selle peale vaatamata ei nõrgene esimehe juhtiv osa koosoleku pidamisel. Tarvilikul hetkel teeb esimees selleks, et veenda enamust ühe või teise ettepaneku vastuvõtmise otstarbekuses, vajalikke õiendusi ja

astub välja ettepaneku kaitseks, veendes koosolijaid selle vastuvõtmise otstarbekuses.

Eesrindlike kolhooside üldkoosolekute poolt vastuvõetud otsused on alati konkreetset. Protokollides on tavaliselt märgitud kavatsetud abinõude teostamise tähtajad ja isikute perekonnanimed, kes on vastutavad nende teostamise eest. Artelli esimees ja juhatus organiseerivad otsuste täitmist ja informeerivad sellest perioodiliselt üldkoosolekut.

Illustratsiooniks toome näite üldkoosoleku otsuse täitmisest Tambovi oblastis asuvas kolhoosis „Zavet Iljitša“. Arutades kevadkülvil läbiviimise plaani, tegi üldkoosolek juhatusele ülesandeks organiseerida teiste konkreetsete ürituste kõrval põllutööde perioodiks lastesõime ja mängumuru, laiendada lasteaeda ning organiseerida kolhoosnike ühiskondlikku toitlustamist põllul. Need juhised täideti, mis võimaldas tõmmata rohkem naiskolhoosnikke põllutöödele, kasutada paremini tööpäeva ja tõsta tööviljakust.

Artelli esimees tegi arvepidajale ülesandeks täpsustada lasteasutisi vajavate laste arv ja arvestada välja ühiskondlikuks toitlustamiseks ja lasteasutistele vajalike produktide hulk. Majandusjuhatajale tehti ülesandeks remontida ruumid lasteasutiste jaoks ning remontida ja täiendada brigaadidele toiduvalmistamiseks vajalik inventar. Brigadiiridele tehti ülesandeks eraldada naiskokad ja inventar. Pärast seda kinnitati artelli juhatuse poolt lasteasutiste kasutamise ja ühiskondliku toitlustamise kord. Määrati lasteasutiste juhatajad ning eraldati brigaadides ühiskondliku toitlustamise eest vastutavad isikud; määrati kindlaks produktide normid ja üldine vajadus.

Mõne aja pärast võeti see küsimus täitmise kontrolli korraks arutusele üldkoosolekul. Üldkoosolek, kiites heaks juhatuse üritused, kinnitas toitlustamisfondide suuruse ning määras kindlaks nendele tähtsatele aladele tööle eraldatud kolhoosnikele töötasu ja ergutusrahade määramise korra.

Üldkoosolekute nende otsuste täitmise käigust, millede täitmine nõuab pikemaid tähtaegu, näiteks otsused ehitiste püstitamise, inventari omandamise ja valmistamise, noorloomade

kontraktatsiooni, riigile toodangu andmise, müügi jms. kohta, informeerivad eesrindlike kolhooside juhatused ja esimehed süstemaatiliselt üldkoosolekuid.

Üldkoosolekute nende otsuste täitmisest, mis nõuavad kiiret teostamist, informeerib juhatus kolhoosnikke korralisel koosolekul.

Protokolliraamatuis võib sageli leida artelli esimehe märkusi üldkoosoleku otsuse mitmesuguste punktide täitmise kohta. Sageli arutab juhatus oma istungeil nende otsuste täitmise käiku. Igapäevane otsuste täitmise kontroll ja informatsiooni andmine sellest kolhoosnikele tõstab üldkoosolekute autoriteeti lihtkolhoosnike silmis, suurendab kolhoosi juhtivate töötajate ja üksikute kolhoosnike vastutust artelli liikmete üldkoosoleku ees ja muudab üldkoosoleku majapidamise tõeliseks juhtijaks.

Artelli juhatus.

Üldkoosolekute vaheajal juhib artelli asjaajamist artelli juhatus. Näidispõhikirjaga on määratud, et „artelli asjaajamise juhtimiseks valib artelli liikmete üldkoosolek 2 aastaks, olevalt artelli suurusest, 5—9-liikmelise juhatus. Artelli juhatus on artelli täidesaatvaks organiks ja vastutab artelli liikmete üldkoosoleku ees artelli töö eest ja riigi ees artelli kohustuste täitmise eest“.

Eesrindlikes kolhoosides on juhatus aktiivselt tegutsev, artelli asjaajamist juhtiv kollektiivne organ.

Sõja algusest saadik muutus juhatuste koosseis tugevasti: suurenes naiste arv, valiti brigadiire, farmijuhatajaid, üksikute majapidamisharude juhte ja nende kõrval lülivanemaid ja lihtkolhoosnikke. Reas kolhoosides on juhatuse liikmeteks agronoomid ja zootehnikud. Kui juhatuse koosseisus on kolhoosi üksikute harude ja tootmisüksuste juhatajad, on võimalik otsuseid kiiresti vastu võtta, teha nad sisult konkreetseks ja viia operatiivselt ellu.

Töövõimeline juhatuse liikmete koosseis eesrindlikes kolhoosides ja eriteadlaste, üksikute majapidamisharude juhtide ja brigadiiride olemasolu juhatuse liikmete seas on juhatuse valimiste hoolika ettevalmistamise ja läbiviimise tulemus.

Artelli töö sõltub mitmeti juhatuse liikmete koosseisust, nende asjalikkusest ja aktiivsusest. Seetõttu pühendavadki eesrindlike kolhooside esimehed suurt tähelepanu artelli juhatuse valimiste ettevalmistamisele. Altai kraisis asuva Molotovi-nimelise artelli esimees F. M. Grinko vestles 1943. aastal enne juhatuse ümbervalimisi uue juhatuse koosseisu üle paljude kolhoosnikega ning küsis nõu parteiorganisatsioonilt ja kolhoosi aktiivilt. Selle tulemusena esitati autoriteetsemad ja töövõimelisemad artelli juhatuse liikmed. Uldkoosolekul esitati juhatuse liikmeteks ka teisi kandidaate. Iga kandidaadi nimelisel arutlemisel ja hääletamisel langesid välja juhuslikult esitatud kandidaadid. Juhatusse valiti kolhoosnikud, kes olid võimelised juhtima suurt majapidamist, kes seisid üksikute majapidamisharude ning -osade eesotsas, ja kolhoosi eriteadlased.

Tavaliselt kinnistatakse igale juhatuse liikmele omaette majapidamisharu. Tambovi oblasti Mõtšurini rajoonis asuva kolhoosi „Komintern“ juhatuses on 5 liiget. Kohustused nende vahel on jaotatud järgmiselt: 1) artelli esimees A. I. Azovtsev, 2) farmijuhataja T. F. Rjazanov — loomakasvatuse haru juhtimine, 3) põllutööbrigaadi brigadiir T. V. Jenenkova — põllunduse juhtimine, 4) vasikatalitaja E. G. Luttseva ja 5) põllutööbrigaadi naiskolhoosnik M. F. Rjazanova — täidavad üksikuid juhatuse ülesandeid.

Tambovi oblastis Mõtšurini rajoonis asuva kolhoosi „Zavet Iljitša“ juhatuse koosseis on 9 liikmet: 1) artelli esimees A. F. Jenenkov, 2) laohoidja-majandusjuhataja F. I. Rjazanov — esimehe asetäitja, 3) köögiviljakasvatuse brigaadi brigadiir P. S. Mihhailov — vastutab puu- ja köögivilja eest, 4) põllutööbrigaadi brigadiir A. P. Turovtseva vastutab põllunduse eest, 5) brigadiir G. A. Ivanov, 6) suurte kariloomade farmi juhataja V. A. Novikova — vastutab loomakasvatuse eest,

7) naiskolhoosnik T. F. Kolessova — teostab järelevalvet hobuste üle, 8) lüliivanem T. K. Radjukova — teostab järelevalvet seakasvatuse ja linnukasvatuse farmide üle ja 9) lüliivanem A. V. Ulanova — ei oma erilist alalist ülesannet.

Altai kraisis asuvas Molotovi-nimelises kolhoosis on kohustuste jaotus järgmine: 1) artelli esimees F. M. Grinko, 2) esimehe asetäitja S. P. Griško — juhatab majapidamist (veski, elektrijaam, töökojad, laod ja kuurid), 3) agronoom E. F. Polikarpov — juhatab põllundust, 4) zootehnik J. N. Kalenitšenko — juhatab loomakasvatust, 5) A. J. Kuš — töötab aiandusbrigaadi brigadiirina, 6) I. N. Smirnov — juhatab ehitustöid, 7) M. M. Karakulina — juhatab lasteasutisi ja 8) I. M. Jevkina peab alatist sidet sõjaväelaste perekondadega; ülejäänud liikmed töötavad brigaadides.

Juhatuse istungeid peetakse eesrindlikes kolhoosides kaunis regulaarselt: talvel ja toodangu andmise perioodil sagedamini, suurima tööpingega perioodidel harvemini. Keskmiselt kutsutakse kuu jooksul kokku vähemalt kaks juhatuse istungit, sageli kolm ja isegi neli. Juhatuste töö paremaks organiseerimiseks koostatakse reas kolhoosides kahe-kolmekuuline istungite kalendriplaan ja arutusele tulevate põhiküsimuste nimestik. Plaanis märgitakse juhatuse liikmete või kolhoosi harude ja brigaadide juhtide nimed, kes valmistavad ette materjalid ja ettekanded arutamiseks artelli juhatuse istungeil.

Artelli juhatuste poolt arutatavad küsimused on mitmekesised, kuid kõik nad on lõppkokkuvõttes keskendatud peamiselt artelli ühiskondliku majapidamise tugevdamise ja arendamise, töödistsipliini tõstmise, kolhoosi ühiskondlike huvide ja kolhoosnike isiklike huvide õige kooskõlastamise, riigi vastu kohustuste täitmise ning üksikute tööperioodide ja majapidamisharude plaanide täitmise juhtimise ümber.

Altai kraisis asuva Molotovi-nimelise artelli juhatuse vaatas läbi 1943. aastal ja otsustas järgmised küsimused.

Töö organiseerimise, töötasu maksmise ja töödistsipliini kohta — 22 korda.

Uhiskondliku omandi ja vara kaitse kohta — 20 korda.

Kolhoosnike isiklike vajaduste ja isiklikus kasutuses olevate majapidamiste kohta — 13 korda.

Põllumajanduskampaaniate ettevalmistamise ja läbiviimise kohta — 8 korda.

Loomakasvatuse, varumise ja söötade kulutamise kohta — 13 korda.

Kõrvalharude kohta — 2 korda.

Rindele abiandmise kohta — 4 korda.

Artelli liikmeks vastuvõtmise ja liikmete hulgast väljaheitmise kohta (üldkoosoleku järgneva kinnitamisega) — 8 korda.

Administratiiv-valitsemispersonaali kohta — 5 korda.

Mitmesuguste jooksvate küsimuste kohta — 16 korda.

Alma-Ata oblastis asuva artelli „Vtoraja pjatiletka“ juhatuse vaatas läbi 1943. aastal järgmised küsimused.

Töödistsipliini tugevdamise ja töötasu maksmise kohta — 10 korda.

Kolhoosi omandi kaitse kohta — 6 korda.

Riigi vastu kohustuste täitmise kohta — 5 korda.

Põllumajanduskampaaniate ettevalmistamise ja läbiviimise kohta — 15 korda.

Loomakasvatuse seisukorra ja arendamise kohta — 21 korda.

Brigadiiride ja lülivanemate aruanded — 12 korda.

Revisjonikomisjoni aktide ja kolhoosnike avalduste arutamine — 9 korda.

Uhiskondlik-poliitiliste kampaaniate läbiviimise kohta — 10 korda.

Tootmisõppuse ja kaadrite kohta — 13 korda.

Raamatupidamise aruanded — 4 korda.

Kolhoosnike tarviduste kohta — 5 korda.

Liikmete vastuvõtmine ja väljaheitmine (üldkoosoleku järgneva kinnitusega) — 3 korda.

Kultuurmassilise ja sanitaartöö kohta — 10 korda.

Mitmesugused organisatsioonilised küsimused — 20 korda.

Peale selle arutab ja otsustab juhatus küsimusi artelli jooksva majandusliku tegevuse, materiaalsete väärtuste ja rahasummade kulutamise, töö organiseerimise ja töötasu maksmise ja kolhoosis korrarikkujate trahvimise kohta, kolhoosnike avaldusi ja kaebusi ning teisi küsimusi.

Eesrindlike kolhooside juhatuste tegevus on esmajoones suunatud kolhooside tootmisplaanide täitmise organiseerimisele ja üksikutes majapidamisharudes jooksvate tööde juhtimisele. Seetõttu on järjekordsete põllumajanduskampaaniate ettevalmistamise ja läbiviimise ning loomakasvatuse seisukorra ja arendamise küsimustel tähtis koht juhatuste töös.

Iseloomulik eesrindlike kolhooside juhatuste töö puhul on see, et jooksvate kampaaniate juhtimise küsimusi arutatakse juhatuse istungeil süstemaatiliselt, samuti kuulatakse ära süstemaatiliselt ka vastuvõetud otsuste täitmise tulemused.

Kui jälgida eesrindlike kolhooside juhatuste töösüsteemi, näiteks kevadkülvie ettevalmistamise ja läbiviimise alal, siis on üldised jooned nende juures järgmised. Juba talveperioodi algul määrab artelli juhatus üksikult igale brigaadile ja lülile orgaaniliste ja kohalike väetiste kogumise, inventari remondi ja seemnete ettevalmistamise plaani. Korralistel istungitel kuulab juhatus ära esimehe ja brigadiiride ettekanded talviste tööde käigu kohta. Ettekande põhjal tehakse vajalikud täiendavad otsused ning märgitakse ja premeeritakse edukalt ülesandeid täitvaid kolhoosnikke ja brigadiire.

Pärast kolhoosi aasta-tootmisplaani kinnitamist üldkoosoleku poolt vaatab juhatus koos brigadiiridega läbi kevadtööde plaani brigaadide ja lülide kaupa ning täpsustab brigaadide ja lülide koosseisu. Pärast seda, kui juhatuse liikmed on kontrollinud veojõu ja inventari seisukorda ja seemnete ettevalmistust brigaadide kaupa, kuulab juhatus ära brigadiiride ettekanded brigaadide valmisoleku kohta kevadtööde läbiviimiseks ja võtab vastu vajalikud otsused. Artelli juhatus organiseerib sotsialistliku võistluse brigaadide ja lülide vahel kevadtööde parema ettevalmistuse ja läbiviimise alal ja teostab brigaadide kevadtöödeks valmisoleku ülevaatuse. Pärast

kevad tööde algust jälgib ta tööde käiku brigaadides. Külvi tööde lõpul, pärast tööde vastuvõtmist, teeb juhatus külvide kokkuvõttes iga brigaadi ja lüli kohta ning premeerib eesrindlike kolhoosnikke ja paremaid brigaaide.

Niisama hoolikalt viiakse läbi tööd viljakoristamise ja vilja riigile andmise ettevalmistamise ja läbiviimise ning kolhooside loomakasvatuse farmide ja kõrvalettevõtete juhtimise alal.

Kolhoosi siseküsimustest pöörab juhatus erilist tähelepanu töö organiseerimisele ja töötasu maksmisele ning küsimustele, mis puudutavad hoolikat suhtumist ühiskondlikusse omandisse.

Tähtsamais ja põhilistes küsimustes teeb juhatuse istungeil ettekanded kolhoosi esimees. Paljudes teistes küsimustes teevad ettekandeid ja teadaandeid juhatuse liikmed, harude juhatajad ja brigadiirid. Tehes juhatuse liikmele ülesandeks uurida ja juhatusele ette kanda ühe või teise asja seisukorda, tutvub esimees ise üksikasjaliselt selle küsimusega, aitab asetada seda küsimust õigesti ja leida parimat lahendust.

Eesrindlike kolhooside juhatuse liikmed võtavad aktiivselt osa juhatuse tööst. Oma põhitöö kõrval kolhoosis täidavad nad artelli juhatuse ja esimehe poolt antud üksikuid ülesandeid.

Kui kolhoosi juhatus arutab kolhoosnike massi huvisid puudutavaid küsimusi, kutsutakse istungeile kolhoosi aktiiv — harude juhatajad, brigadiirid, lülivanemad ja stahhaanovlased. Sääraste küsimuste laialdane arutamine aitab leida kõige õigema lahenduse.

Enne kui esitada mõnd küsimust üldkoosolekule, vaatab selle läbi artelli juhatus ja valmistab ette otsuse, mis esitatakse siis kinnitamiseks üldkoosolekule.

Tähtis koht eesrindlike kolhooside juhatuste töös on kvalifitseeritud kolhoosikaadrite — brigadiiride, farmijuhatajate, lülivanemate ja majapidamisharude kvalifitseeritud töötajate — valikul ja ettevalmistusel. Edutades paremaid kolhoosnikke juhtivale tööle, arutab juhatus igakülgelt nende kandidatuuri ning võtab arvesse töövilumust, kolhoosnike juhtimise võimeid ja majanduslikku initsiatiivi.

Arutamise aineks on ka üksikute brigaadide ja farmide ning nende juhtide töösaavutused ja puudused. Arutades töösaavutusi ja puudusi ja märkides ära abinõusid puuduste kõrvaldamiseks, kasvatavad eesrindlike kolhooside juhatused kaadreid hea töö eeskujude ja tehtud eksisammude põhjal.

Küsimuste arutamine juhatuste istungeil kannab asjalikku, konkreetset iseloomu. Otsustes märgitakse ära konkreetset abinõud, nende täitmise tähtajad ja ühe või teise ülesande läbiviimise eest vastutavad kolhoosnikud.

Juhatus otsuste täitmise kontroll on artelli esimehe igapäevaseks mureks. Tema annab ülesandeid kolhoosi juhtivatele töötajatele ja osutab konkreetset abi nende ülesannete täitmisel. Juhatus korralistel istungitel informeerib artelli esimees juhatuse liikmeid varem tehtud otsuste täitmisest.

Paljudes eesrindlikes kolhoosides võetakse juhatuse otsuse täitmise kontrollimine juhatuses arutusele iseseisva üksik-küsimusena. Igal juhul tehakse otsuste täitmise kohta märkus protokolliraamatusse.

Revisjonikomisjon.

Eesrindlikes kolhoosides töötavad üldiselt küllaltki hästi revisjonikomisjonid, kes on valitud artelli liikmete üldkoosolekute poolt juhatuse kogu finantsmajandusliku tegevuse revideerimiseks, riigi vastu kohustuste täitmise kontrollimiseks ja kolhoosi liikmetega tehtavate arvestuste õigsuse kontrollimiseks.

Revisjonikomisjoni õigused on määratud kindlaks Põllumajandusliku artelli näidispõhikirjaga.

„Revisjonikomisjon kontrollib juhatuse kogu finantsmajanduslikku tegevust, kontrollib, kas on kõik rahalised ja naturaalsissetulekud kantud ettenähtud korras artelli tuludesse, kas peetakse kinni põhikirjas ettenähtud summade kulutamise korrast, kas hoitakse artelli vara küllaldase hoolega, kas ei esine artelli varade ja raha kõrvaldamisi ja raiskamisi, kuidas

artell täidab oma kohustusi riigi vastu, kuidas artell tasub oma võlgu ja kuidas nõuab sisse võlgu artelli võlgnikelt.

Uhes sellega kontrollib revisjonikomisjon hoolsasti kõiki artelli ja selle liikmete vahelisi arveid, peab avastama iga väärarvestuse juhtumi, ühiktööpäevade ekslikud arvestamised, tööpäevade väljamaksmise hilinemised ja muud artelli ja tema liikmete huvide rikkumised.“

Revisjonikomisjonide aktiivne töö aitab avastada puudusi juhatuse ja kolhooside üksikute juhtivate töötajate töös ning aitab õigeaegselt avastada kolhoosi vara ebaõige arvestamise, raiskamise ja kõrvaldamise fakte.

Eesrindlike kolhooside esimehed ja juhatused aitavad igati revisjonikomisjone nende töös revisjonide läbiviimise alal, vaatavad hoolikalt läbi aktid ja võtavad endile kohustuseks viia ellu revisjonikomisjonide ettepanekuid.

Hästi töötab Alma-Ata oblastis asuva artelli „Vtoraja pjatiletka“ revisjonikomisjon. Artelli majapidamine on suur — rahaliste üldsissetulekutega üle kolme miljoni rubla.

Juba 10 aasta kestel valitakse revisjonikomisjoni esimeheks A. F. Šabalkin. Töötades revisjonikomisjonis kauemat aega, on õppinud sm. Šabalkin hästi selgeks artelli põhikirja, kolhoosi arvepidamise tehnika kui ka revisjonide läbiviimise korra ja tehnika. Revisjonikomisjoni töö toimub plaani järgi; plaanis määratakse kindlaks igakuuliste kassajääkide arvelevõtmise tähtajad, kolhoosi raamatupidamise ja ladude kvartaalsete revideerimiste läbiviimise tähtajad ning brigaadide ja üksikute majandusharude revideerimise tähtajad.

Revisjonikomisjoni töö ei piirdu plaanis märgitud revideerimiste formaalse läbiviimisega. Saanud andmeid arvepidamise korratuste ja väärtuste kõrvaldamise, tööpäevade ebaõige arvestamise ja kolhoosnikega tehtud arvestuste ebaõigsuse kohta, teostab revisjonikomisjon revideerimise viivitamata. Aktid ja ettepanekud esitatakse läbivaatamiseks artelli juhatusele ja revisjonikomisjon nõuab abinõude tarvituselevõtmist märgitud puuduste viivitamatuks kõrvaldamiseks. Nii näiteks sai revisjonikomisjonile teatavaks, et arvepidamine lamba-

kasvatufarmis on halb. Revisjonikomisjoni esimees külastas farmi ja tutvus kariloomade ja toodetava produktsiooni arvestamise korraga. Revideerimise tulemusena tehti kindlaks, et farmijuhataja sagedase äraoleku ja arvestaja hooletu töö tõttu ei ole tallede juurdekasvu õigeaegselt vormistatud ja see on ebatäpselt arvestatud; raamatute sissekanded ei ühtinud olemasolevate koduloomade arvuga. Revisjonikomisjoni esimees koostas akti ja esitas selle koos oma ettepanekutega läbivaatamiseks artelli juhatusale. Artelli juhatus karistas süüdlasi ja andis nädalase tähtaja revisjonikomisjoni poolt märgitud puuduste kõrvaldamiseks. Nädala jooksul täitis farmijuhataja arvepidajate abiga juhatuse otsuse.

Kolhoosi „Vtoraja pjatiletka“ revisjonikomisjon on artelli liikmete üldkoosoleku tõeline kontrollorgan ja valvab teraselt selle järgi, et artelli ja selle liikmete huvid oleksid põhikirja kohaselt kaitstud.

Juhtimisaparaadi organisatsiooniline ülesehitus.

Eesrindlikes kolhoosides on üldreeglina igale tööalale kindistatud kindlad kolhoosnikud. Nende eesotsas seisavad brigadiirid, farmijuhatajad, majandusharude juhatajad ja teised kolhoosi ametiisikud.

Uheks juhtimisülesandeks kolhoosis on majapidamise õige organisatsioonilise struktuuri loomine, õige tööorganisatsiooni ja üksikutele aladele tööjõu õige paigutuse tagamine ning tööde oskuslik juhtimine.

Artelli juhatusel poolt ametisse nimetatud ametiisikud juhtivad töid ja vastutavad nende poolt juhitava majapidamisosa seisukorra ja tööde eest. Kõik nad moodustavad artelli majapidamise juhtimisaparaadi ja alluvad oma töös artelli esimehele, täidavad kõik ta juhised ja korraldused ning on kohustatud aru andma artelli esimehele ja juhatusel.

Artelli majapidamise juhtimisaparaadi õigest ülesehitusest, brigadide ja majapidamisharude juhtimise jaoks vajalike inimeste valikust ja paigutamisest, rangest vastutamisest ja iga juhi korraldusvõimest ja töö täpsusest oleneb kolhoosi tööde ja tootmisalade operatiivse juhtimise edu.

Eesrindlikes kolhoosides on juhtival tööl olevate isikute arv piiratud, juhtijate kohustused on täpselt piiritletud ja on nõutav range vastutus nende poolt juhitava tööala eest. Liialduste kõrvaldamine juhtimispersonaali koosseisudes vabastab inimesi tööde jaoks põllul ja farmis.

Sõltuvalt majapidamise keerulisusest ja suurusest on juhtimisaparaadi struktuur erinev. Seda seisukohta tõestavad eesrindlike kolhooside kogemused. On palju selliseid näiteid, kus eesrindlike kolhooside majapidamine on komplitseerunud,

selle harude arv kasvanud ja majapidamine ise muutunud suu-remaks. Seoses nende muutustega on ümber kujunenud ka tootmise ja juhtimise struktuur.

Suurim tähtsus juhtimise organisatsioonis on põllunduse, loomakasvatuse ja teiste majapidamisharude tootmisbrigaadide arvul ja spetsialiseerumisel.

Põllunduse tootmisbrigaadil on alaline tööjõu koosseis, kogu külvikorra kestuseks kinnistatud maatükk, kinnistatud inventar ja tööloomad ja ta vastutab artelli ees oma töötulemuste eest.

Kuid brigaad on suur ühik. Brigaadi poolt haritavate kultuuride suur arv ja nende asetumine külvikorra eri väljadel (kusjuures mitme kultuuri harimine peab toimuma üheaegselt) tegi keeruliseks kolhoosnike juhtimise brigadiiri poolt ja põhjustas vastutamatus. See muutus eriti märgatavaks seoses intensiivsete kultuuride kasvatamisega ja põllutöö mitmekülgse kasvuga. Alalistes brigaadides hakati organiseerima lülisid.

Praegu on brigaadi lülid muutunud eesrindlikes kolhoosides brigaadide sisemise tööorganisatsiooni põhivormiks. Lülid koosnevad tavaliselt 7—12 inimesest. Nende eesotsas seisavad lülijuhid, kes alluvad brigadiirile. Igale lülile on kinnistatud terveks põllutööde perioodiks maatükk tehniliste, rühviljade ja teiste töömahukate kultuuride külvidega.

Seoses seemnekasvatuse arenemisega ja köögiviljade ning söödakultuuride külvide laienemisega kolhoosides hakati brigaadi koosseisust eraldama seemnekasvatuse lülisid, köögiviljakasvatuse lülisid jne.

Suurtes kolhoosides, kus seemnekultuuride külvide all on suured maa-alad, moodustatakse seemnekülvide eest hooldamiseks erilised põllutööbrigaadid.

Samuti hakati moodustama eribrigaade köögiviljade harimiseks.

Tõusva loomakasvatuse tagamiseks söötadega tekkis vajadus eraldada farmilähedasi maa-alasid ja farmilähedasi külvi-kordi. Väikestes kolhoosides haritakse neid maa-alasid looma-

kasvatusbrigaadide jõududega või erilülde poolt. Suuremates kolhoosides seatakse sisse erilised söödakülvikorrad, mida harib eriline brigaad.

Seoses aianduse arenemisega hakati moodustama aiandusbrigaade.

Eesrindlikes kolhoosides pööratakse erilist tähelepanu sellele, et anda brigaadidele suurem majanduslik iseseisvus. Ses mõttes on suur tähtsus kolhoosi külvikordade arvu küsimusel. Sageli soovitatakse isegi suure maa-alaga kolhoosides sisse seada, kui kolhoosi mullastik on ühtlane, üht või äärmisel juhul kaht põllukülvikorda.

Kuna brigaad saab maa-alasid kõigil külvikorraväljadel, asuvad ühe brigaadi maa-alad üksteisest kaugel ning osa neist on kaugel brigaadi kolhoosnike elukohast ja brigaadi hoonetest. Põllutööde teostamise puhul üheaegselt mitmel väljal (mis on möödapääsematu) ei ole brigadiiril võimalik olla kõigi tööde juures ja neid juhtida. Paratamatult on lähedastel maa-aladel kontroll ja juhtimine organiseeritud paremini ning töid tehakse seetõttu paremini ja organiseeritumalt; saadakse suured saagid.

Paljudes suurtes eesrindlikes kolhoosides on iga põllutööbrigaadile eraldatud eri maa-ala, kus on sisse seatud eri külvikord. Kui brigaadi maad on hoonetest kaugel, luuakse põllutööde laagrid vajalike elu- ja tootmishoonetega.

Brigaadi maa-alad on kaunis suured ja sageli on nad küllaldased MTJ traktoribrigaadi täielikuks koormamiseks. Sel juhul ühtivad kolhoosi põllutööbrigaadi ja MTJ traktoribrigaadi maa-alad ja keskpunktid. Stavropoli kraisis asuvas Stalini nimelises eesrindlikus kolhoosis on igal põllutööbrigaadil maa-ala ühes kohas, kus on sisse seatud eri külvikord.

Eri külvikordi üksikutele brigaadi maa-aladel ei seata sisse mitte ainult suurtes stepioblastite kolhoosides. Mittemustamulla-vööndis on palju kolhoose, mis ühendavad mitut küla. Ühe põllukülvikorra sisseseadmine teeb neis kolhoosides brigaadidele palju raskusi. Pärast mitmeaastast tööd moodustas Gorki oblastis asuv 8. märtsi nimeline kolhoos 1942. aastal ühe

põllukülvikorra asemel kolm põllukülvikorda. Igaüks neist asub brigaadi kolhoosnike elukoha läheduses. Igal brigaadil on omad majapidamishooned tallide, kuuride ja teraviljahoidlaga. Tugev põllutööbrigaad on kolhoosi eduka töö aluseks.

Samuti on erinevalt organiseeritud loomakasvatuse juhtimine. Väikeste kolhooside farmides on vähe kariloomi. Iga kariloomaliiki teenindab 3—4 kolhoosnikku. Kokku töötab loomakasvatuse alal 15—20, igal juhul aga mitte üle 30 inimese. Iga farmi juhtimiseks eri isiku määramine ei ole otsustarbekohane. Sel juhul määratakse üks kolhoosnikest, kes teenindab seda või teist koduloomaliiki, vanemaks. Kõigi farmide eesotsas seisab brigadiir ehk, nagu nimetatakse teda mõnedes kolhoosides, loomakasvatuse juhataja ehk farmide juhataja.

Loomakasvatuse suurenemisel pannakse suuri kariloomi, sigu või lambaid teenindava kolhoosnike rühma etteotsa brigadiir, kes on ühtlasi ka spetsiaalfarmi juhataja. Loomakasvatusbrigaadide brigadiirid alluvad vahetult artelli esimehele.

Kolhoosides, kus on suured loomakasvatusfarmid, luuakse spetsiaalbrigaadid seespool farmi. Näiteks teenindab suurte kariloomade farmis üks brigaad lehma ja kuni 6 kuu vanuseid noorloomi, teine brigaad aga vanemaid noorloomi. Kahe brigaadiga farmi eesotsas seisab muust tööst vabastatud farmi juhataja.

Suurtes seakasvatusfarmides teenindab üks brigaad emiseid ja nende pörsaid kuni 3—4 kuu vanuseni, teine brigaad aga kasvatab ja nuumab üle 4 kuu vanuseid sigu.

Uhes majapidamise tõusuga tõuseb ka üksikute, eri-majandusharusid teenindavate spetsiaalbrigaadide arv. Ses suhtes on õpetlikud Altai kraisis Šipunovi rajoonis asuva Molotovi-nimelise kolhoosi kogemused.

Selle kolhoosi organiseerimise esimestel aastatel oli kolhoosis ainult kolm brigaadi: kaks põllutöö- ja üks loomakasvatusbrigaad.

Kui ühiskondlike koduloomade arv farmides kasvas, otsustas artelli juhatus kolhoosnike üldkoosoleku kinnituseel moo-

dustada ühe loomakasvatusbrigaadi asemel eri brigaadid suurte kariloomade farmis, lambakasvatusfarmis, seakasvatusfarmis ja hobusekasvatusfarmis.

Kolhoosi aeda ja köögiviljamaad teenindasid kauemat aega põllutööbrigaadid. See segas artelli köögiviljakasvatust ja aiandust. Aia ja köögiviljamaa eest ei hoolitsetud tarvilisel määral ja nad olid vähe tasuvad. Et parandada aia ja köögiviljamaa eest hoolitsemist ja luua tingimused nende laiendamiseks, eraldas juhatus kolhoosnike nõusolekul aiandus- ja köögiviljakasvatusbrigaadid kolhoosnike alalise koosseisuga. Seega sai kolhoos kaheksa alalist brigaadi.

Varsti tekkis vajadus luua uusi brigaade. Ühiskondlike kariloomade arvu tõus ja täiendavate majapidamisharude loomise vajadus nõudsid ehitusmaterjalide — telliskivide ja katusekivide — tootmise korraldamist kohapeal, samuti aga ka ehituste püstitamist. Artelli juhatus tegi alguses ehitustööde teostamise ülesandeks ehitushooajaks eraldatavale ajutisele brigaadile. Kuid see pidurdas ehitustöid ja segas teisi majapidamisharusid, eriti põllundust, sest ajutiste ehitajate enamik valiti välja põllutööbrigaadide koosseisust.

Uldkoosoleku otsusel eraldas kolhoos alalise ehitusbrigaadi.

Enne selle brigaadi eraldamist kulus ligi pool ehitushooajast selleks, et valida välja vajalikke inimesi, organiseerida neid ja harjutada neid tööle. Ehitusbrigaadi eraldamisega aga kasvas kolhoos üles lühikese ajaga vilunud ehitajaid lihtkolhoosnike hulgast ja ehitustegevus ei seganud enam põllundust.

Ehitusbrigaad ühendab kolme spetsialiseerunud kolhoosnike rühma; üks neist töötab telliskivitehases, teine — katusekivitehases ja kolmas tegeleb ehitiste püstitamisega.

Hiljem eraldati samadel kaalutlustel alaline brigaad paise ehitamiseks. Temale tehti ülesandeks ehitada rea aastate jooksul seitse suurt veemahutit ja kaevata mitu kaevu.

Organiseerimise aja poolest asetseb viimasel kohal sööda-brigaad, kellele on kinnistatud farmilähedase külvikorra väljad.

Peale nimetatud brigaadide on Molotovi-nimelises kolhoosis moodustatud üksteist alalise koosseisuga spetsiaalrühma (lüli): üks rühm töötab alaliselt meiereis, teine — tisleritöökojas, kolmas — lukksepatöökojas, neljas — sepikojas, viies — elektrijaamas, kuues teenindab lastesõime, seitsmes — raadiosõlme. Peale selle on autojuhtide rühm, mesinikud, linnukasvatatajad ja juuksur.

Sääraste alaliste brigaadide ja rühmade moodustamine võimaldas kolhoosil kindlaks määrata teatavate isikute vastutust iga tootmisharu eest ja luua parimad tingimused selleks, et kõik kolhoosnikud omandaksid kvalifikatsiooni.

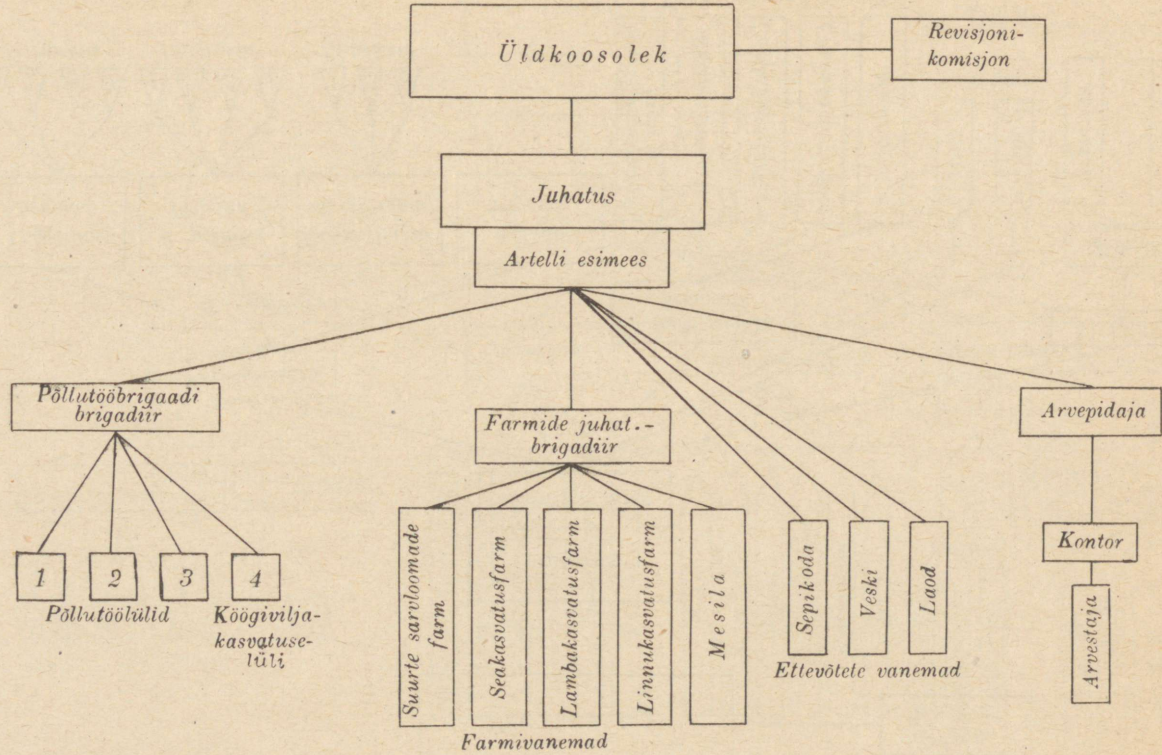
Molotovi-nimelise kolhoosi poolt läbikäidud tee on tüüpiline paljudele eesrindlikele kolhoosidele, kus on kõrgelt arenenud ja mitmekülgne majapidamine.

Et aidata kolhoosnikke omandada vajalikke teadmisi, organiseerivad mõnede kolhooside juhatused tööõpetust — kinnistavad noori kolhoosnikke vilunud autojuhtide, puuseppade, sadulseppade jt. juurde.

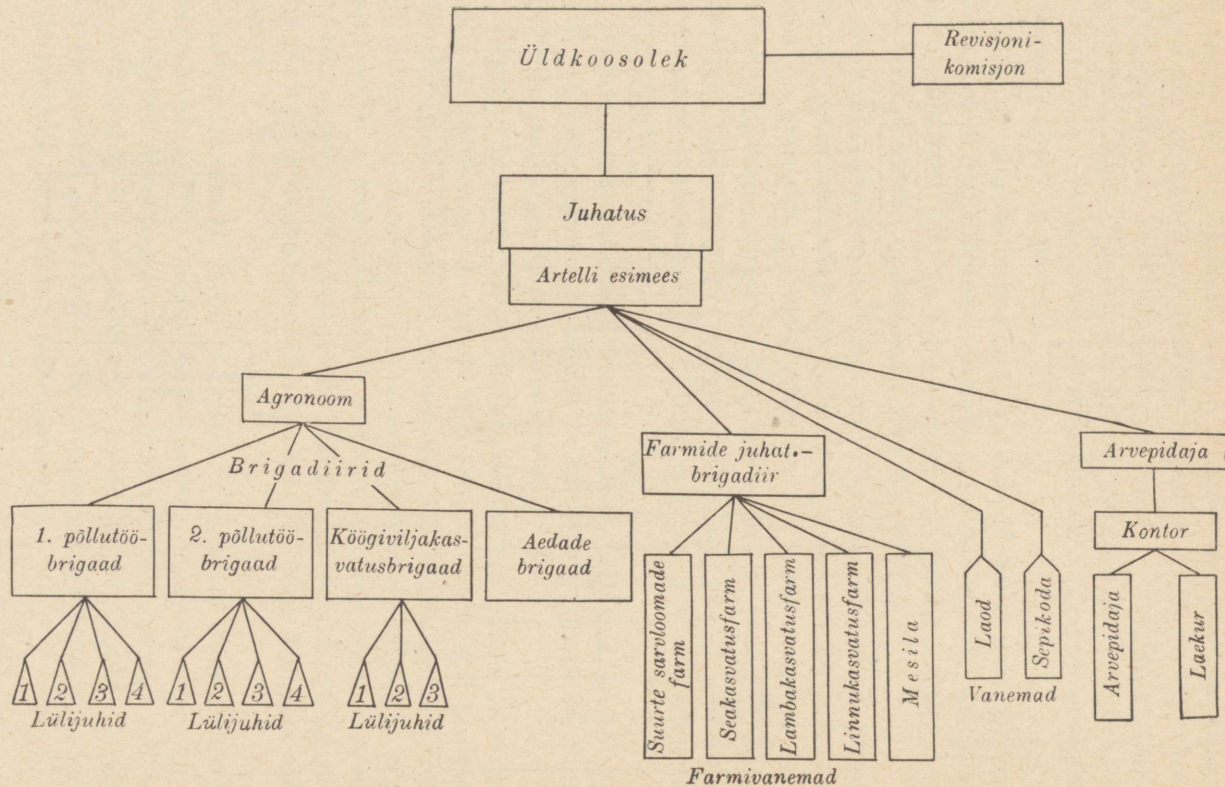
Sõltuvalt majapidamise suurusest, keerulisusest ja sellega seoses olevast brigaadide arvust ja spetsialiseerumisest, muutub kolhoosides ka juhtimise süsteem.

Tambovi oblastis Mitšurini rajoonis asuva artelli „Komin-tern“ majapidamine on võrdlemisi väike. Kolhoosil on üks põllutööbrigaad. Brigaadi koosseisus on organiseeritud neli lüli, milledest kolm lüli harivad põllukultuure, neljas lüli aga harib aeda ja köögiviljamaad. Lülisid juhivad lülivanemad, kes töötavad ühistel alustel lüli liikmetega. Brigaadi eesotsas seisab muust tööst vabastatud brigadiir, kes allub kolhoosi esimehele.

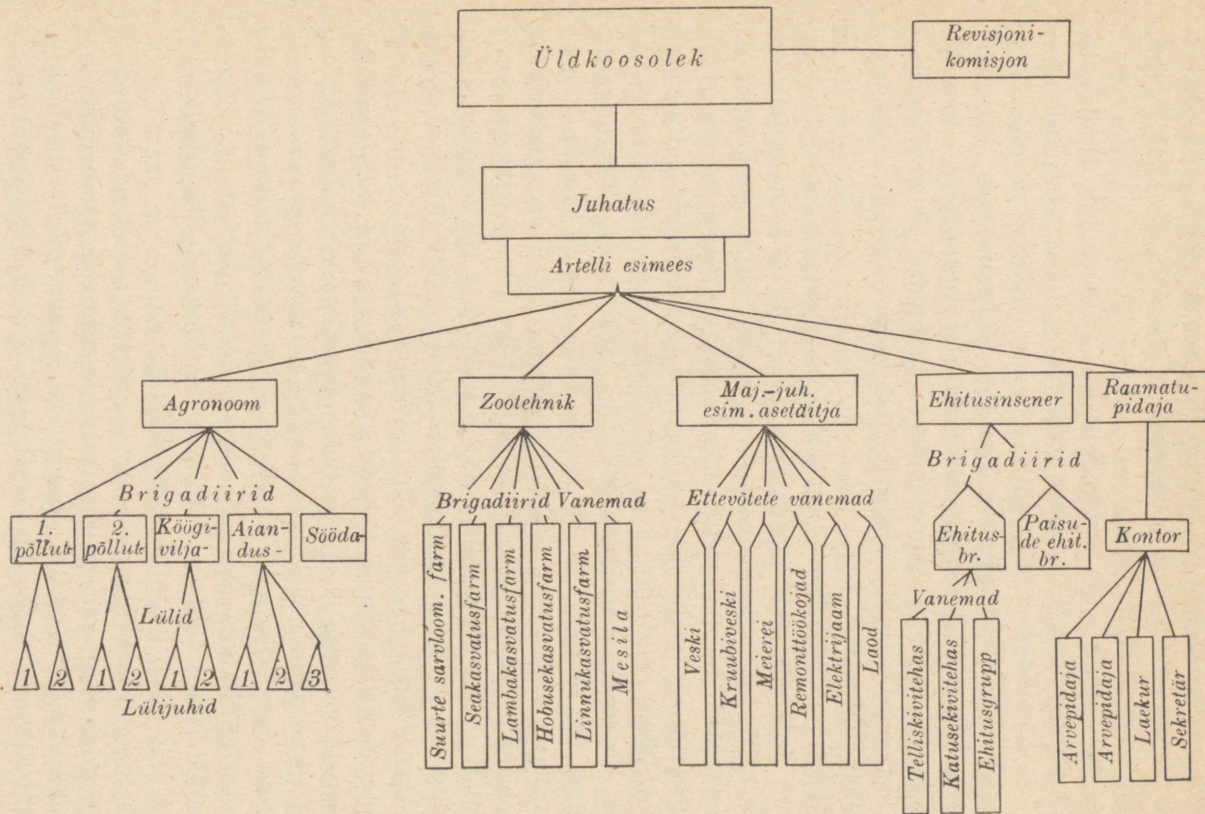
Kolhoosis on neli farmi ja mesila. Võrdlemisi suur on kariloomade arv, teised farmid on väikesed. Ühes või teises farmis töötavate kolhoosnike eesotsas seisab farmivanem, kes ei ole vabastatud kariloomade eest hoolitsemise töödest. Koguloomakasvatust juhivad muust tööst vabastatud brigadiir — farmide juhataja, kes allub artelli esimehele.

Joon. 1. Artelli „Komintern“ (Tambovi obl.) juhtimise struktuur.

Joon. 2. Artelli „Zavet Iljitsa“ (Tambovi obl.) juhtimise struktuur.

Joon. 3. Molotovi-nimelise artelli (Altai krais) juhtimise struktuur.

Kõrvalettevõtetest on artellil töökoda sepikojaga, veski ja laod. Nende eesotsas on sepp, mölder ja laohoidja, kes alluvad vahetult artelli esimehele.

Arvepidamist juhib arvepidaja, kes allub samuti artelli esimehele. Arvepidajat abistab tööarvestaja, kes peab kolhoosnike tööpäevade arvestuslehti ja nende isiklikke arveid.

Järelikul allub artelli „Komintern“ esimehele vahetult kuus töötajat: põllutööbrigaadi brigadiir, brigadiir — loomakasvatuse juhataja, sepp, mölder, laohoidja ja arvepidaja. Nende kaudu ja nende abiga teostab esimees artelli tööde igapäevast juhtimist.

Teisiti on organiseeritud juhtimine Tambovi oblastis Mišturini rajoonis asuvas artellis „Zavet Iljitša“. See artell on tunduvalt suurem kolhoosist „Komintern“. Külvipind kolhoosis on ca 1000 ha. Põllunduse ülesandeks on teraviljakultuuride puhtasordiliste seemnete kasvatamine. Kõögiviljakultuuride ja kartuli all on ca 80 ha ja noorte viljapuude all 54 ha. Kolhoosi loomakasvatusfarmides on 104 suurt karilooma, 90 siga, 125 lammast ja 257 lindu; kolhoosis on mesila.

Kolhoosis „Zavet Iljitša“ on põllutöö alal organiseeritud neli brigaadi: kaks põllutööbrigaadi, üks kõögiviljakasvatusbrigaad ja üks aiandusbrigaad. Brigaadides on moodustatud üksteist alalist lüli. Iga brigaadi eesotsas seisab muust tööst vabastatud brigadiir, kes allub artelli esimehele.

Seemnekasvatuse ja aiatööde kvalifitseeritud agrotehnilise juhtimise otstarbel kutsus kolhoos ametisse agronoomi. Agronoom on esimehe abi põllutöö-, kõögiviljakasvatus- ja aiandusbrigaadi juhtimise alal. Agronoomi kaasabil teostab artelli esimees põllutööde alal brigaadide töö igapäevast organisatsioonilist ja agrotehnilist juhtimist. Agronoom, olles artelli esimehe abi, juhib põllutöid harujuhatajana.

Neljas loomakasvatusfarmis ja mesilas töötavaid kolhoosnikke juhib farmivanem (lüpsinaine, seatalitaja, lambakarjane, linnukasvataja, mesinik), kes ei ole muust tööst vabastatud. Tervet kolhoosi loomakasvatust juhib muust tööst vabastatud brigadiir — farmide juhataja, kes allub artelli esimehele.

Ladudes ja sepikojas juhivad töid laohoidja ja sepp, kes alluvad vahetult kolhoosi esimehele.

Arvepidamist ja kontoritööd teevad kolm töötajat: vanem arvepidaja, kes allub artelli esimehele, tööarvete pidaja ja kontori sekretär, kes täidab ühtlasi ka kolhoosi kassahoidja kohustusi.

Artelli „Zavet Iljitša“ esimees juhib majapidamist temale vahetult alluva kaheksa töötaja, nimelt kahe põllutööbriigaadi brigadiiri, köögiviljabriigaadi brigadiiri, aiandusbriigaadi brigadiiri, farmide juhataja-brigadiiri, sepa, laohoidja ja vanema arvepidaja kaasabil. Agronoom kui põllutööharu juhataja on esimehe abi briigaadide ja lülide juhtimise alal põllunduses, aianduses ja köögiviljakasvatuses.

Altai kraisis asuval Molotovi-nimelisel artellil on veel suurem mitmekülgsest arenenud majapidamine. Kolhoosi külvipind on üle 2000 ha, köögiviljakultuuride all on ca 40 ha, aia ja puukooli all 28 ha. Kolhoosis on viis loomakasvatusefarmi ja mesila. Farmis peetakse 348 suurt karilooma, 170 siga, 2400 lammast, kodulinde ja hobuseid. Kolhoosil on elektriijaam, veski, meierei, hirsikroovimisseade, remonttöökojad ja sepikoda, telliskivi- ja katusekivitehased, klubi, kool ja lasteaed. Artelli esimehel oleks raske juhtida vahetult kõigi brigadiiride, farmijuhatajate ning kõrvalettevõtete ja kolhoosi muude ettevõtete tööd; temal tuleks vahetult juhtida vähemalt kahtkümmend juhtimisaparaadi töötajat. See teeks erakordselt keerukaks artelli esimehe töö kõigis majapidamisosades tehtava töö igapäevase konkreetse juhtimise alal. Seetõttu kutsus artelli esimees ametisse oma abidena üksikute majapidamisharude ja kõrvalettevõtete juhtimise alal agronoomi, zootehniku ja inseneri.

Kolhoosi agronoom on taimekasvatuseharu juhataja. Kolhoosi loomakasvatust juhib zootehnik. Kõrvalettevõtete juhtimist teostab esimees oma asetäitja kaudu, kes töötab ühtlasi artelli majandusjuhatajana. Laohoidjad ja kõrvalettevõtete (veski, elektriijaama, töökodade jne.) juhatajad alluvad vahetult artelli esimehe asetäitjale.

Ehitusbrigaadide ja rühmade töö juhtimist teostab artelli esimees ehitusinseneri kaasabil. Ehitusinsener teeb ühtlasi kõik ehitusplaani täitmiseiga seoses olevad projekteerimis- ja eelarvetööd.

Arvestusaparaadi eesotsas seisab kvalifitseeritud raamatupidaja, kellele alluvad kaks arvepidajat, laekur ja sekretär.

Eesrindlike kolhooside majapidamise juhtimisaparaadi ülesehitusega tutvumise kogemused näitavad, et tootmise suurenemisel tuleb artelli esimehele kutsuda abiks suurte harude vahetuks juhtimiseks eriteadlasi (agronoome, zootehnikuid ja ehitustehnikuid). Tootmise suurenemisel on otstarbekohane organiseerida juhtimist nii, et esimees juhiks mõnd haru haru juhataja-eriteadlase kaasabil või viimase kaudu.

Kõik suured kolhoosid peavad ära kasutama eesrindlaste kogemusi juhtimissüsteemi ülesehitamise alal ja kutsuma abiks kolhoosi esimehele agronoomi, zootehniku ja teisi eriteadlasi. Ettevõtte suurus võimaldab luua majapidamises kõige mitmekesisemaid põllumajandusharusid ja tagab juhtimise õige organiseerimise puhul ühiskondliku töö kõrgema viljakuse.

Eesrindlikesse kolhoosidesse juhtivale tööle kutsutud eriteadlastel (agronoomidel, zootehnikuil, ehitustehnikuil, raamatupidajail) on tehnikumides ja kõrgemates õppeasutistes saadud eriharidus. Sageli on nad sündinud samas külas; pärast kursuse lõpetamist on nad pöördunud tagasi tööle oma kodukolhoosi ja on selle liikmed. Eriteadlased-kolhoosiliikmed valitakse sageli artelli juhatuse koosseisu. Paljud kolhoosid kutsuvad eriteadlasi ametisse väljastpoolt ja viimased teevad tööd palgalistena.

Tasumaksmine eriteadlastele toimub kokkuleppel artelli juhatusega, milline kokkulepe kinnitatakse üldkoosoleku poolt. Töötasu suurus määratakse kindlaks sõltuvalt eriteadlase kvalifikatsioonist ja töövilmusest, samuti sõltuvalt tema peale pandavast tööhulgast kolhoosis. Tavaliselt toimub tasumaksmine eriteadlase arvele teatava arvu tööpäevade kandmise teel, millede järgi produktide ja raha väljaandmine toi-

mub ühistel alustel kolhoosnikega. Peale selle määratakse igakuuline rahatasu.

Tambovi oblastis asuvas kolhoosis „Zavet Iljitša“ on agronoomi palgaks määratud 45 tööpäeva ja 350 rubla kuus.

Altai kraisis asuvas Molotovi-nimelises artellis on kõrgema haridusega eriteadlaste palgaks määratud 2,5 tööpäeva iga töötamispäeva eest ja 300 rubla kuus.

Artelli juhtimisaparaadi kõigi lülide töö sõltub ühe või teise ala eesotsas seisvate inimeste valikust ja kvalifikatsioonist.

Kolhoosniku kandidatuuri juhtivale tööle esitab juhatusele kinnitamiseks artelli esimees. Esitatavad kandidatuurid arutatakse hoolikalt läbi ja alles pärast seda kinnitatakse.

Et aparraadi töö oleks täpsem ja iga töötaja vastutaks tema poolt juhitava tööala eest, on eesrindlikes kolhoosides juhtimisaparaadi üksikute isikute — agronoomi, brigadiiri, farmijuhataja, laohoidja, arvepidaja jne. — õigused ja kohustused täpselt piiritletud. Majapidamisharu juhataja, brigadiir, farmijuhataja ja mingit kolhoosi ettevõtet juhtiv töötaja saab aastaülesande ja teatavate ajavahemikkude tööplaanid. Aastaülesanded ja tööplaanid koostab artelli esimees koos üksikute majapidamisosade juhtidega kolhoosi aasta-tootmisplaani alusel. Need kinnitab kolhoosi juhatuse.

Tööplaanide alusel jaotavad brigadiirid, farmijuhatajad ja teiste majapidamisharude juhatajad iga päev tööd nende poolt juhitatavatesse brigaadidesse ja lülidesse kuuluvate artelliliikmete vahel ja annavad neile tööülesanded. Üksikute majapidamisosade juhid on iseseisvad oma tegevuses kinnitatud tööplaanide teostamisel. Ilmutades initsiatiivi ja majanduslikku taipu, tagavad juhtivad töötajad tööde teostamist lühikeste tähtaegadega töö kõrge kvaliteedi ja jõudude ning vahendite kokkuhoidliku kulutamise juures.

Kolhoosi esimees ja tema töömeetodid.

Otsustav tähtsus eesrindlike kolhooside edu tagamisel on kolhoosi esimehel. Harvade eranditega on nad samade kolhooside endised lihtliikmed, mida nad nüüd juhivad. Enamik neist ei ole saanud eriharidust, kuid sünnipärase annete ja kauaaegse kolhoosi esimehe kohal oleku tõttu on nad omandanud suured praktilised kogemused suure ja keerulise majapidamise juhtimise alal. Kolhoosi esimees tunneb tema poolt juhitava kolhoosi ajalugu ja selle ökonomikat; ta tunneb kõiki kolhoosnikke, nende võimeid ja puudusi, nende huvisid ja vajadusi.

Igal eesrindliku kolhoosi esimehel on oma tööstiil. See stiil on kujunenud nende tingimuste mõjul, milledes teatav majapidamine asub; teatavad jäljed on temale jätnud kahtlemata ka juhi enda isiklikud omadused ja ta iseloom.

Altai krais Šipunovi rajoonis olev Molotovi-nimeline kolhoos asub stepis, kus on palju viljarikast maad. Selle kolhoosi esimehe F. M. Grinko tähelepanu keskpunktiks on masinad ja elekter. Lõviosa oma ammendamatu energiast suunab ta sellele, et tagada võimalikult suurema arvu tööprotsesside mehhaniseerimist ja elektrifitseerimist. Selleks organiseerib ta kõigi artelli liikmete täielikul heakskiitmisel elektri jaamade ehitamist, omandab masinaid ning asutab lulksepa-, sepa- ja tiseritöökodasid. Nende töökodade seadistamine võimaldab kolhoosil korraldada kolhoosi juurde kinnistatud MTJ traktoribrigaadi eeskujulikke teenindamist. Kõrge mehhaniseerimis- ja elektrifitseerimistase on olnud aluseks mitmekülgse majapidamise loomiseks.

Täiesti teistes tingimustes on Moskva oblastis Dmitrovski rajoonis asuv kolhoos „Pobeda“. Tal on võrdlemisi väike maa-ala. Mullastik kujutab endast liivsavist ja saviliivast leetmulda; ilma pideva väetamiseta ei saa ta olla viljakas. Arvestades selle majapidamise põhiisearasusi, pöörab kolhoosi esimees I. S. Jegorov peatähelepanu kohalikele väetistele. See ei tähenda seda, et sm. Jegorov alahindab mehhaniseerimist, — ta tegeleb sellega küllaltki palju. Kuid esimesel kohal on temal väetised. Ta on organiseerinud eeskujuliku sõnnikumajapidamise, on kasutanud ära kõik lautades olevad kohalikud väetised ja turba, on töötanud välja süsteemi, kuidas tasuta kolhoosnikele sõnniku kogumise ja õige säilitamise eest, ja korraldanud komposteerimise. Kohalike väetiste kasutamise teel ja mitmeaastaste heintaimede õigete külvi-kordade sisseseadmise tagajärjel saavutab ta püsivalt kõrgeid saake.

Kolhooside esimeeste erinev tööstiil väljendub ka erinevas asjale lähenemises. Ses suhtes on õpetlik võrrelda Tšuvaši ANSV-s Vurnarski rajoonis asuva Stalini-nimelise kolhoosi esimehe Vasjanini ja Gorki oblastis Gorodetski rajoonis asuva Timirjazevi-nimelise kolhoosi esimehe Jemeljanovi tööd. Esimene neist seadis sisse järgmise korra: brigadiirid ja teised kolhoosi ametiisikud kogunevad igal õhtul ilma igasuguse kutseta juhatusse juurde, teevad esimehele lühikesed ettekanded päeva jooksul tehtud töö kohta ja saavad temalt töökäsud järgmise päeva jaoks. Esimees annab üksikasjalised juhised selle kohta, mida peab tegema homme ning kuhu ja kuipalju tuleb juhtida töö- ja veojõudu.

Erinevalt sellest ei anna sm. Jemeljanov igapäevaseid töökäskude ja isegi teeb etteheiteid neile brigadiiridele, kes kiire põllumajanduskampaania ajal ilmuvad kolhoosi kontorisse. Timirjazevi-nimelises kolhoosis saavad brigadiirid iga põllumajanduskampaania algul juhatuse poolt kinnitatud tööplaanid ja organiseerivad iseseisvalt nende täitmist.

Nii erinev lähenemine ühele ja samale asjale kahe eesrindliku kolhoosi esimehe poolt ei ole juhuslik. See on sele-

tatav esiteks sellega, et Stalini-nimelises artellis elavad kolhoosnikud ühes külas, kuna Timirjazevi-nimelises artellis on ühendatud mitu asustatud punkti. Teiseks on see seletatav brigadiiride organisatsioonilise ettevalmistustaseme erinevusega. Kuigi brigadiiride kaadrid Stalini-nimelises kolhoosis on tugevad, jäävad nad kvalifikatsiooni poolest maha Timirjazevi-nimelise kolhoosi brigadiiridest, kellel on mitmeaastane juhtiva töö staaž.

Õeldust nähtub, et kaks kolhoosi esimeest, arvestades konkreetseid tingimusi, lähenevad ühele ja samale eesmärgile erinevaid teid pidi. Üks püüab selle poole, et „hoida käes“ pidevalt brigadiire, kitsendamata nende initsiatiivi ja igati seda ergutades, teine aga, vastupidi, nõuab, et iga brigadiir juhiks plaani piirides töid iseseisvalt.

Toodud võrdlused näitavad piltlikult, et kolhooside eesrindlike juhtide kogemuste ärakasutamist ei või muuta nende töövõtete ja meetodite pimesi kopeerimiseks ja et nende kogemusi tuleb uurida kriitiliselt ja kohandada oskuslikult vastava majapidamise tingimustele.

Kuid kõigi erinevuste puhul on eesrindlike kolhooside esimeestel oma tööstiilis üldised jooned. Need on inimesed, kelles on ühendatud suur hoog ja asjalikkus, inimesed, kes ei killusta end töödega, vaid viivad iga alatud asja visalt lõpuni. Need on kaalutlevad ja ettenägelikud peremehed ja eesrindlike ideede kandjad. Nad kuulatavad alati massi häält, teades, et ilma kriitika ja enesekriitikata ei saa olla liikumist edasi. Aga kui jutt on vastuvõetud otsuse täideviimisest, ilmutavad nad tarvilikku kindlust, lubamata miitingutsemist ja lodevust. Eesrindliku kolhoosi esimees oskab teha korraldusi, oskab organiseerida asja, valida kaadreid, anda õiget direktiivi, nõuda aruannet ja kõrvaldada vastutatamatust ja ebamäärasust töös. Ta toetub oma töös kolhoosi parteiorganisatsioonile, artelli aktiivile ja kogu artellile.

Kõik need omadused ei tule iseenesest; nad omandatakse pingerikkas töös. Kolhoosi esimees õpib visalt ja pidevalt

tundma kolhoosnike tööprotsessis, selgitab iga inimese võimeid ja tema suhtumist ühiskondlikusse majapidamisesse.

Toome näite Sverdlovski oblastis Atšita rajoonis asuva artelli „Zarja“ esimehe sm. Ternovi tööpraktikast. Ühest artelliliikmest, keda esimees kavatses edutada juhtivale tööle, räägiti, et ta suhtub asjasse hästi ainult siis, kui ta tunneb kontrolli oma töö üle. Et seda kontrollida, tegi esimees brigadiirile ettepaneku saata see kolhoosnik tööle üksinda ja anda temale mõista, et tema tööd keegi ei kontrolli. Järgmisel päeval läks sm. Ternov isiklikult töökohale ja veendus, et kolhoosnik oli töötanud kogu päeva pingeliselt, suure usinusega ja täitnud kohusetruult temale antud töö.

Eesrindlike kolhooside esimeeste poolt kasutatavad viisid inimeste kontrollimiseks ja tundmaõppimiseks on väga mitmekesised. Jälgides seda, kes läheb meelsasti otsustavatele, kuigi rasketele töödele ja kes püüab leida teisejärgulist normeermata tööd, kontrollitakse inimeste suhtumist töösse. Määra-tes kolhoosnikku vanemaks rühmale, kes on saanud kindla ülesande üheks või mitmeks päevaks, selgitatakse inimese organisaatorlikke ja administratiivseid võimeid.

Õppides tundma inimesi, selgitab ja koostab artelli esimees aktiivi ja valib välja kolhoosnike edutamiseks juhtivale tööle kolhoosis. Mida tihedamalt esimees on seotud kolhoosnikkudega, seda paremini ta neid tunneb ning seda eksimatumalt ja julgemalt edutab ta artelli lihtliikmeid juhtivale tööle.

N. P. Kuklina oli enne sõda mitu aastat lülivanemaks Kirovi oblastis Šarangi rajoonis asuvas kolhoosis „Kultivator“. Paljudest oma lüli liikmetest kasvatas ta energilised ja asjatundlikud kolhoosi juhtijad. Kui sm. Kuklina edutati selle kolhoosi esimehe kohale, edutati paljusid kolhoosnikke, kes kauemat aega olid töötanud tema lüli, juhtivale tööle. Kolm kolhoosi brigadiiri, kuus lülivanemat, loomakasvatuse juhataja, vanem lüpsinaine ja vanem tallimees — kõik nad olid endised Kuklina lüli liikmed. Oma esimehe juhtimisel

saavutasid nad seda, et linakiu keskmine saak kolhoosis „Kultivator“ oli 1944. a. keskmiselt 75 z/ha-lt.

Sm. Kuklina, samuti ka teiste eesrindlike kolhooside esimehed püüavad anda igale inimesele säärase töö, mida ta armastab. Ta teab, et naiskolhoosnik Jefrosinja Prižimalova armastab hoolitseda vasikate eest; temale tehtigi ülesandeks noorkarja kasvatamine. Vastupidi, Pelageja Ožiganovat tõmbavad alati masinad. Kolhoosi juhtkond aitas sm. Ožiganovat õppida käsitsema niidumasinat ja viljapeksumasinat ning temast sai kvalifitseeritud masinist.

Kõigil eesrindlike kolhooside esimeestel on tugev ja kaudne suurearvuline aktiiv. Brigadiiride, lülivanemate, farmijuhatajate ja teiste ametiisikute kõrval kuuluvad aktiivi hulka paremad ja kogenenumad kolhoosnikud, kes on saavutanud kõrge põllumajanduskultuuride viljakuse ja loomakasvatuse produktiivsuse.

Esimehed teevad pidevat tööd aktiiviga, tutvustavad teda partei ja valitsuse direktiividega, hoiavad kolhoosi asjadega kursis ja peavad temaga nõu mitmesugustes majapidamisküsimustes.

Paljudes eesrindlikes kolhoosides on saanud reegliks kutsuda igale artelli juhatuse istungile kolhoosi aktiivi. Peale selle kutsutakse kolhoosis kokku aktiivi nõupidamisi majapidamisküsimuste arutamiseks. Muidugi ei asenda aktiivi nõupidamised kolhoosi peremeest — kolhoosnike üldkoosolekut.

Eesrindlike kolhooside esimehed pööravad suurt tähelepanu juhtivate kaadrite — harujuhatajate, brigadiiride, farmijuhatajate, lülivanemate jms. — valikule ja kasvatamisele, teades, et nende andumusest kolhoosile, korraldusvõimest ja teadmistest sõltub brigaadide, farmide ja majapidamisharude töö edu. Kaadrite valikut ja kasvatamist peetakse õigustatult üheks kolhoosi esimehe raskeimaks ülesandeks, mille edukaks lahendamiseks on vajalik inimeste tundmine ja nende kannatlik õpetamine.

Selles suhtes on õpetlikud Gorki oblastis Gorodetski rajoonis asuva Timirjazevi-nimelise kolhoosi esimehe

I. A. Jemeljanovi kogemused. Valides inimesi juhtivale tööle, püüab ta neid tundma õppida, tutvub nende tööga ja nende suhtumisega ühiskondlikusse omandisse. Ei isiklik tutvus ega ka sugulusvahekorrad ei etenda tema juures mingit osa. Leides tarviliku kandidaadi, peab ta tema kohta nõu kolhoosi parteiorganisatsiooni sekretäri, üksikute kommunistidega ja parteitute kolhoosnikkude-aktivistidega. Kui aga inimene edutatakse eriti vastutavale tööle, küsib ta nõu ka rajooni organisatsioonidest.

Kui oli tarvis otsida kandidaati põllunduseriteadlase kohale, seejuures selleks, et valmistada teda hiljem ette kolhoosi agrotehnikuks, tuli teha Jemeljanovil suur valik: artellis oli palju kolhoosnikke, kes tundsid hästi põllutööd. Esimees peatus kolhoosnikul I. A. Varvarinil, tagasihoidlikul inimesel, kellel olid aga organisatsioonilised võimed ja kes armastas põllutööd; juba üksiktalunikuna oli ta tuntud välja- ja paistva katsetajana. Aidates kannatlikult Varvarinit, sisendades temasse oskust teha korraldusi ja saates teda mitmel korral kursustele, kujundas sm. Jemeljanov temast rajooni organisatsioonide kaasabil suurepärase agrotehniku.

Kasvatustöö nõuab esimehelt peale kannatuse ka igale inimesele individuaalset lähenemist. Tähele pannes oma lähemaid abilisi, püüab eesrindliku kolhoosi esimees leida parimat „lähenejaid“ igapäevaste neist. Avastanud kellegi vea, pöörab ta sellele otsekohe tähelepanu, kuid mitte valimatute sõnadega ja ammugi mitte käratamisega, mis inimest ainult solvavad. Ta teeb kõik võimaliku selleks, et inimene, kes tegi vea, saaks aru oma süüst ja püüaks end parandada.

Kaadrite kasvatamisel ei arvesta eesrindlike kolhooside esimehed kunagi ainuüksi oma jõudu. Selle raske ülesande läbiviimiseks tõmbavad nad enestega kaasa kolhoosi parteiorganisatsiooni ning vajaduse korral ka kogu artelli, lastes teha brigadiiridel ja teistel ametiisikutel ettekandeid kolhoosnike üldkoosolekuil. Juhtivale tööle edutatud inimesi püüab kolhoosi esimees saata kursustele.

Eesrindlike kolhooside esimehed nihutavad kolhoosnikke

järk-järgult lihtsamalt organisatsiooniliselt töölt komplitseeritumale tööle. Kogenenud ja algatusvõimelisi kolhoosnikke pannakse lülijuhtideks ning kogenenumaid lülijuhte edutatakse brigadiirideks. Esimehed jälgivad tähelepanelikult juhtivale tööle edutatud kolhoosnikke, annavad neile organisatsioonilist abi ja loovad kõik tingimused selleks, et kinnistada kaadreid tööle.

Kestev töötamine samal kohal võimaldab töötajal paremini ära õppida töötingimusi ning omandada vajalikku spetsialiseerumist ja organisatsioonilisi kogemusi. Eesrindlikes kolhoosides ei ole vähe lülijuhte, brigadiire ja farmide ning kõrvalettevõtete töötajaid, kes teevad oma tööd vahet pidamata üle 5—10 aasta.

Alma-Ata oblastis asuvas kolhoosis „Vtoraja pjatiletk“ töötab kogu juhtivast koosseisust ühel ja samal kohal üle kolme aasta 30 %, ühest kuni kolme aastani töötab 44 % ja ainult 23 % töötab vähem kui aasta. Moskva oblastis asuva kolhoosi „Borets“ andmed, mis iseloomustavad kaadrite püsivust, on toodud tabelis 3.

Tabel 3.

Töötavad samas kohas (%-des üldarvust):

	10 aastat ja kauem	5 kuni 10 aastani	3 kuni 5 aastani	Kuni 3 aastani
Lülijuhid	28,0	7,0	25,0	40,0
Farmide töötajad	48,0	17,4	8,6	26,0

Lüli, brigaadi ja farmi juhtimiseks ei piisa ainuüksi organisatsioonilistest kogemustest; peab põhjalikult tundma ka asja tehnikat. Seetõttu organiseerivad eesrindlike kolhooside esimehed talvel kolhoosis agrotehnilisi õpinguid kõigile kolhoosnikele ning saadavad lülijuhte, brigadiire, farmijuhatajaid ja arvepidajaid rajooni ja oblasti kursustele jne. Kolhoosi poolt väljaõppeks tehtud kulud tasuvad endid hiljem mitmekordselt.

Nii kasvatavad esimehed süstemaatilise tööga kaadrite alal lülijuhtidest, brigadiiridest, farmijuhatajatest ja arvepidajatest oma ala tõelisi meistreid, kes tunnevad peensusteni oma tööd. Ettevalmistatud juhtivate töötajate kaadritega on aga artelli esimehel kergem töötada, ta vabaneb väiklasest hooldamisest nende üle, võib anda neile suurema iseseisvuse töös ja nõuda suuremat vastutust.

Põllumajandusliku artelli esimees valitakse, nagu on öeldud põhikirjas, artelli ja tema brigaadide töö alaliseks juhtimiseks ja juhatuse otsuste täitmise pidevaks kontrollimiseks. Eesrindlike kolhooside esimehed ühendavad oskuslikult kolhoosi demokraatia nõudeid kolhoosi elu tähtsate küsimuste otsustamisel range ainujuhtimise ja tööde operatiivse korraldamisega. Kuulates tähelepanelikult kolhoosnike nõuandeid ja arutades igakülgset tähtsaid küsimusi üldkoosolekuil ja juhatuse istungeil, viivad nad tehtud otsused kindlalt ellu. Üks kogenenumaist kolhoosi juhtidest, Altai krai Šipunovi rajoonis asuva Molotovi-nimelise põllumajandusliku artelli esimees F. M. Grinko, ütleb selle kohta järgmist:

„Mina arvan, et peaasi kolhoosi esimehe töös on oskus ühendada laialdase kolhoosidemokraatia meetodeid tootmise ainujuhtimisega. Kui esimees, toetudes kolhoosidemokraatiale, laseb, nagu öeldakse, „ohjad valla“ ja ei ilmuta vajalikku kindlust, satub ta varem või hiljem kõige mahajäänudate kolhoosnike lõa otsa. Oma naabrite hulgas tunnen ma mitut säärast esimeest. On nende hulgas ka niisuguseid inimesi, kes langevad teise äärmusse, käsutavad kolhoosnikke ja ei arvesta nende arvamusi.

Teha sääraseid vigu, tähendab kaotada kolhoosnike usaldus, ilma usalduseta on aga võimatu juhtida kollektiivset majapidamist. Ma püüan vältida mõlemat nimetatud viga. Kõik kolhoosisse puutuvad tähtsamad küsimused esitan ma arutamiseks kolhoosnike üldkoosolekule, jooksvad küsimused aga artelli juhatusele läbivaatamiseks. Juhatuse peab meil tavaliselt istungeid vähemalt kaks korda kuus. Teinud otsuse, kontrollib juhatuse sageli selle täitmist; selleks kuulatakse

juhatuses ära minu ettekanne ja ühe või teise majapidamis-
haru juhataja ettekanne.

Iga küsimust arutame kolhoosis ja vaidlemine seni, kuni pole tehtud üldkoosoleku või juhatuses otsust. Kuid pärast seda, kui otsus on tehtud, lõpevad igasugused vaidlused. Otsuste täitmisel tegutsen ma ainujuhatajana ja nõuan igalt artelli liikmelt minu juhiste vastuvaidlematut täitmist.

Nii näiteks otsustas kolhoosnike üldkoosolek viljakoristamise ajal pikendada tööpäeva ja alustada põllutöödega kell 5 hommikul. Mõned artelli liikmed astusid välja selle vastu. Nende arvamusel ei ühinenud kolhoosnike enamus. Koosolekul kuulasime meie kõik tähelepanelikult nende väiteid, kuid pärast koosolekut nõudsime kolhoosi peremehe — artelli liikmete üldkoosoleku — tahte allumist. Ma oleksin olnud kõlbmatu kolhoosi juht, kui oleksin olnud pehme vastuvõetud otsuse elluviimisel.“

Juhatuses ja artelli liikmete üldkoosoleku otsuste täitmise kontroll on tähtsamad meetodid sm. Grinko töös. Kui otsus on kord juba tehtud, rakendab esimees kogu jõu selleks, et see täidetakse täpselt ja lühima aja jooksul. Toome näite Molotovi-nimelise kolhoosi juhatuses ühe otsuse, nimelt kevadkülvide ettevalmistamise kohta 28. jaanuaril 1943. a. ja tehtud otsuse täitmise kontrolli organiseerimisest. Selle otsusega määrati kindlaks tähtajad põllumajandusliku inventari remondi lõpuleviimiseks (15. veebruar), seemnete puhastamiseks (1. märts), tööplaani koostamiseks (15. veebruar) ja suviste veovahendite remontimiseks (1. märts) ning moodustati komisjonid: üks — brigaadides leiduva sööda kontrollimiseks ja teine — inventari kontrollimiseks.

Juba järgmisel päeval andis esimees vajalikud juhised ja pärast seda kontrollis kogu aja nende täitmist. Umbes kuu aja pärast peale nimetatud otsuse tegemist tegi artelli esimees korralisel istungil ettekande „juhatuses 28. jaanuari 1943. a. otsuse täitmise kohta“. Juhatus andis rea täiendavaid juhiseid. Kolhoosi esimees organiseeris ka nende juhatuses otsuste täitmise.

Mõne päeva pärast (7. aprillil) kontrollis esimees uuesti, mida on brigadiirid teinud kevadiste ettevalmistuste alal, ja võttis juhatuse istungi päevakorda brigadiiride aruanded selle kohta, kuidas nemad on täitnud 28. jaanuari otsust. Sel juhatuse koosolekul oli jutt juba konkreetsetest hobustest, atradest ja külvimasinatest: hobusest „Bubet“, kes ei olnud „vormis“; külvimasinast, mille remont viibis; lutserni ja õli-kookide juurdeveost; rangidest ja trengidest.

Sellise asjaajamise tõttu valmistus kolhoos hästi kevad-põllutöödeks ja juba esimesest päevast alates tegi ta töid energiliselt.

27. aprillil, külvitööde neljandal päeval, võttis sm. Grinko juhatuse päevakorda agronoomi ja brigadiiride aruanded külvitööde kampaania käigu kohta. Sel korral oli jutt sellest, mis takistab töönormide täitmist iga traktoristi ja iga kolhoosniku poolt.

Tehes täitmise kontrollimise üheks põhimiseks töömeetodiks, püüavad eesrindlike kolhooside esimehed saavutada iga otsuse täitmist. Neis kolhoosides ei leidu säärast otsust, mis oleks ellu viimata.

Kolhoosi juhi ees seisab alati rida edasilükkamatuid praktilisi ülesandeid. Kui esimees on kogemusteta, võib ta, ilma et märkakski, „uppuda“ pisi-asjadesse ja jätta silmapaari vahele peamised ja otsustavad küsimused.

Eesrindlike kolhooside esimehed püüavad igas asjas leida pealüli, millest kinni haarates võib välja tõmmata terve ahela. Toetume uuesti Molotovi-nimelise kolhoosi esimehe sm. Grinko kogemustele. Mõni aasta tagasi kannatas artelli loomakasvatus tõsiste raskuste all. Väljalüpsid olid väikesed ja noorloomade seas esines hulgaline lõppemine. Artellil olid halvasti sisustatud karjalaudad. Kolhoosi juhti ootas vähemalt neli ülesannet: tõsta kariloomade produktiivsust, likvideerida noorloomade hulgaline lõppemine, korrastada karjalaudad ja parandada karja kvaliteeti.

Mida oleks tulnud esijoones ette võtta? Oleks võinud koondada peatähelepanu väljalüpside suurendamisele ja aren-

dada selles suunas kogu tegevust: kutsuda, ütleme, kokku farmis tootmisnõupidamine, arutada küsimust juhatuse istungil, kolhoosnike üldkoosolekul jne. Kahtlemata oleks saavutatud väljalüpside tunduvat suurenemist. Kuid see edu oleks olnud ajutine. Miks? Selletõttu, et halbadesse karjalautadesse paigutatud lehmad oleksid juba esimeste külmade saabumisel hakanud andma vähe piima.

Oleks võinud pöörata peatähelepanu noorloomade hulgalise lõppemise vastu võitlemisele. Teatava visaduse juures oleks edu olnud kahtlematu. Kuid ka see oleks olnud ajutine. Külmaes ja halvasti sisustatud vasikalautades ja sealautades oleks varem või hiljem uuesti alanud loomade lõppemine.

Kaaludes kõiki asjaolusid, nägi artelli esimees, et peamiseks lüliks tema töös loomakasvatuse tõstmise alal pidi sel ajal olema karjalautade ehitamine. Karja kindlustamisest hoonetega sõltub tunduval määral võitluse edu väljalüpside suurendamise ja lõppemiste vähendamise eest. Tuli kindlustada karjale head ruumid. Sellele pööraski sm. Grinko artelli tähelepanu. Juhtides ehitustöid ei nõrgendanud ta loomulikult võitlust noorloomade lõppemise vastu ja võitlust väljalüpside suurendamise eest. Arvestus osutus õigeks. Paigutanud karja headesse ruumidesse, hakkas kolhoos saama rohkem piima ja noorloomade lõppemine vähenes järsult.

See, mis täna on teisejärgulise tähtsusega, omandab homme otsustava tähtsuse. Seepärast asetab kolhoos pärast kapitaalsete karjalautade püstitamist tähelepanu keskpunktiks karja kvaliteedi parandamise. Väikese produktiivsusega lehma hakati asendama kõrge produktiivsusega lemadega. Selgitati välja rekordlehmad ja nende vasikad jäeti kasvama, pidades neid oma kullafondiks.

Edasi kinnistas sm. Grinko loomakasvatuse alale kindlad kaadrid, nõudis farmides ranget korda, võttis erilise kontrolli alla söötade juurdeveo ja nende kulutamise, seadis sisse näiteks heina kahekordse kaalumise: esimene kord juurdeveo puhul farmi ja teine kord sööda jagamisel.

Kõigi nende abinõude tagajärjel omandasid kolhoosi far-

mid kultuurse ilme. Loomade hulgaline lõppemine jäi ära. Produktiivsus Siberi tingimustes tõusis kõrgele tasemele. Üks söödalehm lüpsis keskmiselt 2175 l plaanis ettenähtud 1800 l asemel. 1944. aastal kasvatati üles 100 lehma kohta 94 vasikat, 100 ute kohta 117 talle ja ühe emise kohta 20,2 pörsast.

Veel üks näide pealüli õigest valikust töö suhtes. Kui valitus kehtestas riigile põllumajandussaaduste andmise korra maa hektaaride järgi, osutus, et Molotovi-nimeline kolhoos kui suure maa-ala valdaja peab tunduvalt suurendama põlluvilja saaki. Kolhoosis kerkis ülesanne: laiendada lühikese ajaga teravilja tootmist.

Seda võis saavutada kahel teel: külvipindade laiendamisega ja viljakuse tõstmisega. Oli ilmne, et kasutada tuleb mõlemaid teid. Aga kuidas? Otsustati sisse seada ja rakendada kiires korras külvikorrad heinkultuuride ja mustkesaga ning organiseerida põllukaitse-metsaribade istutamist. Külvikorrad põhjustasid üldist viljakuse tõusu põlispõldudel ning võimaldasid üles harida sööti ja uudismaad, s. o. kõige viljarikkamaid maid.

Selle tagajärjel oli kolhoosi külvipind 1938. aastal 1244 ha, viimastel aastatel aga ületas see (koos heintega) 2000 ha. Tõusis ka viljakus.

Oma praktilises tegevuses, seal hulgas ka töö juures pealüli valikul, peavad eesrindlike kolhooside esimehed silmas riigi huve ning artelli ühiskondliku majapidamise laiendamise ja kolhoosnike materiaalse heaolu tõstmise huve.

Artelli esimehe töö on mitmekülgne. Esimees on iga päev koormatud arvukate asjadega. Seoses sellega annavad eesrindlike kolhooside esimehed suure tähtsuse oma isikliku töö organiseerimisele ja määravad kindlaks teatava korra oma töös päeva kestel. See, mõnikord kirjutamata, kuid kindel kord on teada kõigile kolhoosnikele ja see korrastab esimehe tööd. Esimees määrab teatava aja kontoris asjadega tutvumisele, keskusteluks kolhoosnikega ja nende avalduste läbivaatamiseks, tutvumiseks tööde käiguga brigaadides ja farmides jne.

Näitena toome Ivanovo oblastis asuva artelli „Novõi bõt“ esimehe F. I. Bušuevi suvise tööpäeva kava.

Kella 5 kuni 7 hommikul — ringkäik karjalautades ja kolhoosi kõrvalettevõtetes, hoonete ülevaatus ja lastesõime küllastamine.

Kella 7 kuni 8 hommikul — kontoris, dokumentide vormistamine.

Kella 8 kuni 12 päeval — brigaadide küllastamine põldudel, aias ja köögiviljaaias, tutvumine tööde seisukorraga.

Kella 12 kuni 2 päeval — kontoris, kolhoosnike vastuvõtmine lõunavaheajal nende isiklikes asjus.

Kella 2 kuni 3 päeval — lõuna.

Kella 3 kuni 6 õhtul — põllul, brigaadides.

Kella 6 kuni 7 õhtul — kontoris, dokumentide vormistamine, direktiivide ja kokkuvõtete läbivaatamine, küllastajate vastuvõtmine.

Kella 7 kuni 8 õhtul — töökäskude koostamine brigadiiridele ja farmijuhatajatele.

Pärast kella 8 õhtul — ametlikud nõupidamised agronoomiga ja teiste ametiisikutega.

Oma tööpäeva kavastamine võimaldab esimehele ette näha aega kirjanduse läbivaatamiseks ja lugemiseks. Eesrindlikud esimehed tellivad ajalehti ja ajakirju ja neil on isiklikud raamatukogud sageli suure raamatute arvuga poliitilise, ilukirjanduse, põllumajandusliku ja teatmekirjanduse alal.

Artelli esimehel kui juhil, kellest sõltub kolhoosi töö edu, peavad olema mitmekülgsed teadmised.

„Iga juhtimistöo nõuab erilisi omadusi. Võib olla kõige edukam revolutsionäär ja agitaator ning täiesti kõlbmatu administraator. Kuid see, kes vaatleb praktilist elu ja kel on elukogemusi, teab, et selleks, et juhtida, peab olema kompetentne, peab täielikult ja täpsuseni tundma kõiki tootmis-tingimusi, peab tundma selle tootmise tehnikat tema praegusel tasemel ning peab omama teatavat teaduslikku haridust“ (Lenin, XXV k., lk. 80).

Et täita neid nõudeid, töötavad eesrindlike kolhooside esi-

mehed pidevalt enda kallal, uurivad tähelepanelikult partei ja valitsuse direktiive põllumajanduse alal, peavad sageli nõu eriteadlastega ja kogenenud kolhoosnikega ja püüavad ära õppida iga asja tehnika, millega nad kokku puutuvad. F. M. Grinko oskab näiteks juhtida autot ja traktorit, on hästi ära õppinud võivalmistamise tehnika, telliskivide ja katusekivide valmistamise tehnika, tunneb kultuuride agrotehnikat ja aiandust mitte halvemini kui agronoom.

Kui teha kokkuvõtte ülalöeldule, siis peab ütleva, et eesrindlike esimeeste juhtimismeetodeis on neli üldist joont:

1. Kolhoosnike süstemaatiline kasvatamine, valik ja kolhoosi juhtivale tööle paigutamine.

2. Juhtimise konkreetne, täpne korraldamisalus.

3. Antavate korralduste, juhatuse otsuste ja üldkoosolekute otsuste täitmise süstemaatiline kontroll.

4. Range korra sisseseadmine brigadide, farmide ja kõrvalteevõtete töös.

Eesrindlike kolhooside esimehed saavad täiesti aru kolhooside esmajärgulise tähtsusega riiklikest ülesannetest. Nad juhivad kolhoose täies kooskõlas riigi nõuetega. Ühtlasi hoolitsevad nad pidevalt ühiskondliku majapidamise laiendamise ja kolhoosnike materiaalse heaolu tõstmise eest.

Eesrindlike kolhooside juhid uurivad tähelepanelikult lülide ja brigadide töökogemusi ja kogu kolhoosi majandusliku tegevuse tulemusi, valivad välja neist kogemustest parima, kinnistavad ja rakendavad selle laialdaselt majapidamisse, tagades seega majapidamise edasist parandamist ja tõusu.

Eesrindlike esimeeste iseloomulikuks jooneks on ka säästlik suhtumine ühiskondlikusse omandisse, selle kaitse kõrvaldamise eest ja püüd laiendada ühiskondlikku omandit, mis on kolhoosi rikkuse aluseks. Suurendades põhifonde (karja, ehitisi, masinaid ja inventari) kolhoosi ja kolhoosnike huvides, suhtuvad esimehed sallimatult vara rikkumistesse ja kõrvaldamistesse ning kasvatavad veenmisega ja rangete karistustega kolhoosnike säästlikku suhtumist ühiskondlikusse varasse.

Plaaniline alus majapidamise juhtimisel.

„Kolhoos on suurmajapidamine,“ ütleb seltsimees Stalin. „Kuid suurmajapidamist ei saa juhtida plaanita. Suurmajapidamist põllumajanduses, mis haarab sadu ja mõnikord ka tuhandeid talundeid, saab juhtida ainult plaaniliselt. Ilma selleta ta hävib ja laostub. See on veel üks uus tingimus kolhoosikorra puhul, mis erineb põhjalikult väikese üksikmajapidamise juhtimise tingimustest. Kas võib jätta säärase majapidamise juhtimine niinimetatud asjade loomuliku käigu, isevoolu hoolde? On selge, et ei või. Et juhtida niisugust majapidamist, tuleb hoolitseda selle eest, et kolhoosis oleks teatav miinimum elementaarharidusega inimesi, kes on võimelised majapidamist plaanima ja seda organiseeritult juhtima.“

Majapidamise arenemise ja jooksvate tööde juhtimine toimub eesrindlikes kolhoosides plaani alusel.

Perspektiivplaanis, mis koostatakse tavaliselt viie aasta peale, töötatakse läbi kolhoosi organisatsioonilis-majandusliku ülesehituse põhiküsimused.

Aasta-tootmisplaanis määratakse kindlaks majapidamise ülesanded ning organisatsioonilised ja tehnilised abinõud aasta kohta. Aastaplaanis kajastuvad ülesanded, mis perspektiivplaani järgi on määratud täitmisele käesoleval aastal.

Brigaadide töö operatiivseks juhtimiseks üksikutel aasta-aegadel koostatakse tööplaanid perioodide kohta — kevad-tööde, kultuuride eest hoolitsemise, viljakoristamise ja põlluvilja andmise, sügistööde ja talvise perioodi kohta. Tööplaanides võetakse arvesse tööde läbiviimise konkreetset tingimu-

sed ning määratakse kindlaks nende läbiviimise kalendritäht-
ajad, jõudude ja vahendite asetus majapidamise territooriumil
ning konkreetsed ülesanded brigaadidele, lülidele ja üksikuile
kolhoosnikele.

Jooksev igapäevase töö juhtimine toimub töökäskude koos-
tamisega brigaadidele. Töökäskudes määratakse kindlaks jõu-
dude kasutamine ja vahendite asetus iga päeva kohta. Iga
kolhoosnik saab teatava ülesande, mille ta on kohustatud
täitma.

Nii toimub artelli majapidamise juhtimine järk-järgult, ala-
tes mitmeks aastaks majapidamise arenemise perspektiivide
kindlaksmääramisega ja lõpetades igapäevaste töökäskudega,
rangelt plaani järgi, kus jooksvad tööd on kooskõlastatud
mitte ainult aastaplaaniga, vaid ka mitme aasta kohta koos-
tatud plaaniga.

Perspektiivplaanid.

Mitmes eesrindlikus kolhoosis — Altai krais asuvas
Molotovi-nimelises kolhoosis, Alma-Ata oblastis asuvas kol-
hoosis „Vtoraja pjatiletka“, Voroneži oblastis asuvas Iljitsi-
nimelises kolhoosis ja teistes kolhoosides — koostati enne
sõda majapidamise viie aasta perspektiivplaanid ajavahemiku
kohta 1938. kuni 1943. a. Neis plaanides oli ette nähtud õigete
kõlvikordade sisseseadmine, põllunduse, köögiviljakasvatuse
ja aianduse arendamine, loomakasvatusefarmide organiseeri-
mine ja arendamine, tööde mehhaniseerimine põllul ja farmi-
des, ettevõtete ehitamine ja hoonete ning ehitiste püstitamine,
tööjõu ärakasutamine alade järgi ja kaadrite ettevalmistamine.

Moskva oblastis asuvad kolhoosid „Borets“ ja „Pobeda“,
Ivanovo oblastis asuvad Stalini-nimeline kolhoos ja kolhoos
„Novõi bõt“, Sverdlovski oblastis asuv kolhoos „Plamja“,
Tambovi oblastis asuv kolhoos „Zavet Iljitša“ ja teised kolhoosid
määrasid kindlaks oma majapidamise üldperspektiivid
kõlvikordade väljatöötamisel. Neis plaanides määrati kindlaks
mitme aasta peale ette kolhoosi maade kasutamise kord, külvi-

kordade rakendamise kord ning agrotehnilised põhiabinõud viljakuse tõstmise alal. Uhtlasi määrati kindlaks abinõud söödabaasi laiendamiseks ja tugevdamiseks ning kolhoosifarmides ühiskondliku loomakasvatuse arenemise perspektiivid.

Majapidamise arendamise perspektiivide selgus võimaldas kolhooside juhatustel ja esimeestel juhtida aasta-aastalt majapidamist kindlaksmääratud teed mööda, täites plaanis tähen-
datud ülesandeid.

Perspektiivplaanide koostamisele kutsusid eesrindlike kolhooside esimehed rajooni maaosakonna ja MTJ-i eriteadlasi. Plaanid kinnitati artelliliikmete üldkoosolekuil.

Perspektiivplaanide aluseks on riiklik ülesanne tootmise spetsialiseerumise alal, riigile toodangu andmise kohustuste täitmine, ühiskondliku majapidamise tõus ja kolhoosnike sissetulekute tõus ühiskondliku majapidamise arvel.

Eesrindlikud kolhoosid on oma enamikus läbi käinud tee majapidamistest, kus arendati ainult põllundust, keeruliste mitmekülgsete majapidamisteni. Põllunduse kultuuride valik muutus mitmekesisemaks, loomakasvatus laienes tunduvalt ja muutus mitmekülgseks, loodi lambakasvatus, rajati aiad, organiseeriti ettevõtted põllumajandussaaduste ümbertöötamise, inventari remondi ja valmistamise ning ehitusmaterjalide valmistamise alal.

Eesrindlikud kolhoosid püüavad uusi loomakasvatuse harusid, uute kultuuride külve ja kõrvalettevõtteid kiiresti laiendada selleks, et nende harude toodang muutuks otsekohe müügitoodanguks ja võiks anda tunduvalt rahalisi sissetulekuid. Suur haru võimaldab eraldada ta teenendamiseks erilisi kolhoosnike rühmi ning organiseerida tööd töö spetsialiseerimise alusel.

Altai kraisis asuvas Molotovi-nimelises kolhoosis koostati 1938. aastal majapidamise arendamise perspektiivplaan kolhoosi poolt kutsutud eriteadlaste rühma osavõtul. Plaanide koostamisel uuriti kolhooside maade koosseisu ja kasutamist, kõigi majapidamisharude seisukorda ning iga haru edasise arendamise võimalusi. Plaanis oli kõigi harude arendamine oma-

vahel kooskõlastatud. Töötati välja ka küla ja kolhoosi hoonete planeerimise kava.

Enne plaani koostamist oli kolhoosile kinnistatud 3484-hektaarilisest künnimaast külvide all ainult 1244 ha. Külvati peamiselt teraviljakultuure. Olgugi et ühiskondlike kariloomade arv kasvas, ei laienenud söödabaas peaaegu sugugi. Kultuuride jaotamisel väljadele ei läinud igakord korda kindlustada neid heade eelviljadega. Teraviljasaak, hoolimata heakvaliteedilisest põlluharimisest ja kultuuride eest hoolitsemisest, oli 1936. ja 1937. a. 7,9 z/ha.

Põllunduse olukorra parandamiseks ja kolhoosi maade paremaks ärakasutamiseks seati sisse kaks kümneväljalist põllukülvikorda ja üks kuueväljaline söödakülvikord. Esimene põllukülvikord seati sisse 1796-hektaarilisel maa-alal, teine — 1162-hektaarilisel maa-alal. Kummaski külvikorras on kaks välja mitmeaastaste heinte all. Kuueväljaline söödakülvikord on 184-hektaarilisel maa-alal. Selles on mitmeaastaste heinte all kolm välja.

Külvikordades oli teravilja all olev maa-ala 765 ha võrra suurem kui enne külvikordade sisseseadmist. See kindlustas isegi endise viljakustaseme puhul teravilja üldtoodangu suurenemist 6000 z võrra.

Külvatud heinte kui ka juurvilja- ja silokultuuride sisseviimine lõiid hea söödabaasi loomakasvatuse jaoks. Uudismaa ja söödi ülesharimine ja kultuuride õige vahelduse sisseseadmine põhjustasid juba esimestel aastatel teraviljakultuuride viljakuse tõusu. Keskmiselt koguti ühelt hektaarilt 9,3 z, raskeil sõja-aastail (1941—1943) aga 9,6 z.

Tulukuse tõstmiseks ja maakõlvikute ning kolhoosnike töö paremaks ärakasutamiseks kavatseti rajada ühiskondlik puuja köögiviljaaed. 1943. aastal ulatus puuviljaaia ja marjapõõsaste all olev maa-ala 43,8 hektaarini ja köögiviljaaia all olev maa-ala — 23,5 hektaarini. Puu- ja köögiviljaaiast sai kolhoos 1943. aastal üle miljoni rubla rahalisi sissetulekuid.

Kindla söödabaasi loomine kindlustas loomakasvatuse edukat arenemist. Kolhoosi kariloomade arv ületab juba ammu

riigi poolt kehtestatud miinimumi. Suurte sarvloomade farmis on 348 pead, seakasvatusefarmis — 170 pead, lambakasvatusefarmis — 2400 pead, hobusekasvatusefarmis — 70 pead ja linnukasvatusefarmis — 260 lindu; on olemas mesila. 1943. aastal sai kolhoos loomakasvatusest 838 tuhat rubla rahalisi sissetulekuid.

Tõusev loomakasvatus ja põllutöö vajas ehitisi, inventari, majapidamistöõde mehhaniseerimist, toodangu ümbertöötamisetevõtete ehitamist. Kolhoos ehitas telliskivi- ja katusekivitehase, mis rahuldaski täielikult majapidamise ehitusmaterjalide vajadust. Rea aastate jooksul ehitas kolhoos suurepärased majapidamishooned (karjalaudad, lambalaudad, tallid, töökojad, garaaži jne.), samuti ühiskondlikud hooned (kooli, lastesõime, klubi jne.) ning palju maju kolhoosnike jaoks. Ehitustöid teostati plaani järgi, mille tõttu majapidamishooned ja küla on hästi planeeritud.

Majapidamistöõde ja loomakasvatuse mehhaniseerimiseks ehitati elektrijaam ja omandati teraviljapuhastamis- ja -sorteerimismasinad ja söödaettevalmistamismasinad; seati sisse veski, hirsikroovimismasin ja meierei.

Uued masinad ja sisseseaded omandas artell omade vahendite arvel, mis arvati jagamatusse fondi kolhoosi suurenevaist sissetulekuist. Nende vahendite arvel teostati ka ehitustöid.

Teised eesrindlikud kolhoosid käisid läbi ligikaudu sama tee. Teostades hoolikalt läbimõeldud perspektiivplaani, muutusid nad võimsateks, tulutoovateks ja mitmekülgseks arenenud majapidamisteks.

Toome mõned näited, mis kujutavad eesrindlike kolhooside arenenud majapidamisi.

Ivanovo oblastis Komsomoli rajoonis asuval kolhoosil „Novõi bõt“ on külvipinda 369 ha. Kolhoosis kasvatatakse 10 ha-l kõögivilja, aeda on ca 7,0 ha. Kolhoosis on 33 hobust, 118 suurt sarvloomat, 60 siga, 73 lammast, 116 kodulindu. On asutatud tiseritöökoja, veski, telliskivitehas ja viltsaapatöökoja.

Kolme sõja-aasta kestel suurenes külvipind 9,4%, kari-

loomade arv 11,3 %. Keskmised saagid kolmel sõja-aastal olid teraviljadel 142 %, kartulil 109,4 % ja köögiviljadel 139,3 %, võrreldes sõjaeelse kolmaastaku keskmiste saakidega. Sõjaajal tõsteti väljalüpsse lehma kohta 40 % võrra.

Kolhoosi üldtoodangu maksumus riigihindades oli 1943. aastal 19,1 % suurem kui 1940. aastal. Kolmel sõja-aastal andis ja müüs kolhoos riigile toodangut 15,3 % rohkem kui kolmel sõjaeelisel aastal. Üldtoodangut tuli 1943. aastal ühe töövõimelise kolhoosniku kohta 2,1 korda rohkem kui 1940. aastal ja majapidamise rahaline sissetulek suurenes sel ajavahemikul peaaegu 2,4 korda. Kolhoosi põhivahendid kasvasid sõjaajal 16,6 % võrra. Uhiktööpäeva naturaaltasu tõusis 14,5 % ja rahaline tasu 74,1 %.

Sverdlovski oblastis Atšita rajoonis asuv kolhoos „Zarja“ on suur artell. Põllumajanduslikku maad on kolhoosis 2430 ha, seal hulgas künnimaad 1614 ha. Kolhoosi külvipind oli 1943. aastal 1435 ha, kusjuures kartulite all oli 190 ha ja köögivilja all 36 ha. Farm omas 1944. a. algul 237 suurt sarvlooma, 77 siga, 192 lammast, 100 emaküülikut, 556 kodulindu, 187 mesilasperet ja 126 hobust.

Sõjaajal suurendati külvipinda üle kahe korra, kartulimaad aga neli korda. 1943. aastal saadi hektaarilt teravilja keskmiselt 10,4 z ja kartuleid 146 z.

Rahalised sissetulekud olid 1943. aastal 2406,6 tuhat rubla. Sõja-aastail laiendati kolhoosis elektriijaama 75 kilovatile, ehitati köögiviljade soolamispunkt 3000 z jaoks, kartulihoidla 13 300 z jaoks, puidu- ja metallitöötlemise töökoda, karjalaut 100 loomale, karjaköök kupatamiseadise, veevärk ühes loomade automaatjooginõudega, põllulaager teraviljalaoga ja kuivatiga, tehti 100 vankrit. Ehitustööde teostamise tagajärjel suurenesid tunduvalt kolhoosi põhifondid ja 1944. a. algul oli neis 3212 tuh. rubla.

Tšuvaši ANSV-s Vurnarski rajoonis asuv kolhoos „Pobeda“ on suur teraviljakolhoos. Teravilja all on 690 ha, kartuli all 47 ha ning tubaka ja mahorka all 15 ha. Suuri sarvlooma on kolhoosis 82, lambaid 250, sigu 102 ja hobuseid 86.

Sõja-aastail suurendati üldkülvipinda eriti teravilja, kartuli ja mahorka jaoks. Kultuuride saagid on püsivad ja suurenevad aasta-aastalt. Sõjaperioodil suurenes üldtoodang teraviljadel 23 %, kartulil kolm korda, mahorkal 16 %. Produktiivsete kariloomade arv kasvas tugevasti. 1943. aastal saadi piima peaaegu kaks ja pool korda rohkem kui 1940. aastal.

Sõja-aastail andis kolhoos teravilja riigile 87 % rohkem kui kolmel sõjaeelsel aastal, kartuleid 3,3 korda rohkem ja mahorkat 18 % rohkem. Tasumäärad tööpäevade eest teravilja ja teiste saaduste näol keskmiselt sõja-aastail ei vähenenud, rahalist tasu aga tõsteti tunduvalt.

Majapidamise mitmekülgsus iseloomustab teataval määral tööjõu kulutamise osatähtsus majapidamisharudes. Mõnede eesrindlike kolhooside vastavad andmed on näidatud tabelis 4.

Tabel 4.

Harud	Tööjõukulutuse osatähtsus			
	Molotovi-nimelises kolhoosis	Ivanovo obl. kolhoosis „Novõi bõt“	Moskva obl. kolhoosis „Borets“	Tambovi obl. kolhoosis „Zavet Iljitša“
Põllundus	29,0	39,1	35,3	42,8
Kõõgiviljakasvatus	8,0	3,6	18,5	15,3
Aiandus	14,0	2,7	3,5	3,0
Loomakasvatus	16,0	17,4	19,4	20,8
Kõrvalettevõtted	6,0	2,2	1,5	2,5
Ehitustööd	14,0	1,2	1,0	4,5
Kultuur-elukondlik teenindamine	4,0	14,5	2,5	2,6
Juhtimine	4,0		9,4	7,2
Muud tööd	5,0	19,5	8,9	3,7
Kokku	100	100	100	100

Tootmise mitmekülgsus kolhoosis suurendab saaki kolhoosile kinnistatud künnimaa ja põllumajandusliku maa ühe ha kohta ja tõstab ka majapidamise tulukust.

Eesrindlike kolhooside majapidamise püsivus ja harude, eriti loomakasvatusharu edukas arenemine on tingitud põllu-

tööde õigest teostamisest. Eesrindlike kolhooside enamikus on sisse seatud külvikorrad mitmeaastaste heinte külvidega.

Külvikorra väljatöötamisest ja tarvitusele võtmisest on aga veel vähe. Peab külvikorraga kodunema, tema teostamisesse süvenema. See nõuab suurt ja visa tööd. Tuleb kindlustada mitmeaastaste heintaimede külvi, kinni pidada õigest kultuuride vaheldusest ja läbi viia kehtestatud maaharimise süsteem. Real juhtudel tuleb üles harida uusi maid.

Eesrindlikes kolhoosides on aru saadud külvikordade tähtsusest ja neist peetakse rangelt kinni. Siin ei rikutud külvikordi isegi sõja-aastail. Külvide laiendamine toimus väljaspool külvikorravälju asetsevate maade arvel.

Õiged külvikorrad kindlustasid põllutöö püsivust ja muutsid eesrindliku agrotehnika süsteemi aluseks. Selle tagajärjel on eesrindlikel kolhoosidel püsiv viljakus, mis kasvab aasta-aastalt. Selleks mõned näited.

Gorki oblastis asuvas 8. märtsi nimelises kolhoosis on sisse seatud põllukülvikord kahe mitmeaastaste heintaimede väljaga ja ühe linaväljaga. Põhikultuuride viljakuse andmed on toodud tabelis 5.

Tabel 5.

Kultuurid	Saak (z/ha)					
	1938. a.	1939. a.	1940. a.	1941. a.	1942. a.	1943. a.
Kõik teraviljad	9,0	14,5	14,9	14,2	15,8	13,6
Lina, seemneks	4,7	7,9	4,0	3,5	5,5	6,5
Kartul	85,0	99,0	108,0	88,0	123,0	118,0

Moskva oblastis asuvas kolhoosis „Pobeda“ on sisse seatud kümneväljaline põllukülvikord kahe heintaimede väljaga ning rakendatakse kuueväljalist köögiviljade külvikorda ja seitsmeväljalist söödakülvikorda. Põhikultuuride viljakuse andmed rea aastate kohta on antud tabelis 6.

Tabel 6.

Kultuurid	Saak (z/ha)					
	1938. a.	1939. a.	1940. a.	1941. a.	1942. a.	1943. a.
Kõik teraviljad	16,6	21,5	26,2	20,5	21,5	21,1
Talirukis	22,4	27,0	20,4	29,5	22,6	21,9
Talinisu	21,4	5,2	36,6	31,1	29,4	25,6
Kartul	91,9	101,2	221,8	137,0	128,0	183,0
Köögiviljad	52,0	71,1	150,9	101,4	213,1	272,0

Ivanovo oblastis asuvas kolhoosis „Novõi bõt“ on sisse seatud seitsmeväljaline põllukülvikord järgmise kultuuride vaheldusega: 1) mustkesa, 2) taliviljad, 3—4) heintaimed, 5) suvi- ja talinisu, 6) vaheltharitavad kultuurid ja kaunviljad, 7) kaer ja tatar. Köögiviljakasvatuses on sisse seatud neljavaljaline külvikord. Kultuuride viljakuse andmed rea aastate kohta on toodud tabelis 7.

Tabel 7.

Kultuurid	Saak (z/ha)					
	1938. a.	1939. a.	1940. a.	1941. a.	1942. a.	1943. a.
Kõik teraviljad	6,5	9,8	12,5	9,8	15,8	15,0
Talirukis	9,9	12,8	14,5	17,0	14,0	18,3
Talinisu	8,5	3,5	13,1	15,4	19,5	12,3
Suvinisu	4,0	7,5	11,6	4,9	11,8	14,9
Kartul	66,0	85,0	135,5	72,0	113,0	128,3
Köögiviljad	86,0	138,0	128,0	126,0	169,0	195,0

Eesrindlike kolhooside püsivad ja võrdlemisi suured vilja-saagid on seotud külvikorra puhul agrotehniliste ürituste kompleksi rakendamisega ja nimelt: külvide teostamine sordiseemnetega, väetamine, maaharimise ja kultuuride eest hoolitsemise tööde õigeaegne teostamine ja umbrohtude vastu võitlemine.

Omade sordiseemnete tootmine on organiseeritud igas eesrindlikus kolhoosis. Sageli on eesrindlikud kolhoosid rajooni seemnekasvatuse majapidamised ja varustavad ümbruskonna kolhoose Riikliku Kindlustusfondi kaudu sordiseemnetega. Sordiseemnete kasvatamine on tehtud ülesandeks üksikutele brigaadidele või seemnekasvatustuludele.

Seemnepõldudelt koristatakse saak eraldi ja pannakse seemneaitadesse. Seemnefondi säilitatakse hoolikalt. Külvi jaoks seemned sorteeritakse ja puhitakse.

Viljasaagile avaldavad suurt mõju orgaanilised ja mineraalväetised. Kariloomade suur arv farmides võimaldab eesrindlikel kolhoosidel saada suuri sõnnikukoguseid. Orgaanilise väetise kogust suurendatakse aluspõhu suurte koguste arvel, samuti turbasõnniku ja turbafekaalide kompostide arvel.

Ühiskondlikele külvidele antavate orgaaniliste väetiste koguste tõsiseks suurendamiseks on kolhoosnike isiklikul kasutamisel olevate kariloomade sõnnik. Eesrindlikes kolhoosides on iga kolhoosipere kohustatud andma kolhoosile 4 kuni 5 koormat sõnnikut. Üle määratud normi sõnniku andmise eest arvestatakse kolhoosniku kasuks ühiktööpäevi. Kolhoosnikele, kes annavad sõnnikut ühiskondlikule majapidamisele, antakse õlgi aluspõhuks ja transporti sõnnikuvedamiseks. Iga kolhoosipere poolt väljaveetud sõnnik kantakse aruandesse. Kevadel, kariloomade karjamaale minekul, arutatakse artelliliikmete koosolekul eraldi küsimust, kas lubada kolhoosipõldudel karjatada nende kolhoosnike loomi, kes ei ole vedanud kolhoosipõldudele määratud koguses oma kariloomade sõnnikut.

Täpselt niisama määratakse kindlaks iga kolhoosipere poolt antava tuha norm, ja iga tsentneri eest, mis on ära antud üle määratud normi, arvestatakse teatav arv ühiktööpäevi.

Organiseerides sääraselt kohalike väetiste süstemaatilist varumist, kindlustavad kolhoosid kõrgeid väetamisnorme suurtele maa-aladele. Väetist antakse ühele või isegi kahele külvikorralväljale: kesale ja vahelharitavatele kultuuridele. Väetamisnorm on vähemalt 20 t hektaarile.

Põllu- ja transporttööde õigeaegne täitmine sõltub tunduval määral sellest, kuivõrd majapidamine on kindlustatud veojõuga, masinatega ja tööjõuga. Eesrindlike kolhooside esimehed tegelevad süstemaatiliselt küsimusega, mis puudutab tarvilike veovahendite kindlustamist majapidamisele, samuti põllutööde mehhaniseerimise küsimusega.

Teades, et traktoribrigaadi tööst sõltub tunduval määral viljakus põllunduses, aitavad eesrindlike kolhooside esimehed tõsiselt organiseerida paremini traktoribrigaadi tööd. Kolhooside „Zavet Iljitša“, „Zarja“, Molotovi-nimelise kolhoosi ja teiste kolhooside töökodades remonditakse kolhoosnike jõududega MTJ-le kuuluvaid traktoreid ja põllumajandusmasinaid. MTJ masinate ja traktorite hoidmiseks on neis kolhoosides ehitatud löövid ja kuurid.

Traktoritel ja haakemasinatel töötamiseks määratakse paremad kolhoosnikud. Eesrindlikes kolhoosides töötavate traktoribrigaadide traktoristid ja brigadiirid on tavaliselt sama kolhoosi liikmed. Kolhooside esimehed organiseerivad traktoribrigaadidele hea teenindamise (küteteaine ja vee juurdevedu jne.) ning traktoribrigaadide töötajale luuakse head materiaalsed elamistingimused. Eduka töö eest premeerivad kolhooside juhatused brigadiire, traktoriste ja haakijaid. Sellise suhtumise tagajärjel kasutatakse MTJ traktoreid paremini ja põhitööd täidetakse ettenähtud tähtaegadeks.

Organiseerides hästi MTJ traktorite kasutamist, suurendavad eesrindlikud kolhoosid aasta-aastalt tööloomade arvu hobuste ja härgade kasvatamise arvel. Reas kolhoosides kasutatakse kergetel põllutöödel kolhoosifarmide ja kolhoosnike väheproduktiivseid ja ahtraid lehmi.

Suurt tähelepanu pööratakse tööhärgade kasvatamisele. Tööhobuste arv võib kasvada võrdlemisi aeglaselt, sest hobuste hulgas ei ole märasid üle 50 % ja tööhobusteks saavad hobused alles kolmeaastaselt. Härgade arvu saab suurendada kiiremini. See suurenemine võib toimuda nii koolhoosifarmide noorkarja kui ka kolhoosnikelt härgmullikate kontakteerimise arvel. Peale selle on härgmullikad juba kahe-

aastaselt kõlvulised kasutamiseks kergetel põllutöödel ja transpordis. Sverdlovski oblastis asuv kolhoos „Zarja“ kasvatas üles sõja-aastail 100 tööhärga.

Põllutööde mehhaniseerimine MTJ traktorite ulatuslikuma ja parema ärakasutamise arvel, samuti hobumasinate parema ärakasutamise arvel eriti rühvelviljade ja köögiviljakultuuride puhul vabastab osa tööjõudu. Seda kasutatakse tootmise laiendamiseks.

Söödakülvikordades mitmeaastaste heintaimede külvamine ja heinamaade parem ärakasutamine kindlustab ühiskondlikku loomakasvatust koresöödaga. Kuid isegi eesrindlikes kolhoosides tekivad raskused karjamaadega ja toorsöödadega (juurvili ja silo). Söödakülvikordade kiire rakendamine lahendab ka selle raskuse. Et tagada söödakultuuride head harimist ja saada neilt suurt saaki, kinnistatakse farmilähedased maa-alad loomakasvatusbrigaadidele ning söödakülvikordade kultuuride harimiseks eraldatakse spetsialiseerunud lülid või — nagu seda on tehtud Altai krais asuvas Molotovi-nimelises kolhoosis — eribrigaadid.

Söödabaasi kasv võimaldab suurendada kariloomade arvu. Uhtlasi teevad eesrindlikud kolhoosid suurt tööd karja tõulise koosseisu parandamise alal, peamiselt ristsugutuse arvel. Sel alusel tõuseb karja produktiivsus.

Suurt tähelepanu pööravad eesrindlikud kolhoosid tööde mehhaniseerimisele loomakasvatuses ja kolhoositalundis. Kolhoosides „Novõi bõt“, „Zarja“ ja teistes on elektrijaamade, veskite, veevärkide ja töökodade ehitamise tõttu talunditööd ja farmide põhitööd mehhaniseeritud ja nende täitmiseks kulub vähem tööjõudu.

Mitmeks aastaks arvestatud plaani järgi töötamise tagajärjel suurendasid eesrindlikud kolhoosid otstarbekalt ja täies kooskõlas tänapäeva ja majapidamise üldperspektiivi nõuetega hoonetesse ja ehitistesse, sisseseadetesse ja inventarisse ning tööloomadesse ja produktiivkarjasse mahutatud vahendeid. Põhivahendite suurendamine kergendab kolhoosnike tööd ja tõstab selle viljakust.

Aasta- ja tööplaanid.

Tootmise juhtimise aluseks aasta kestel on kolhoosi aasta-tootmisplaan ja tulude-kulude eelarve. Kolhoosi tootmisvõimaluste igakülgseks arvestamiseks kutsuvad eesrindlike kolhooside juhatused tootmisplaanide koostamisest osa võtma brigadiire, farmijuhatajaid ja artelli kõrvalettevõtete juhatajaid.

Olemasolev tootmisplaani vorm haarab üksikasjaliselt ainult põllundust. Mitmekülgset arenenud majapidamiste jaoks, nagu seda on eesrindlikud kolhoosid, ei ole see küllaldane. Eesrindlikud kolhoosid töötavad üksikasjaliselt välja näitajad jooksval aastal loomakasvatuse arendamise, söötade tootmise ja kulutamise, kõrvalettevõtete töötamise ja toodangu jaotamise kohta. Üksikasjalisemalt ja hoolikamalt, kui see on ette nähtud vormis, arvestatakse välja tööjõu kulu majapidamisharude ja kultuuride järgi selleks, et võtta aasta kestel kulutatud tööpäevad samasuguse kontrolli alla, nagu see toimub kolhoosi rahasummade ja materiaalsete vääruste kulutamisega.

Mõnikord tekib aasta keskel vajadus muuta tootmisplaani üksikuid näitajaid, sagedamini aga tulude-kulude eelarve artikleid. Igasugune aastaplaani ja eelarve muutmine antakse arutamiseks ja kinnitamiseks artelliliikmete üldkoosolekule.

Aastaplaani alusel töötatakse välja aastaplaanid ja ülesanded põllutöö- ja köögiviljabrigaadidele, loomakasvatusfarmidele ja kõrvalettevõtetele.

Aastaplaanide koostamine ja ülesannete viimine brigadiideni ja lülideni on Moskva oblastis asuvas kolhoosis „Borets“ organiseeritud järgmiselt. Üksikute kultuuride külvipinnad brigaadide järgi määrati kindlaks kooskõlas külvikorraga. Köögiviljabrigaadides on köögiviljakultuuride külviväljad kinnistatud terveks aastaks üksikutele lülidele. Põllutööbrigaadides kinnistati lülidele kartul ja rühvelkultuurid. Teravilja- ja heinakultuurid haritakse ühiselt terve brigadi jõududega. Brigaadidele ja lülidele kinnistatud kultuu-

ride viljakuse kindlaksmääramisel on arvestatud üksikute väljade mullastiku omadusi ja eelvilju. Seal, kus see oli vajalik, arvestati põllu eelneva harimise iseloomu ja kavatsetavaid agrotehnilisi abinõusid.

Iga brigaad ja lüli sai aasta-tööplaani, milles on määratud kultuuride pindalad ja nende paigutus, põhilised agrotehnilised abinõud ja kultuuride plaaniline viljakus, brigaadide ja lülide koosseis ning neile kinnistatud inventar ja veovahendid. Aastaplaani näitajate täitmise ja ületamise alal organiseeritakse sotsialistlik võistlus brigaadide, lülide ja üksikute kolhoosnikkude vahel.

Tööde konkreetne organisatsioon ja jõudude ning vahendite paigutus määratakse kindlaks tööplaanide koostamisel üksikute tööperioodide järgi. Tööplaanid kolhoosile kui tervikule ja üksikutele brigaadidele koostatakse tähtsamate ja otsustavamate perioodide kohta ja nimelt: kevadkülvi perioodi, kultuuride eest hoolitsemise ja kesaharimise perioodi, viljakoristamise ja taliviljade külvi perioodi ning brigaadide talviste tööde perioodi kohta.

Tööplaanides määratakse kindlaks põhitööde nimestik ja maht, mis tuleb läbi viia, nende läbiviimise järjekord ja kalendritähtajad, selleks vajalik tööjõud, veojõud ja inventar, samuti näidatakse konkreetsetl väljad ja isikud, kes neid hakkavad harima.

Reas kolhoosides koostatakse põhitööde teostamise igapäevane graafik brigaadide ja kolhoosi kui terviku kohta. Tööde teostamise käigu võrdlemine kinnitatud graafikuga aitab kindlaks teha mahajäävaid töid ja viivitamata tarvituks võtta abinõusid nende kiirendamiseks. Tööplaanide konkreetsus loob võimalused brigaadide ja lülide sotsialistliku võistluse organiseerimiseks tööde ennetähtajaliseks täitmiseks.

Kolhooside juhatused kuulavad perioodiliselt ära lülivahemate, brigadiiride ja artelli esimehe ettekandeid plaanide täitmise käigu kohta ja võtavad vastu nende ettekannete põhjal konkreetseid otsuseid tööde käigu parandamiseks.

Eesrindlike kolhooside kogemused näitavad, et hoolikas aastaplaanide ja brigaadide tööplaanide koostamine aitab aegsasti kõrvaldada raskused ja kindlustada tööde tähtajalist täitmist.

Plaan-töökäsk.

Brigaadide ja lülide töö jooksvat operatiivset juhtimist teostab kolhoosi esimees tööde kohta plaanide-töökäskude andmise ja nende täitmise kontrollimise teel.

Paljudes kolhoosides koostatakse plaanid-töökäsud iga päev. Tambovi oblastis asuvas kolhoosis „Zavet Iljitša“ on erilised, trükikojas trükitud töökäskude raamatud. Töökäskude sisu on järgmine: kuupäev ja kuu, töökoht, töö nimetus ja maht, kas tööde teostamiseks vajatakse veojõudu, tööjõudu ja inventari. Töökäsk kirjutatakse raamatus eraldi iga brigaadi kohta. Iga päeva lõpuks ja töökäskude andmise alguseks, s. o. kella 7—8 õhtuks koostatakse tehtud tööde kokkuvõtte brigaadide järgi. Töökäsus märgitud ülesandeid võrreldakse tööde täitmise kokkuvõtte andmetega.

Töökäskude raamatu pidamisel on positiivne tähtsus mitte ainult töökäigu juhtimise ja kontrollimise jaoks. Raamatu sissekanded aitavad esimeest järgneval aastal õigesti töid ette valmistada ja neid paremini juhtida.

Töökäskude andmise süsteem sõltub kolhoosi suurusest, brigaadide asetusest ja brigadiiride kvalifikatsioonist. Väikestes ja keskmistes kolhoosides, kus brigaadide arv on väike, antakse töökäske iga päev õhtuti. Töökäske koostab artelli esimees kella 7 kuni 8 õhtul, suvel aga kella 8 kuni 9 õhtul. Töökäskude andmisel viibivad brigadiirid, farmijuhatajad ja majapidamisharude juhatajad. Brigadiirid teatavad lühidalt tööde seisukorrast brigaadis ja päeva jooksul tehtud töödest ning esitavad oma arvamused järgneva päeva tööde kohta. Pärast seda määrab artelli esimees igale brigaadile töö järgmiseks päevaks, samuti tööjõudude paigutuse ja vahendite kasutamise korra. Töökäsk kantakse arvepidaja või kolhoosi

esimehe enda poolt töökäskude raamatusse. Töökäskude raamatusse märgitakse ka möödunud päeval faktiliselt tehtud tööd. Brigadiirid annavad õhtul ülesanded lülivanemaile. Järgmise päeva hommikul täpsustavad brigadiirid vajaduse korral töökäske.

Suurtes kolhoosides eelistavad kolhooside esimehed väikeste kogemustega brigadiiride kaadrite puhul anda töökäske samuti iga päev. Brigadiiride suhtlemine omavahel töökäskude andmisel, mõnede brigadiiride paremate töökogemuste tutvustamine ja teiste eksituste äramärkimine aitavad kasvatada brigadiirides vastutustunnet, majanduslikku initsiatiivi ja operatiivset iseseisvust brigaadi tööde juhtimisel.

Suurtes kolhoosides, eriti suuremate kogemustega brigadiiride puhul, antakse töökäske kaks korda ja isegi üks kord nädalas. Ülesanded on ette nähtud kolmeks päevaks või nädalaks. Brigadiirid määravad iseseisvalt igapäevased töökäsed ja annavad iga päev teateid tehtud tööde kohta.

Neil perioodidel, millal brigaadide põhikoosseis on pea-aegu alaliselt põllul (külvi- ja koristamistööd), annavad mõnede kolhooside esimehed, vaadates üle tööde seisukorda kohapeal, brigaadile järgmise päeva töökäsu sealsamas.

Töökäskude süstemaatiline andmine kolhoosides ja nende täitmise kontrollimine loob range korra brigaadide töösse, tõstab brigadiiride ja lülivanemate vastutustunnet asja seiskorra eest brigaadis ja lülis, rööbiti ka kolhoosnike töödistsipliini.

Loomakasvatusfarmide ja -brigaadide töö juhtimise aluseks on samuti aastaplaanid, mis koostatakse iga farmi kohta.

Moskva oblastis asuvas kolhoosis „Borets“ võetakse karja piimatoodangu kindlaksmääramisel arvesse iga lehma väljalüpsid eelmisel laktatsiooniperioodil, poegimise ajad ning karja söötmise ja pidamise tingimused. Väljalüpside aastaplaan kuude viisi määratakse iga lehma kohta, kusjuures arvestatakse tema poegimiskuud. Aastane väljalüps karja kohta ja piima sissetuleku plaan kuude viisi saadakse üksikute lehmade aastase ja üksikute kuude piimaanni summeeri-

mise teel. Samuti määratakse piimasaagi aastaplaan üksikutele lüpsinaistele neile kinnistatud lehmade rühmalt. Piimasaagi plaani täitmise kontroll toimub plaaniliste näitajate võrdlemise teel üksikute lehmade ja lüpsinaistele kinnistatud lehmade rühma faktilise piimaanniga päevas ja kuus. Kõikumised väljalüpsides näitavad, et on tarvis võtta tarvitusele abinõud karja produktiivsuse tõstmiseks.

Kõigest öeldust järgneb, et eesrindlikes kolhoosides juhitakse artelli hoolikalt läbitöötatud plaani kohaselt, mis viiakse iga lülini ja kolhoosnikuni ja mida kontrollitakse süstemaatiliselt nii esimehe kui ka artelli juhatuse poolt.

Töödistsipliini tugevdamine.

Eesrindlikes kolhoosides osatakse igas majanduslikus küsimuses näha niihästi asja tehnilist kui ka poliitilist külge. See on nende igapäevase tegevuse kõige iseloomulikum ja vahest isegi kõige tugevam joon.

Artelli ühiskondlik majapidamine püsib kõigepealt artelli liikmete isiklikul töö. Seejuures ei ole aga nende hulgas väheselliseid inimesi, kes on veel tugevasti nakatatud individualistlikust psühholoogiast.

Järelikult tuleb selleks, et üles ehitada tugevat kollektiivset majapidamist ja tagada ta kõikumatut kasvu, organiseerida õigesti kõigi kolhoosnike tööd ning kasvatada neid pidevalt sotsialismi vaimus. Ilma selleta ei või tõsistest majanduslikest saavutustest mõeldagi.

Eesrindlikes kolhoosides on loodud kõik võimalused selleks, et iga kolhoosnik oleks isiklikult materiaalselt huvitatud ühiskondliku majapidamise arenemisest ja võiks rakendada kõik oma võimed, võiks olla huvitatud sellest, et näidata ettevõtlikkust, energiat ja algatusvõimet, lühidalt — täita seda, mida omal ajal nõudis V. I. Lenin: „... töötada väsimatult distsipliini ja endadistsipliini loomiseks ning igal pool organiseerituse, korra, asjalikkuse, kogu rahva jõudude harmoonilise koostöö ja saaduste tootmise ja jaotamise üldise arvestuse ja kontrolli tugevdamiseks ...“ (Teosed, XXII k., lk. 376—377.)

Võitlus vastutamatausega.

Kolhoosi esimehe suures ja mitmekülgses töös on esikohal võitlus vastutamatause ja võrdsustamisega ning kolhoosi toot-

mise huvidele vastava harmoonilise tööorganisatsiooni loomine.

Esimene samm võitluses vastutamatusiga, s. o. vastutuse puudumisega, on brigaadide loomine ja tugevdamine, sest brigaade peetakse õigusega kolhooside tootmisüksusteks. Igas eesrindlikus kolhoosis on täpses kooskõlas artelli põhikirjaga eraldatud põllutööbrigaadid alalise kolhoosnike koosseisuga; brigaadid on loodud vähemalt ühe täie külvikorra kestuse ajaks. Igale põllutööbrigaadile on külvikorraväljadel määratud maatükid samuti kogu külvikorra kestuseks. Brigaadidele on juhatuse poolt eriaktidega kinnistatud põllumajanduslik inventar, tööloomad ja brigaadidele vajalikud tootmisalased ehitised: põllulaagrid, tallid, inventari hoidmise kuurid, rakmete hoidmise ruumid jms.

Põllutööbrigaadide kõrval on eraldatud ka alalised loomakasvatusbrigaadid; nendele kinnistas artelli juhatuse produktiivse karja, farmide teenindamiseks vajaliku inventari ja veovahendid, samuti ehitised loomakasvatuse jaoks. Vajaduse korral luuakse teisigi spetsialiseerunud brigaade, nagu köögiviljakasvatus-, aiandus- jms. brigaade.

Õige brigaadide loomine ei otsusta veel asja edu. Püüdes kõrvale hoida vastutusest teatava tööala eest või muudel motiividel püüavad mõned kolhoosnikud üle minna ühest brigaadist teise. Eesrindlike kolhooside juhatused ja nende esimehed võtavad tarvitusele abinõusid selleks, et ennetada selliseid nähtusi. Igal aastaajal jälgivad nad brigaadide muutumatust, ei luba omavolilisi üleminekuid brigaadist brigaadi ja aitavad brigadiiride kaudu kolhoosnikke omandada vajalikku tööskust, hakata armastama neile antud ülesandeid ja süveneda neisse. Kolhoosnikke, kellel on suur erialaline tööstaaž, tõstetakse igati esile ja soodustatakse materiaalselt, jooksikud aga mõistetakse hukka.

Praktika näitab, et kolhoosi juhi erilist hoolt nõuavad põllutööbrigaadid, mille koosseisu muutumatust rikutakse palju sagedamini kui teistes brigaadides. Iga aasta jooksul toimuvad kolhoosis töö- ja veojõu paratamatud üleviimised ühest maja-

pidamisharust teise. Seejuures on põllutööbrigaadid sageli tööjõuga täiendamise allikaks teistele spetsialiseerunud brigaadidele. Üleviimised, sageli paratamatud, tekitavad aasta lõpuks eri brigaadides koormatuse ebahütluse.

Eesrindlike kolhooside esimehed vaatavad tavaliselt läbi iga aasta algul aasta-tootmisplaani koostamisel brigaadide koosseisu. Kui brigadi suurus on väiksem kui vajalik, komplekteeritakse ta täiskooseisuliseks kas administratiiv-valitsemis- ja teenindava personaali koondamise arvel või nende kolhoosnike arvamisega brigadi, kes miskipärast varem brigadi koosseisu ei kuulunud. Sõjaajal arvati põllutööbrigaadidesse 12 aastat vanaks saanud alaealised, kes seaduse järgi pidid täitma alaealistele määratud kohuslike ühiktööpäevade miinimumi. Kurski oblastis Mikojani rajoonis asuva Oktoobri kolhoosi juhatus arvas 1945. a. tootmisplaani koostamisel põllutööbrigaadidesse täiendavalt 13 inimest. Ta koondas range hädavajalikkuseni administratiiv-majanduslike töötajate koosseisud ja võttis perekonna nimestikkude järgi arvele kõik need kolhoosnikud, kes seni mitmesugustel põhjustel olid olnud väljaspool brigade.

Artelli esimees aitab pidevalt brigadiire säilitada brigadiides kehtestatud korda, pöörates erilist tähelepanu võitlusele tootmisvahendite — tööhobuste, härgade, põllutöömasinate ja riistade, rakmete ja hobuseriistade — eest vastutuse puudumisega.

Järgmiseks sammuks võitluses vastutamatuses ja eesrindlikes kolhoosides kolhoositöö organisatsiooni harmoonilise süsteemi loomises on lülide moodustamine brigaadides, kusjuures neile kinnistatakse esmajärjekorras töömahukate kultuuride külvid. Peaaegu kõigis eesrindlikes kolhoosides on lülid erilise tähelepanu esemeks. Kolhooside esimehed tegelevad nendega süstemaatiliselt kogu põllumajandusaasta jooksul. Sellega ongi seletatav fakt, et eesrindlike kolhooside põllutööbrigadide lülid püsivad peaaegu muutumatus koosseisus 4—5 ja rohkem aastaid. Tüüpiliseks näiteks ses suhtes võib pidada Gorki oblastis Gorodetski rajoonis asuvat Timirjazevi-nimelist

kolhoosi, kus enamik 1944. aastal töötavatest lülidest oli organiseeritud 1937. ja 1938. aastal. Muutudes tugevaiks, hästi sissetöötanud tootmisüksusteks, kasvatasid ja kogusid nad 1944. aastal 102 hektaarilt märkimisväärse linakiusaagi — keskmiselt kolhoosi kohta 7,5 tsentnerit hektaarilt. Kogu see tohtu linatoodangu hulk töötati kohapeal ümber lülide endi poolt ja anti riigile mitte luulinana vaid linakiuna.

Milles seisneb artelli juhtimisorganite praktiline töö lülide tugevdamise alal?

Esiteks — nende õiges komplekteerimises. Eesrindlike kolhooside brigaadides on lülide organiseerimisel arvestatud kolhoosnike kvalifikatsiooni, nende elukohti ja isiklikke soove töötada selles või teises lülis. Peale selle arvestatakse, eriti saksa okupatsiooni alt vabastatud rajoonides, kolhoosnike isiklikus kasutuses olevate lehmade paremat kasutamist ühiskondlikel töödel. Iga lüli koosseis arutatakse läbi juhatuse istungil, real juhtudel aga ka artelli liikmete üldkoosolekul.

Teiseks — alalises võitluses iga lüli koosseisu püsivuse eest. Kolhooside esimehed ja juhatused ei luba kolhoosnikke lahkuda omal algatusel lülist või minna üle teise lülisse enne põllumajandusaasta lõppu. Ühtlasi ei vii nad ka ise kolhoosnikke teise lülisse või teistele töödele. Kui mingil kaalul põhjusel ei saa üleviimist vältida, aidatakse lüli otsida asendajat.

Kolmandaks — saagi arvestuse organiseerimises eraldi lülide järgi. Lüli saagi isikupäratuks tegemist kas või osaliselt koheldakse kolhoosi poolt kehtestatud korra jämedaima rikkumisena ja seda arutatakse juhatuse istungil või kolhoosnike üldkoosolekul. Eesrindlike kolhooside esimehed jälgivad tavaliselt isiklikult seda, et nende lülide liikmeile, kes ületasid plaaniülesanded, arvestataks ja antaks kätte lisatasu õigeaegselt.

Neljandaks — lülivanematele alalise abi andmises. Kolhoosi esimehed aitavad koostada põllumajandusplaane ja täita neid; esimehed peavad tootmiskoosolekuid lülides ja võtavad tarvitusele muid abinõusid selleks, et iga lüli töötaks kogu

aasta kestel. Nagu näitavad kogemused, on lülide tugevdamise efektiivseks vahendiks anda igale lülile viieks või kümneks päevaks konkreetseid ülesandeid (varuda nii- ja niipalju kohalikke väetisi, teostada nii- ja niisuure seemnekoguse valik, koristada kõrrejäägid nii- ja niisuguselt pindalalt jms.), kontrollides tingimata hiljem iga ülesande täitmist.

Lülide juhtimine toimub brigadiiride kaudu. Kuid reas kolhoosides annavad lülivanemad 5 või 10 päeva ülesannete täitmisest aru artelli juhatusel istungil. Juhatus kuulab lülivanemate ettekandeid sagedamini talvel, mil tekib seisaku oht lüli töös, mis paratamatult nõrgendab sidet lüli liikmete vahel.

Kolhoosi juhid hoolitsevad niihästi lüli liikmete pideva omavahelise tootmisalase kontakti eest kui ka selle eest, et igas lülis oleks sõpruse õhkkond; nad kõrvaldavad hoolsalt kõik, mis võib olla tüli ja riiu põhjuseks.

Suure Isamaasõja ajal hakati laialdaselt kinnistama lüli liikmetele üksikuid töömahutavuslikkude kultuuride pindalaid individuaalseks hoolitsemiseks, teistel juhtudel aga nii individuaalseks hoolitsemiseks kui ka koristamiseks. Seda tõsist abinõu ei saa rakendada isevoolu teel; ta nõuab kogu aja kolhoosi juhtimisorganeilt suurt tööd. Moskva oblastis Vinogradovi rajoonis asuvas artellis „Zastrelštšik“ arutati näiteks lüli liikmeile kartuli ja köögiviljakultuuride pindalade kinnistamise küsimusi ühe aasta jooksul korduvalt artelli juhatuse istungil ja kolhoosnike üldkoosolekul; kolhoosi esimees tegeles aga selle küsimusega iga päev.

Selle abinõu rakendamise esimesel etapil koondub artelli esimehe ja juhatuse, samuti brigadiiride ja lülivanemate tähelepanu sellele, et kinnistada õigeaegselt ja õigesti külvide pindalaid lüli liikmeile. Ulalnimetatud Moskva-lähedases kolhoosis „Zastrelštšik“ toimub kinnistamine sügisel selleks, et lüli liikmeil oleks võimalik ära kasutada talve nende kinnistatud pindala väetamiseks, reas teistes kolhoosides aga kevadel, pärast külvi.

Lüli liikmeile kinnistatavate kultuuride hulgad ja koosseisud on erinevad, sõltuvalt majapidamise konkreetsetest tingi-

mustest. Kolhoosi „Zastrelštšik“ põllutööbrigaadi lüli liige saab individuaalseks hoolitsemiseks ainult ühe kultuuri — kartuli — kuni ühe ha ulatuses, kuna aga Krasnodari krais Severski rajoonis asuva kolhoosi „Zvezda“ lüli liikmele kinnistatakse tubaka, päevalille ja maisi pindalad.

Pindalade kinnistamine lüli liikmeile nõuab ühest küljest suurt organisatsioonilist tööd, teisest küljest aga leiab vastuseisu üksikute mahajäänud kolhoosnike juures, kes on harjunud kasutama kolhoosi liikme eesõigusi, kandmata mingit vastutust kolhoosis.

Seetõttu, organiseerides töömahutavuslikkude kultuuride lüli liikmeile kinnistamist, arendavad kolhooside juhatused ja esimehed selle abinõu ümber suurt massitööd, selgitades kannatlikult uue tööorganisatsiooni tähtsust lülide erinõupidamistel, brigaadides ja kolhoosnike üldkoosolekuil.

Nii nagu brigaadides töö lülilist organiseerimist alustasid eesrindlikud kolhoosid paremate ja teadlikumate kolhoosnikkude ühendamisega lülideks, nii alustatakse ka lülides töömahutavuslikkude kultuuride pindalade kinnistamist üksikuile lüli liikmeile kolhoosnikest-eesrindlastest, püüdmata esialgu haarata kogu lüli liikmete massi.

Viljakuse plaaniülesannete kindlaksmääramisel arvestatakse mulla omadusi, tehtud sügiskünte jms. ja ülesanded ei viida mitte ainult lülini, vaid ka iga lüli liikmeni.

Pärast seda kui pindalade kinnistamine lüli liikmeile on läbi viidud, algab teine tõsisem etapp töö individualiseerimise alal. Sel etapil on artelli juhtimisorganeil ülesanne organiseerida iga tööliigi täitmist kolhoosnike töö ratsionaalseima ühendamise (koopereerimise) teel. Arvestades töoviljakuse tõstmise vajadust, määrab kolhoosi juhatus, milliseid tööliike sooritab lüli liikmeile kinnistatud kultuuriõde puhul brigaad, milliseid lüli ja milliseid töid teevad üksikud lüli liikmed. Pindalade kinnistamine üksikuile lüli liikmeile ei tähenda sugugi seda, et kõik tööd teataval pindalal teeb see inimene, kellele pindala on kinnistatud.

Praegu on veel vara tegelda sel alal olevate kogemuste

üldistamisega. Toome näitena faktid Krasnodari kraisis Severski rajoonis asuva kolhoosi „Zvezda“ praktikast. Selles kolhoosis, kus 1944. aastal ületati plaaniülesanne tubaka viljakuse alal, toimuvad tööd tubakaistandustes järgmiselt:

mulla ettevalmistamise — künni, äestamise ja kultiveerimise — teostasid MTJ-i traktorid korraka kõigi põllutööbrigadide pindaladel;

istikute kasvatamiseks lavade ümberkaevamise ja süvendite kaevamise tööd, sõnniku ja huumuse asetamise tööd lavadesse, lavade korrastamise ja muud üldtööd tegid põllutööbrigadid, milleks iga brigadiir andis kaheksa naiskolhoosnikku — igast lülist kaks;

lavades peenarde tegemise, peenarde huumusega varustamise, seemnete idandamise, külvi ja istikute eest hoolitsemise, istikute valiku ja nende istutamise viisid läbi lüli;

tubakaistikute eest hoolitsemine — taimede istutamine väljalangenute asemele, väetamine, kitkumine, õiepungade kõrvaldamine, võsude lõikamine, tubakalehtede murdmine ja lükkimine, samuti kuivatamine, sorteerimine ja pakkimine — toimus eraldi iga lüli liikme poolt temale kinnistatud pindalal.

Kuigi iga lüli liige on huvitatud temale kinnistatud pindala parimast harimisest, ei või tema tööd külvide eest hoolitsemise alal jätta kontrollita. Seda kontrolli teostavad lülijuhid, brigadiirid ja kolhooside esimehed. Üksikud hooletud kolhoosnikud, kes jäävad maha külvide eest hoolitsemise töödega, kutsutakse juhatuses istungile, kus neile tehakse hoiatus või määratakse muu põhikirjas ettenähtud karistus.

Teostades ranget kontrolli tööde käigu üle igal üksikul pindalal, organiseerivad artelli juhtimisorganid ühtlasi töö arvestamist sääraselt, et oleks näha, kes ja kuipalju tegi ühik-tööpäevi igal pindalal. Nad organiseerivad ka toodangu eraldi arvestamist iga lüli liikme pindalal ja viivad läbi lisatasu arvestuse viljakuse plaaniülesande ületamisel.

Töömahutavuslike kultuuride eest hoolitsemine kinnistatud pindaladel ei koorma kaugeltki lüli liiget täiesti, mille tõttu kutsuvad kolhooside juhatused brigadiiride kaudu lüli

liikmeid terve rea üldbrigaadilistele töödele, nagu kõrsviljade rohimisele, heinaniitmisele ja teraviljakoristamisele. Kolhoosnikud, kellele lülis on kinnistatud töömahutavuslikud kultuurid, on brigaadi põhitööjõud, mispärast ei oleks õige mitte anda neile töökäske üldbrigaadilistele töödele. Praktiliselt on paljudes kolhoosides nii, et lüli liikmed töötavad välja neile kinnistatud pindaladel ligikaudu poole neile aasta kohta arvestatavaist ühiktööpäevadest, ülejäänud tööpäevad saavad nad aga üldbrigaadiliste tööde eest.

Võitlus võrdsustamisega.

Eesrindlikud kolhoosid erinevad paljudest oma naabritest niihästi töö organiseerimise täpsuse kui ka töödistsipliini kõrge taseme poolest. See on kahtlemata kolhoosnike arenenud teadlikkuse tulemus. Siin annavad aga end tunda ka materiaalsed huvid. Artelli liikmed ei taha lasta kaduma minna ühtegi võimalust ühiktööpäevade teostamiseks. Eesrindlikus kolhoosis ei ole üldiselt kuulda kaebusi töö ülekoormatuse kohta, vaid selle asemel tehakse sageli etteheiteid brigadiiridele, kes tööpuuduse tõttu üksikutel päevadel saadavad mõne kolhoosniku koju.

Eesrindlike artellide juhtimisorganid on lahendanud õigesti ja täiustavad pidevalt kolhoosnike töötasu küsimust, sest nad on kogemuste põhjal veendunud selles, et sotsialismi tuleb üles ehitada „mitte entusiasmiga vahenditult, vaid entusiasmiga, mille sünnitas suur revolutsioon, tuginedes isiklikule kasule, isiklikule huvile ja isemajandamise põhimõttele“ (Lenin).

Võib liialdamata öelda, et peamiseks ja otsustavamaks relvaks võitluses töödistsipliini tõstmise eest eesrindlikes kolhoosides on ühiktööpäev, millel on suur autoriteet ja mida kolhoosnikud hindavad.

Ühiktööpäeva suurt autoriteeti kindlustab esiteks normeermise küsimuse õige lahendamine, teiseks tükitöö läbimõeldud

rakendamine ühes töö täpse arvestamisega, ja kolmandaks — kolhoosi juhtide alaline hoolitsus ühiktööpäeva reaalse tähtsuse eest. Vaatleme eesrindlike kolhooside juhtimisorganite tööd nimetatud kolmes suunas.

Päevaste töönormide kindlaksmääramise ja ühiktööpäevades teostatud tööde hindamise aluste kehtestamisel kasutavad kolhoosid üldiselt oblasti organisatsioonide poolt väljatöötatud näidisnorme ja -hindeid, arvestades seejuures oma majapidamise konkreetseid iseärasusi ja laiendades vajaduse järgi normeeritavate tööde nimestikku.

Altai kraisis Šipunovi rajoonis asuvas Molotovi-nimelises kolhoosis on normeeritud kõik tööde põhiliigid kõigis selle laialdase ja mitmeharulise majapidamise harudes. Põllumajanduses on normeeritud ja hinnatud üldse kuni 200 tööliiki, alates künnist kuni luudade valmistamiseni. Normide ja hinnete kasutamise hõlbustamiseks on tööd rühmitatud põllumajandusaasta perioodide järgi: talvised tööd, kevad- ja sügiskülv, külvide eest hoolitsemine, heinaniitmine ja saagikoristamine. Aianduse alal on normeeritud üle 300 tööliigi ja köögiviljakasvatuse alal kuni 80 tööliiki. On kehtestatud töönormid ja ühiktööpäevades teostatud tööde hindad ka kõigi kolhoosi ettevõtete — telliskivi- ja katusekivitehaste, võitehase, elektriijaama, veski jms. — kohta. On olemas normid ja hindad mitmesuguste majapidamise sisetööde kohta. Artell ei koostanud kõik need normid ja hindad korraga, vaid tegi seda mitme aasta kestel, laiendades igal aastal normeeritavate tööde nimestikku.

Molotovi-nimelises kolhoosis, nagu teisteski eesrindlikes kolhoosides, on kehtestatud kirjutamata reegel, mille järgi artelli juhatus vaatab iga aasta algul kolhoosi aktiivi osavõtul läbi kehtivad normid ja hindad, täpsustab neid, lähtudes eelmise aasta kogemustest ja esitab kinnitamiseks kolhoosnike üldkoosolekule. Normeeritavate tööde nimestik laieneb seejuures tavaliselt aasta-aastalt, milline asjaolu on tingitud vajadusest ära jätta ajatöö kolhoosi kõigil tootmisaladel.

Eesrindlike kolhooside juhid suhtuvad ühesuguse tähele-

panuga nii põhi- kui ka teisejärguliste tööde normeerimisele. Sageli püüavad „kergete ühiktööpäevade“ armastajad saada just teisejärguliste töödele, püüdes hoida kõrvale tööst otsustavatel kolhoosi tootmisaladel.

Põllumajandusliku artelli näidispõhikiri sisaldab juhist selle kohta, et kolhoosides „määratakse iga töö suhtes kindlaks töönormid, mis on jõukohased kohusetruult töötavale kolhoosnikule, arvestades tööloomade, masinate ja maapinna seisukorda“. Lähtudes sellest juhiseist peavad kolhooside juhid normide väljatöötamisel võitlust kahe võrdselt kahjuliku äärmuse — normide kõrgendamise ja alandamise vastu. Kõrgendatud, tavalistes töötingimustes ebareaalsete normide kehtestamine viib selleni, et kolhoosnikud lähevad vastumeelselt säärasele tööle ja ei võitle normide täitmise eest. Kõrgendatud normidel on ka teine negatiivne külg. Võetuna kevadkülvi või saagikoristuse tööplaani aluseks teevad nad ebareaalseks kogu plaani. Alandatud normid teevad kolhoosnikke ükskõikseks ja vähendavad tööviljakust.

Mitmes eesrindlikus kolhoosis teostatakse töönormide kontrollimist ja täpsustamist kehtivate normide võrdlemise teel kohusetruult töötavate kolhoosnike rühma tegeliku töö teostamisega mitme aasta kestel. Selleks tehakse valikud „Tööpäevade arvestamise aruandest“. Normi ei kohandata tegelike keskmisele teostamisele, vaid norm määratakse veidi suurem, kuid nii, et ta oleks kättesaadav kohusetruult töötavale kolhoosnikule normaalsetes töötingimustes.

Eesrindlikes kolhoosides pannakse suurt rõhku ühe ja sama töö kohta mitte ühe, vaid 2—3 normi kehtestamisele, sõltuvalt selle töö täitmise tingimustest. Timirjazevi-nimelises kolhoosis, mille kogemustele tuginesime ülalpool, arvestati välja, et umbrohu kitkumine ühelt lina hektaarilt nõuab vähese umbrohu puhul 6,5 inimpäeva, umbrohu kitkumine ühelt lina hektaarilt keskmise umbrohu puhul — 12 inimpäeva ja umbrohu kitkumine ühelt lina hektaarilt ohtra umbrohu puhul — 25 inimpäeva. Selliseid juhtusid on praktikas palju.

Arvestades seda kehtestati Timirjazevi-nimelises kolhoos-

sis esimese umbrohu kitkumise jaoks linast kolm erinevat normi: vähese umbrohuga väljadele 0,15 ha, keskmise umbrohuga väljadele 0,08 ha ja ohtra umbrohuga väljadele 0,04 ha päevas. Hobutöödel — künnil, kultiveerimisel, külvamisel jms. — diferentseeritakse päevased töönormid, esiteks mullastiku tingimustele ning teiseks veojõu seisukorrale vastavalt. Tööloomad jagatakse enne järjekordse põllumajanduskampaania algust kolme rühma (tugevad, keskmised ja nõrgad), ja juhatause otsusega määratakse kindlaks, et tugevate hobuste või härgadega töötamise puhul suurendatakse kolhoosniku päevast töönormi teatava protsendi võrra, nõrkade loomadega töötamise puhul aga vähendatakse samuti teatava protsendi võrra.

Õigete töönormide kehtestamine on kolhoosi töö normeerimise üks külg. Teine, seejuures mitte väiksema tähtsusega külg on õigete tööhinnete väljatöötamine ühiktööpäevade kohta. Praktiliselt ei ole need mõlemad küljed üksteisest lahutatavad. Kehtestades normi ei või kolhoos jätta määramata hinnet, ja vastupidi — ta ei või anda hinnet, jättes kehtestamata päevase töönormi.

Esimesse rühma arvavad kolhoosid kerged tööd, mis ei nõua täitjalt kvalifikatsiooni, teise rühma — samuti kerged tööd, mis nõuavad täitjalt teatavat harjumust, kolmandasse rühma — keskmise raskusega tööd, mis ei nõua erilist tööoskust, neljandasse — keskmise raskusega ja kiired tööd, viiendasse — rasked ja kiired tööd, kuuendasse — rasked tööd, mis nõuavad täitjalt kvalifikatsiooni, ja lõppeks seitsmendasse — tööd, mis on seoses keerulise masina käsitsemisega või mis nõuavad eriteadmisi. Ilma seitsmejärgulise arvestuslahtrita võisid kolhoosid kergesti veereda võrdsustamise teele, mida tuleb ette paljudes mahajäänud kolhoosides.

Loomakasvatuse alal juhinduvad eesrindlikud kolhoosid üldreeglina neist töönormidest ja hinnetest, mis on soovitatud NSVL Põllumajandusministeeriumi juhendites, tehes neis kooskõlas oma majapidamise iseärasustega vähese tähtsusega muudatusi.

Kolhoosi tööde normeerimine saavutab oma eesmärgi ainult tingimusel, kui kehtestatud norme ja hindeid rakendatakse õigesti. Eesrindlikud kolhoosid on ses suhtes kogunud rikkalikke kogemusi, mille põhituum seisneb esiteks selles, et nad teostavad kõik põllumajanduslikud tööd ainult tükitöö alusel, ja teiseks oskuses valida iga tööliigi jaoks selline tükitöö norm, mis kindlustab kõrge tööviljakuse. Tükitöö normi selle või teise töö jaoks valib eesrindlikes kolhoosides mitte brigadiir, vaid artelli esimees või juhatus.

Kolhoosipraktika tunneb kaht tükitöö põhivormi — individuaalset ja väikerühmalist. Individuaalse tükitöö puhul arvutatakse kolhoosnikule ühiktööpäevad tema poolt isiklikult tehtud töö eest, sõltumata teiste brigaadi- või lüliliikmete töö teostamisest. Väikerühmalise tükitöö juures aga sõltub kolhoosniku töötasu kõigi antud töö osaliste üldisest töö teostamisest.

Mõlemaid neid vorme rakendavad nii eesrindlikud kui ka mahajäänud kolhoosid, kuid erinevate tulemustega. Eesrindlikes kolhoosides täidavad ja ületavad peaaegu kõik kolhoosnikud iga päev kehtestatud töönorme, mahajäänud kolhoosides esineb aga palju juhtusid, kus normid jäävad tunduval määral täitmata. Eesrindlikus kolhoosis on tükitööl suur tõukav ja reguleeriv jõud.

Tükitöö ebaühtlane toime on artelli juhtimisorganite ja esmajoones nende esimeeste poolt töötasu küsimustesse erineva suhtumise otsene tagajärg. Paljude töös mahajäänud kolhooside juhid vaatavad töö ja ühiktööpäevade arvestusele kui „kantseleilikkusele“ ja jätavad kolhoosnikele töötasu maksmise kui vastutusrikkaima küsimuse tervenisti brigadiiride ja arvepidajate hooleks. Eesrindlikes kolhoosides on aga töötasu maksmise küsimused artelli juhatuse, tema esimehe käes. Muidugi teostab eesrindlikus kolhoosis, nagu igas teiseski kolhoosis, ühiktööpäevade arvestamist vahetult brigadiir ja kanded raamatuisse teeb arvepidaja, kuid nad teevad seda artelli juhatuse ja esimehe juhtimisel ja kontrolli all.

Eesrindlike kolhooside juhid rakendavad rühmalist tüki-

tööd ainult tegeliku vajaduse piirides. Seda tükitöö vormi rakendatakse esiteks neil töödel, mille teostamine on seotud mõne masina käsitlemisega ja kus iga üksiku kolhoosniku töö teostamise määrab selle masina tootlikkus. Sääraste tööde hulka kuulub näiteks viljapeks, teravilja puhastamine sorteerimis- või tuulamismasinaga ja külvitöö. Teiseks rakendatakse rühmalist tükitööd säärastel töödel, mis ei ole küll seotud masina käsitlemisega, kuid kus kolhoosnike rühma ühine töö tööjaotuse alusel annab suurimat efekti. Niisuguste tööde hulka kuulub eriti tubaka, kartuli ja rea teiste tehniliste ja rühvelviljade kultuuride istutamine.

Kõigil töödel, kus on otstarbekohane anda igale kolhoosnikule üksikülesanne ja kus järelikult on võimalik mõõta tema isiklikku töötamist, rakendatakse individuaalset tükitööd. Nende tööde hulka kuuluvad kündmine, äestamine, kultiveerimine, umbrohu kitkumise tööd, saagikoristamine käsitsi ja teised tööd.

Kolhooside esimehed valvavad pidevalt selle järele, et brigadiirid ei rakendaks mingil tingimusel rühmalist tükitööd neil töödel, kus on vajalik individuaalne tükitöö. Kui Altai krais Šipunovi rajoonis asuva Molotovi-nimelise kolhoosi üks brigadiiridest asetaski eele 4 atra, hindas kolhoosi esimees F. M. Grinko seda fakti distsipliini jämedaima rikkumisena ja teatas sellest juhatusele, hiljem ka artelli liikmete üldkoosolekule. Brigadiiri tegu mõisteti teravalt hukka kõigi kolhoosnike poolt, kes oma kogemuste põhjal olid veendunud selles, et rühmaline tööarvestus künnil ja teistel sellistel töödel tekitab võrdsustamist.

NSVL Rahvakomissaride Nõukogu ja UK(b)PKK määrusega „Saagi koristamise ja põllumajandussaaduste varumise kohta 1944. aastal“ soovitati rakendada brigaadides ja lülides käsitsi heinateol, vihkude sidumisel, kokkupanekul ja veol ning viljapeade riisumisel individuaalsete ja rühmaliste ülesannete andmist põllul teatava maatüki eraldamisega, terade puhastamisel, terade väljaveol ja teistel töödel aga individuaalsete või rühmaliste ülesannete andmist, mis on arvestatud

teatava töömahu alusel. Kõigis eesrindlikes kolhoosides kasutatakse laialdaselt seda abinõu. Üksikud kolhoosnikud saavad ülesanded korraga mitmeks päevaks ja — kus see on võimalik — kogu tööperioodiks. Nagu kogemused näitavad, aitab see tihendada tööpäeva ja tõsta tööviljakust.

Ilma töönormi täpse arvestuseta ei saa rääkida tükitööst. Kus töö arvestamine toimub halvasti, seal ei ole tükitööd. Eesrindlike kolhooside juhid tegelevad regulaarselt brigaadides töö arvestamise kontrollimisega. Gorki oblastis Gorodetski rajoonis asuvas Timirjazevi-nimelises kolhoosis kontrollib kõiki brigadiirilt saabuvald „ühiktööpäevade arvestamise aruandeid“ üks juhatusliikmeist, kes on kinnistatud teatava majapidamisharu juurde. Kontrollides aruannet peab juhatusliige võitlust ühiktööpäevade raiskamisega. Ilma aruande hoolika kontrollimiseta ei kanna arvepidaja arvestatud ühiktööpäevi kolhoosnike isiklikele arvetele.

Eesrindlikele kolhoosidele pole iseloomulik mitte ainult ühiktööpäevade kokkuhoidlik kulutamine, vaid ka arvestamise avalikkus. Samas Molotovi-nimelises kolhoosis ripub igas brigaadis nähtaval kohal „näitajate tahvel“. Sellele märgib brigadiir iga päev ühiktööpäevade teostamise iga üksiku kolhoosniku poolt. „Näitajate tahvel“ teeb töö arvestuse brigaadis võistluse arendamise tugevaimaks vahendiks.

Mõnes eesrindlikus kolhoosis tehakse katseid viia tükitöö alusele ka brigadiiri tööd. Ühtedes kolhoosides püütakse teha töötasumäär sõltuvaks brigadiiri tööstaažist ja brigadii väljade suurusel, teistes võetakse peale staaži arvesse ka jooksva põllumajanduskampaania läbiviimise edukus ning arvestatakse iga edukalt läbiviidud kampaania eest brigadiirile lisaks põhitöötasule teatav arv ühiktööpäevi. Üksikud kolhoosid püüavad teha brigadiiri töötasu sõltuvaks kolhoosnike tööle ilmumisest ja üldisest töö teostamisest; brigadiiri kasuks arvestatakse brigadii kolhoosnike poolt teostatud keskmine ühiktööpäevade arv teatava protsendi lisandamisega. Kõik see on alles otsing, mille sihiks on tõsta brigadiiri huvi tema poolt juhitava brigadii eduka töö vastu.

Ühiktööpäeva kõrget autoriteeti kindlustatakse eesrindlikes kolhoosides niihästi normide õige kehtestamisega ja tüki-töö range läbiviimisega kui ka kolhooside juhtide pideva hoo-litsemisega ühiktööpäeva reaalse tähtsuse eest. Eesrindlikes kolhoosides ei lubata seda, et ühiktööpäeva eest halvasti maksetaks. Selle tagajärjel on kolhoosnikel täielik kindlus sel-les, et iga temale arvestatud ühiktööpäev on reaalne suurus. Just selletõttu hindavad eesrindlike artellide liikmed ühik-tööpäevi ja püüavad neid rohkem teostada.

Eesrindlike kolhooside juhid vaatavad ühiktööpäevade eest tasumisele kui kolhoosi iselaadsele kohustusele kolhoos-nike vastu, mis tuleb tingimata täita. Juba aasta algul võe-takse tarvitusele abinõud selleks, et kolhoos, täites auga oma esimese ülesande ja õiendades täielikult arved riigiga ning eraldades ühiskondliku majapidamise arendamiseks vajalikud fondid, maksaks kolhoosnike töö eest vastava tasu. Kooskõlas nende kolme ülesandega planeeritakse kolhoosi tootmine ja organiseeritakse selles tööd. Võetakse tarvitusele kõik abi-nõud selleks, et kolhoosnike poolt kolhoosist saadavad sisse-tulekud oleksid kolhoosiperekonna peamiseks jõukuse all-i-kaks.

Kõike seda võib näidata Altai krais Šipunovi rajoonis asuva Molotovi-nimelise kolhoosi eeskuju. See kolhoos täidab igal aastal kohusetruult oma kohustused riigi vastu ning teos-tab ühtlasi tunduvaid väljamakse kolhoosnikele nende poolt teostatud ühiktööpäevade eest leiva, raha ja muude saaduste näol. Kolmel sõja-aastal — 1941, 1942 ja 1943 — andis ja müüs see kolhoos riigile 23 862 tsentnerit teravilja, s. o. 10 tuhande tsentneri võrra rohkem, kui ta andis kolmel sõjaeelsel aastal, kuid see asjaolu ei takistanud kolhoosi maksmast hästi kolhoosnike töö eest. Sõja-aastail anti iga ühiktööpäeva eest 1,4 kuni 4,5 kg teravilja ja 5 kuni 11 rubla 50 kop. raha. 1944. aastal anti iga ühiktööpäeva eest 3 kg tera-vilja, 1,3 kg köögivilja, 30 g taimeõli ja 12 rubla 50 kop. raha. Kõige vähem makseti ühiktööpäeva eest 1943. aastal, kuid ka

siis said kolhoosnikud leiba keskmiselt 2 tsentnerit iga sööja kohta.

Sõja-aastail andsid ja müüsid eesrindlikud kolhoosid riigile tunduvalt rohkem, kui nad andsid enne sõda. Selle peale vaatamata säilitasid nad ühiktööpäeva naturaaltasu sõjaeelse taseme, mõned aga isegi suurendasid mõnevõrra seda. Teravilja andmise vähenemist üksikuis kolhoosides kompenseeriti kartuli ja köögivilja andmise suurendamisega. Mis aga puutub ühiktööpäeva rahatasusse, siis suurenes see tunduvalt.

Tabel 8.

Ühiktööpäevade naturaals- ja rahatasu suhteline tõus (%-des, võrreldes 1938. aastaga).

Kolhooside ja oblastite nimetused	Töötasu liik ¹⁾	Aastad				
		1939	1940	1941	1942	1943
1. „Borets“, Moskva obl.	Natuuras	106,0	137,9	133,3	104,5	134,9
	Rahas	137,8	113,7	61,0	86,3	182,3
2. „Novõi bõt“, Ivanovo obl.	Natuuras	147,5	154,5	118,0	184,8	andm. puud.
	Rahas	96,0	126,4	60,0	134,0	220,0
3. Stalini-nimeline kolhoos, Ivanovo obl.	Natuuras	135,1	154,1	96,6	102,7	121,6
	Rahas	133,4	168,3	168,3	209,1	620,2
4. „Zavet Iljitša“, Tambovi obl.	Natuuras	100,0	107,4	129,6	100,0	118,5
	Rahas	96,5	87,4	103,5	46,0	201,1

Iga kolhoosipere võrdlemisi suur osavõtt oma tööga ühiskondlikust majapidamisest, samuti ühiktööpäevade tasu stabiilsus ja tõus eesrindlikes kolhoosides kindlustasid kolhoosnike materiaalse heaolu küllaldaselt kõrge taseme.

Reas eesrindlikes kolhoosides laiendatakse aasta-aastalt kolhoosnikele ühiktööpäevade eest jaotatavate saaduste nimes tikku. Peale teravilja jaotatakse ühiktööpäevadele köögivilja ja loomakasvatussaadusi — võid, villa, lambanahku ja mett. Mõned kolhoosid asendavad kolhoosnikele pörsaste või tal-

¹⁾ Natuuras antavad saadused on hinnatud riiklike hindadega.

lede müüki samuti nende ülejääkide jaotamisega ühiktööpäevadele. Ühiktööpäevade eest loomakasvatussaaduste andmine suurendab väga suurel määral kolhoosnike isiklikku huvi loomakasvatuse ja teiste majapidamisharude arendamise vastu.

Eesrindlike kolhooside juhid suhtuvad ühiktööpäeva põhitasusse kui peamisesse materiaalsesse stiimulisse. Uhtlasi teevad nad suurt tööd kolhoosnikele põllumajanduskultuuride viljakuse ja loomakasvatuse produktiivsuse eest lisatöötasu maksmise rakendamise alal.

Milles seisneb konkreetselt juhtimisorganite töö lisatasu maksmise rakendamise alal?

Lisatasu maksmisega, nagu põhitasumaksmisega, tegelevad kolhooside juhid aasta ümber, ja mitte ainult sügisel, nagu seda võib tähele panna reas mahajäänud kolhoosides. Massilise selgitustöö kõrval võetakse järjekindlalt tarvitusele rida organisatsioonilisi abinõusid: kinnistatakse brigaadidele, lülidele ja üksikuile kolhoosnikele kultuure või loomade rühmi, viiakse kolhoosnikeni plaaniülesanded viljakuse ja produktiivsuse alal ja organiseeritakse eraldi kultuuride järgi töö ja toodangu arvestus iga kinnistatud välja kohta.

Taliviljade väljad kinnistatakse lülidele enne kesaküнди, suviljade väljad aga enne sügisküнди. Õigeaegne kinnistamine võimaldab lülil aktiivselt osa võtta mulla ettevalmistamisest ja võimaldab tal kogu talveperioodi ära kasutada mulla viljakandvuse tõstmiseks. Lülid teostavad neile kinnistatud maa-aladel lumesäilitamist, veavad neile väetisi, peavad kinni lumesulamistvett jms. Väljade kinnistamine vormistatakse artelli juhatusel protokolliga, kes teeb brigadiiridele ülesandeks eraldada teatavaks tähtjaks igale lülile maa-ala looduses ja asetada selle piiridele märgid. Juhatusel otsuse maa-alade kinnistamise kohta esitavad mõnede kolhooside juhid kinnitamiseks kolhoosnike üldkoosolekule.

Lisatasu suurus sõltub brigaadi, lüli või üksiku kolhoosniku poolt taimekasvatuse alal viljakuse plaani ja loomakasvatuse alal karja produktiivsuse plaani ületamise astmest. Plaaniüles-

anded brigaadidele ja lülidele koostab artelli juhatus riikliku plaani alusel, mis on antud kolhoosile rajooniorganisatsioonide poolt. Kohustusi põllumajanduskultuuride viljakuse ja loomakasvatuse produktiivsuse alal, mida brigaadid ja lülid võtavad endale võistluse korras, ei või vaadelda kui ülesandeid. Need kohustused on brigaadi ja lüli enda asjad ja nende mittetäitmine ei või põhjustada lisatasu maksmata jätmist. Kolhoosi jaoks kehtestatud viljakuse plaani diferentseeritakse paljudes kolhoosides, kusjuures võetakse arvesse mulla kvaliteet, eelviljad ja sordid; mingeid mahajätmissi üksikute brigaadide mahajäämise või organiseerimatuse arvel ei tehta.

Juba aasta algusest saadik valvavad eesrindlike kolhooside esimehed selle järele, et brigadiirid ja arveametnikud ei teeks isikupäratuks neid ühiktööpäevi, mis kolhoosnikud on välja teeninud lülidele kinnistatud kultuuridel töötamisel. Et kõvendada kontrolli selle tähtsa tööala üle, kuulavad ja arutavad kolhoosi juhatused mitu korda aastas arvepidajate ettekandeid töö arvestuse kohta kultuuride järgi. Ilma säärase kontrollita võiksid kolhoosid aasta lõpul seista lisatasu õige jaotamise võimatuse fakti ees.

Niisama kõva kontroll on sisse seatud toodangu eraldi arvestamise üle brigaadide ja lülide järgi. Kolhoosi juhatused karistavad rangelt süüdlasi saagi isikupäratuks tegemise eest, kuid hoolitsevad ka vastavate tingimuste loomise eest õige arvestuse teostamiseks. Nagu näitavad kogemused, on suur tähtsus iga lüli õigeaegsel varustamisel vajaliku hulga standardmõõdulise taaraga, nagu kastidega, korvidega, kottidega jms. Kui eesrindliku kolhoosi lülil ei ole vajalikul hulgal vastavamõõdulisi kaste, korve ja kotte, nenditakse, et ta ei ole valmis köögivilja- ja kartulisaagi koristamiseks.

Kohe pärast saagikoristamise lõppu teeb juhatus arvepidajale ülesandeks arvestada välja lisatasu nendele brigaadidele, lülidele ja üksikuile kolhoosnikele, kes ületasid plaaniülesanded ja pärast riiklike kohustuste täitmist maksab ta lisatasu välja.

Tabel 9.
Ühiktööpäevadele jaotatavate naturaali- ja rahaliste sissetulekute suurus ühe sööja kohta (toodang tonnides, raha rublades).

Kolhooside ja oblastite nimetused	Tasu liik	Suurus aastate järgi					
		1938	1939	1940	1941	1942	1943
1. „Pobeda“, Moskva obl.	Teravili	2,6	5,3	4,0	6,4	2,6	2,6
	Kartul ja köögivili	4,0	6,0	17,8	19,0	10,6	16,2
	Heinad	1,8	0,5	andm.	andm.	5,1	6,7
2. „Borets“, Moskva obl.	Raha	235	406	282	202	485	504
	Teravili	1,2	0,3	1,5	1,2	1,6	2,7
	Kartul ja köögivili	6,2	12,3	15,2	11,0	5,5	15,1
	Heinad ja õled	4,0	3,8	4,5	4,2	6,4	5,7
3. „Soglasie“, Gorki obl.	Raha	44	535	426	227	345	922
	Teravili ja lina-seeme	—	2,1	1,5	1,6	2,8	3,0
	Kartul ja köögivili	—	3,7	4,2	0,3	4,8	3,4
4. „Novõi bõt“, Ivanovo obl.	Raha	—	283	305	247	231	511
	Teravili	—	—	2,2	andm.	andm.	2,2
	Kartul ja köögivili	—	—	8,6	puuduv.	puuduv.	9,0
	Heinad	—	—	0,3	„	„	1,1
5. Stalini-nimeline kolhoos, Ivanovo obl.	Raha	—	—	37	„	„	766
	Teravili	—	—	1,7	„	„	0,6
	Kartul ja köögivili	—	—	12,7	„	„	11,2
	Heinad ja õled	—	—	3,5	„	„	3,5
	Raha	—	—	977	„	„	3555
6. „Zavet Iljitsša“, Tambovi obl.	Teravili	1,4	1,8	1,3	1,2	1,2	1,3
	Kartul ja köögivili	0,5	0,9	1,4	1,9	1,75	4,1
	Heinad ja õled	2,0	1,0	1,1	2,3	4,1	2,1
	Raha	72	54	57	81	47	212
7. „Vtoraja pjatiletka“, Alma-Ata obl.	Teravili	3,2	1,6	6,6	1,7	1,4	0,8
	Kartul ja köögivili	2,8	4,5	10,5	13,2	10,3	8,7
	Raha	249	560	889	477	585	1168

Eesrindlikes kolhoosides jaotatakse — tootmise õige organiseerimise ja juhtimisorganite pideva tähelepanu tõttu kolhoosnike töötasu küsimuste vastu — ühiktööpäevadele tunduv hulk saadusi, mis on küllaldane kolhoosnike kõrge materiaalse elutaseme kindlustamiseks. Toome andmed ühiktööpäevadele jaotatavate naturaals- ja rahaliste sissetulekute suurus üle ühe sööja kohta (vt. tab. 9).

Tunduva osa sissetulekutest ühiktööpäevade järgi saavad kolhoosnikud naturaals- ja rahaliste avanssidena, mis antakse välja ammu enne aasta lõppu. Avansse annavad eesrindlikud kolhoosid ranges kooskõlas teostatud ühiktööpäevade arvuga. Saaduste väljaandmist artelli esimehe või teiste ametiisikute sedelite järgi ei lubata, sest see viib kulutatud tööjõu järgi tasumaksmise põhimõtte rikkumisele.

Aasta lõpul, pärast aastaaruande kinnitamist kolhoosnike üldkoosoleku poolt, võtab artelli juhatus tarvitusele kõik abinõud selleks, et lühima aja jooksul teha täielik lõpparve iga artelli liikmega.

Säärase asjaajamise tagajärjel on kolhoosnike isiklik materiaalne huvi muutunud kõigis eesrindlikes kolhoosides võimsaks teguriks tugeva töödistsipliini loomisel.

Võitlus töödistsipliini eest.

Ilma tugeva töödistsipliinita on võimatu edukalt juhtida kollektiivset majapidamist. Eesrindlikes kolhoosides on töödistsipliin eeskujulik. Distsipliini rikkujate suhtes rakendatakse niihästi kasvatuslikke vahendeid kui ka Põllumajandusliku artelli näidispõhikirjas ettenähtud administratiivseid mõjutamisvahendeid. Juhatus nõuab kolhoosnikult halvasti tehtud töö ümbertegemist, teeb distsipliinirikkujale hoiatuse, noomituse või laituse üldkoosolekul, kannab mustale tahvlile, määrab trahvi kuni 5 ühiktööpäeva ulatuses, paigutab ümber alamale tööle või tagandab ajutiselt töölt. Äärmist karistumäära ei tulegi peaaegu tarvitada. Eesrindlikes kolhoosides

ei esine juhtusid, kus kolhoosnikud jätaksid täitmata tööpäevade kohusliku miinimumi. Viimane on seletatav sellega, et juhatus ja esimees kontrollivad igal põllumajanduslikul perioodil hoolikalt kohusliku miinimumi täitmist iga kolhoosniku poolt. Mahajääjad kutsutakse juhatusse. Mahajäämise lubamatuse selgitamise kõrval võtab esimees tarvitusele abinõud selleks, et iga töövõimeline kolhoosnik suudaks hüvitada hoolituse ja täita õigeks ajaks tööpäevade kohusliku miinimumi. Töödistsipliini tõstmise ja mõjutusvahendite tarvitamise aluseks distsipliini rikkujate suhtes on eesrindlikes kolhoosides sisekorra-eeskirjad, mis on välja töötatud juhatusse poolt ja kinnitatud kolhoosnike üldkoosoleku poolt. Keskne koht neis on tööpäeva jaotusel põllul, farmides ja artelli ettevõtteis. Need eeskirjad on kohuslikud kõigile artelli liikmeile. Tööpäeva jaotus on tavaliselt lühike ja selge; seda on kerge meeles pidada.

Toome näitena tööpäeva jaotuse Altai krais Šipunovi rajoonis asuva Molotovi-nimelise kolhoosi põllutööbrigaadides kevadkülvi perioodil:

kella 5 kuni 9 hommikul — töötamine;

kella 9 kuni 11 hommikul — vaheaeg: hommikueine ja tööloomade söötmine;

kella 11 kuni 15 — töötamine;

kella 15 kuni 17 — vaheaeg;

kella 17 kuni 21 — töötamine.

Range päevajaotus on kehtestatud ka aiandus- ja köögilviljatribaadidele ja igale loomakasvatusfarmile karjatamise ja laudasoleku perioodi kohta eraldi.

Artelli juhatus valvab brigadiiride ja farmijuhatajate kaudu selle üle, et tööpäev algaks ja lõpeks määratud ajal ja et kõik tööd, eriti säärased, nagu lehmalüpsmine, loomade söötmine ja lautade puhastamine, toimuksid sisekorra-eeskirjades ettenähtud kellaaegadel.

Eesrindlike kolhooside juhtimisorganeile on iseloomulik see, et nad, töötades välja sisekorra-eeskirjad, viivad neid

pidevalt ellu, jätmata arutamata ühtegi nende eeskirjade rikkumise juhtu.

Molotovi-nimelises kolhoosis on mõjuvate põhjusteta tööle mitteilmumised ja omavolilised töölt puudumised erakordselt harvad nähtused. Selle peale vaatamata arutatakse peaaegu igal juhatusel koosolekul seda või teist töödistsipliini puutuvat küsimust. Kui kolhoosnik on hilinend tööle või kasutanud tööpäeva ebatootlikult, siis arutatakse seda juhatusel koosolekul tingimata distsipliinirikkuja juuresolekul. Juhatus otsus antakse järgmisel päeval brigadiiride ja lülivanemate kaudu teada kõigile artelli liikmeile.

Eesrindlike kolhooside esimehed oskasid tõmmata võitlusse sisekorra-eeskirjade täitmise eest kolhoosi laialdase aktiivi. Kolhoosniku eksimust, kes rikkus ühel või teisel viisil töödistsipliini, arutatakse brigaadi tootmiskoosolekul ja sageli just lihtkolhoosnike algatusel.

Toome näitena väljavõtte ühest Molotovi-nimelise kolhoosi suurte sarvloomade farmi töötajate tootmisnõupidamise protokollist:

„Paluda juhatusel: 1) trahvida 3 ühiktööpäevaga Mar. Rõžkevitšit selle eest, et ta iga päev ei söötnud lehma õlikookidega, valvas halvasti esmakordselt poegivat lehma ning laskis lehmalt haigestuda; 2) trahvida 3 ühiktööpäevaga A. A. Denisovit vasikate korrapäratu jootmise eest; 3) L. I. Klimovat 1 ühiktööpäevaga lüpsile poolteisetunnise hilinemise pärast; 4) Maria Tokarevat 3 ühiktööpäevaga viiekuuste vasikate omavolilise üleviimise eest neljakordselt jootmiselt kolmekordsele“.

Distsipliini rikkujate avastamine ja nendele karistuse määramine on ainult asja üks külg; teine, mitte vähema tähtsusega külg seisneb selles, et kolhoosi juhatused loovad kõik tingimused selleks, et igal kolhoosnikul oleks võimalus tulla õigeaegselt tööle ja töötada nii kaua, kui seda nõuavad ühiskondliku majapidamise huvid. Eesrindlikes kolhoosides on hästi sisseseatud lastesõimed ja laste mängumurud. Lasteasutisi teenindav personal on hoolikalt välja valitud ning naiskol-

hoosnikud-emad usaldavad teda täiesti. Reas kolhoosides kinnitatakse lasteasutiste töötajad kolhoosnike üldkoosoleku poolt.

Suurt osa võitluses töödistsipliini tugevdamise eest etendab paremate kolhoosnike premeerimine. Premeerimise puhul antakse põrsaid, tallesid, vasikaid, samuti raha ja tööstuskaupu. Premeeritakse tavaliselt mõne põllumajanduskampaania hooajal, milline asjaolu aitab kaasa kampaania kiiremale lõpuleviimisele. Rööbiti sellega praktiseeritakse eesrindlikele brigaadidele ja lülidele rändpunalippude ja lööktöölistele punalipukeste andmist, eesrindlaste kandmist punasele tahvile, auraamatusse jms.

Sotsialistliku võistluse juhtimine.

Uheks tähtsamaks kolhoosnike ümberkasvatamise ja nende töö aktiivsuse tõstmise vahendiks on sotsialistlik võistlus. Eesrindlikes kolhoosides on ta saanud igapäevaseks asjaks ja ei rauge ühekski päevaks ühelgi tootmisalal. Nende kolhooside juhid ja ühiskondlikud organisatsioonid on kogemuste põhjal veendunud võistluse võimsas jõus ja tegelevad sellega asjalikult ja mitte juhuslikult, vaid pidevalt.

Iga eesrindlik kolhoos võtab igal aastal osa üleliidulisest sotsialistlikust võistlusest põllumajanduslike kultuuride kõrgete saakide ja ühiskondliku loomakasvatuse arendamise eest. Niipea kui kolhoosi saabub ajaleht üleliidulise võistluse initsiaatori üleskutsega, esitab kolhoosi esimees selle üldkoosolekule arutamiseks ja aitab kolhoosil välja töötada konkreetseid kohustusi. Need kohustused ei kopeeri sugugi võistluse initsiaatorite poolt endale võetud kohustusi. Nad töötatakse välja, arvestades majapidamise konkreetseid tingimusi, tema jõude ja võimalusi ja tema ees seisvaid ülesandeid.

1945. a. kõrgete saakide eest korraldatud üleliidulise sotsialistliku võistluse initsiaator, Krasnodari krais Brjuhovetski rajoonis asuv Punaste partisanide nimeline kolhoos, lähtudes

oma võimalustest, võttis endale kohustuse saada kogu tera-
viljakultuuride pindalalt saaki keskmiselt 129 puuda hektaarilt.

Hoopis teistsugused on Mõtištšinski rajoonis asuva Moskva-lähedase Kaganovitsši-nimelise kolhoosi kohustused, kes astus üleliidulisesse sotsialistlikusse võistlusesse kubanlaste üleskutsel. See kolhoos on kartuli-köögiviljakasvatuse suunaga ja ta asetab loomulikult esimesele kohale näitajad köögivilja ja kartuli viljakuse alal.

Selleks et anda võistlusele suuremat konkreetset, sõlmib eesrindlik kolhoos lepingu ühe naabruses asuva põllumajandusliku artelliga. Sellise lepingu täitmist kontrollitakse mitu korda aastas, tavaliselt enne järjekordse põllumajanduskampania algust ja selle lõpetamisel.

Nagu näitavad kogemused, suurendab kolhooside-vahelise võistluse tõhusust eriti võistlevate kolhooside vastastikune kontroll, nende valmisolek kevadkülviks, saagi koristamiseks, karja ületalve pidamiseks jms. Neid vastastikuseid kontrole teostavad tavaliselt eribrigaadid, mis koosnevad suurimate kogemustega kolhoosnikest, brigadiiridest, lülivanemaist, lüpsinaistest, tallimeestest, seppadest ja teistest. Kontrollbrigaad vaatab üle hoolikalt, võiks öelda norivalt, veojõu ja põllumajandusliku inventari, tutvub töö organisatsiooniga ja kannab ette kõik oma märkused ja järeldused kontrollitava artelli juhatuse istungil või üldkoosolekul. Tagasisaabumisel oma kolhoosi esitab brigaad teadaande tema poolt tehtud töö kohta, juhtides oma kolhoosnike erilist tähelepanu neile positiivsetele kogemustele, mida ta avastas naabrite puhul ja mis tuleksid üle võtta.

Kolhoosi edu võistluses teiste kolhoosidega sõltub suurel määral sellest, kuidas on arendatud sotsialistlikku võistlust kolhoosis endas. Eesrindlike kolhooside juhid pööravad suurt tähelepanu kolhoosi sisemise sotsialistliku võistluse organiseerimisele. Nad aitavad brigaade ja lüüsid sõlmida konkreetsete kohustustega lepinguid, organiseerivad nende vastastikust kontrollimist ja — mis peaasi — peavad süstemaatiliselt arvestust võistluse käigu kohta.

Paljudes kolhoosides koostavad juhatused pingeliste kampaniate — kevadkülvi, külvide eest hoolitsemise, heinaniitmise ja viljakoristamise — perioodidel võimalikult sagedamini lühikesi aruandeid tööde käigu kohta brigaadides ja lülides ning teevad need teatavaks kõigile kolhoosnikele. Pärast iga tööperioodi lõpetamist tehakse kokkuvõtted brigaadide ja lülide võistlustulemuste kohta; parimatele neist antakse esikoht ja preemiaid. Kolhooside juhid arvavad õigusega, et õigeaegsel ja läbimõeldud võistluskokkuvõtete tegemisel on võistluse enda toetamisel mitte väiksem, vaid suurem tähtsus kui lepingute sõlmimisel. Juhatusel pruugib ainult jätta tegemata kokkuvõtted brigaadide ja lülide tööst ühe põllumajandusliku perioodi kohta, ning järgneval perioodil võistlus kolhoosis juba nõrgeneb.

Brigaadide- ja lülidevahelise võistluse kokkuvõtted tehakse tavaliselt kevadkülvi, külvide eest hoolitsemise, heinaniitmise, saagikoristamise ja karja ületalve hoidmise kohta ning põllumajandusaasta lõpul — aastaste näitajate järgi. Kokkuvõtete tegemine ja esikoha andmine toimub artelli juhatusel poolt, kes esitab need arutamiseks artelli liikmete üldkoosolekule.

Mitte piirdudes võistluse organiseerimisega brigaadide ja lülide vahel, abistavad eesrindlike kolhooside juhid brigadiire ja lülivanemaid arendada võistlust üksikute kolhoosnike vahel, tõmmates sellesse kaasa võimalikult kõiki artelliliikmeid. Põllunduses töötavad kolhoosnikud võistlevad peamiselt ühe näitaja alusel — päevase töönormi täitmine ja ületamine kõrge töö kvaliteedi säilitamisel. Kolhoosnike võistluse arvestamist peetakse sõna tõsisel mõttes iga päev: päevased töötulemused kannab brigadiir või lülivanem „näitajate tahvlile“ või teeb kõigile kolhoosnikele teatavaks suuliselt. Kiirete põllumajanduskampaniate ajal arutatakse kolhoosnikevahelise võistluse käiku brigaadide ja lülide tootmiskoosolekuil.

Arendades igati sotsialistlikku võistlust ning ühendades arukalt eesrindlaste materiaalse ergutamise vahendeid distsipliini rikkujate mõjutamise vahenditega, kindlustavad ees-

rindlike kolhooside juhtimisorganid kolhoosnike tööst osavõtmise kasvu ja tööviljakuse tõusu.

Hoolimata sellest, et kolhoosidest lahkus palju kolhoosnikke sõja-aastail, kasvas eesrindlike artellide ühiskondlikus majapidamises tööjõukulutus ka sõjaajal. Sellest räägivad tabelis 10 toodud andmed.

Tabel 10.

Ühiktööpäevade kulutus kõigile töödele majapidamises (tuhandetes).

Kolhooside ja oblastite nimetused	Aastad					
	1938	1939	1940	1941	1942	1943
„Pobeda“, Moskva obl.	29,6	33,2	39,3	42,1	40,0	48,2
„Borets“, Moskva obl.	60,5	70,6	78,3	79,4	71,7	79,5
„Novõi bõt“, Ivanovo obl.	50,8	50,9	57,2	62,5	68,3	67,8
Stalini-nimeline kolhoos, Ivanovo obl.	113,1	121,0	140,2	157,1	157,5	155,7
„Zarja“, Sverdlovski obl.	39,5	51,5	62,9	66,1	67,4	79,3
„Zavet Iljitsša“, Tambovi obl.	57,4	53,9	60,1	56,2	61,6	64,9
„Vtoraja pjatiletkä“, Alma-Ata obl.	176,8	210,3	239,4	289,4	265,8	248,5

Tööjõukulutuse suurenemine toimus peamiselt naiste ja alaealiste tööst osavõtmise suurenemise arvel. Nad asendasid oma tööjõuga rindele läinud mehi.

Hoolimata sellest, et peamiseks tööjõuks kolhoosides olid sõja-aastail naised ja alaealised, ei vähenenud aastas keskmine ühiktööpäevade teostamine ühe tööst osavõtnu kohta, vaid reas kolhoosides isegi tunduvalt suurenes. Tööst osavõtnud kolhoosnik ja alaealine teostasid aastas keskmiselt ühiktööpäevi tabelis 11 toodud arvu.

Kolhooside ühiskondlikku majapidamisse mahutatud tööjõuhulk keskmiselt ühe kolhoosipere kohta ei vähenenud samuti, vaid mõnedes kolhoosides isegi suurenes. Sellest räägivad tabelis 12 esitatud andmed.

Tabel 11.

Ühiktööpäevade teostamine ühe tootmisest osavõtnud töötaja kohta (aastas).

Kolhooside ja oblastite nimetused	Aastad					
	1938	1939	1940	1941	1942	1943
„Pobeda“, Moskva obl.	170	190	200	288	231	298
„Novõi bõt“, Ivanovo obl.	192	166	232	296	382	387
„Zarja“, Sverdlovski obl.	237	211	218	232	244	282
„Zavet Iljitša“, Tambovi obl.	248	204	206	199	188	273

Tabel 12.

Ühiktööpäevade teostamine ühe kolhoosipere kohta (aastas).

Kolhooside ja oblastite nimetused	Aastad					
	1938	1939	1940	1941	1942	1943
„Pobeda“, Moskva obl.	308	400	408	501	500	508
„Novõi bõt“, Ivanovo obl.	500	500	530	568	615	605
Stalini-nimeline kolhoos, Ivanovo obl.	336	357	425	397	385	371
„Zarja“, Sverdlovski obl.	553	468	512	513	522	615
„Zavet Iljitša“, Tambovi obl.	393	—	356	329	340	379
„Vtoraja pjatiletkä“, Alma-Ata obl.	533	601	635	603	554	561

Ühiskondliku omandi kaitse ja arendamine.

Eesrindliku kolhoosi üheks iseloomulikuks jooneks on tema liikmete erakorraliselt hoolikas suhtumine kolhoosi varasse. Nii tööil kui ka kodusel elusel seisavad nad valvel ühiskondliku sotsialistliku omandi eest, hoolitsedes kolhooside rikkuse suurendamise eest.

Säärast kolhoosnike põhimassi peremehelikult hoolitsevat suhtumist ühiskondlikusse varasse kasvatavad artelli juhtimisorganid, eriti aga artelli esimees.

Eesrindlike kolhooside juhtimisorganid peavad pidevat võitlust mineviku iganditega, kasvatades kogu kolhoosnike massi uue sotsialistliku suhtumise vaimus ühiskondlikusse majapidamisesse ja kolhoosi varasse. Nad kindlustavad esiteks kolhoosi ühiskondlike huvide ja kolhoosnike isiklike huvide õiget koordineerimist, võttes tarvitusele kõik abinõud selleks, et artelli ühiskondlik majapidamine oleks kolhoosipere materiaalse heaolu aluseks. Teiseks tõmbavad nad kaasa ühiskondliku majapidamise juhtimisele kogu kolhoosnike massi, mitte lubades teha kolhoosi ametiisikuil omavoliisli korraldusi kolhoosi vara suhtes. Eesrindlikes kolhoosides on kolhoosnike teadvusse sügavasti juurdunud teadmine, et artelli ühiskondliku majapidamise peremeheks on kogu artell. Kolmandaks kõrvaldavad nad umbisiklikkuse ja vastutamata majapidamises ja organiseerivad ühiskondliku vara kindla kaitse.

Eesrindlike kolhooside juhtimisorganid ei nõrgenda ühekski päevaks tööd ühiskondliku vara kaitse alal ja kõigi kolhoos-

nike ümberkasvatamise alal sotsialistliku suhtumise vaimus kolhoosi varasse. Altai kraisis Šipunovi rajoonis asuva Molotovi-nimelise kolhoosi juhatus arutas 1943. aastal kakskümmend korda oma istungeil ühiskondliku omandi ja kolhoosi vara kaitse küsimusi. Kolhoosi esimees aga tegeleb nende küsimustega sõna tõsisel mõttes iga päev.

Juhtimisorganite pingutused on suunatud kõigepealt kollektiivses majapidamises elementaarse korra loomisele, mis vältiks vara kõrvaldamise ja rikkumise. Eesrindlikus majapidamises ei vedele midagi kusagil järelevaatusega, iga eseme seisab kindlal kohal. Põllumajanduslikud masinad ja riistad puhastatakse pärast tarvitamist, tarbe korral määratakse, asetatakse kuuri ja antakse hoiule laohoidjale, brigadiirile või valvurile.

Korral, nagu näitavad kogemused, on majapidamises suur kasvatuslik tähtsus. Korra hoidmisele pööravad eesrindlike kolhooside esimehed suurt tähelepanu. Gorki oblastis Bogorodski rajoonis asuvas artellis „Krasnõi okarj“ asetatakse vanker või regi alati samasse kohta alatiseks kindlaksmääratud korras. Iga hobuse riistad riputatakse selle hobuse latrile juurde ja tallimehed valvavad selle järele, et ükski hobusemees ei võtaks teisele kolhoosnikule kinnistatud hobuseriistu. Igal adral ja igal külvimasinal või äkkel on selles kolhoosis samuti oma koht. See sisendab kolhoosnikule armastust korra vastu ja soodustab tööpäeva paremat ärakasutamist. Ilmudes hommikul talli juurde ei kuluta kolhoosi liikmed ühtegi minutit rakmete ja hobuseriistade otsimiseks.

Korra aluseks kollektiivses suurmajapidamises on vastutamatuslik likvideerimine tootmisvahendite suhtes, mis kuuluvad kolhoosile ja moodustavad tema sotsialistliku omandi. Vastutamatuslik puhul luuakse majapidamises kunstlikult tingimused ühiskondliku vara karistamatuks riisumiseks ja kõrvaldamiseks. Vastutamatuslik puhul ei vastuta ükski millegi eest. Vastutamatuslik puhul läheb põllumajanduslik inventar enneaegselt rikki, mis põhjustab ülemääraseid kulutusi.

Eesrindlike kolhooside juhtimisorganid on teinud ära suure töö tootmisvahendite alal vastutamatause likvideerimiseks ja nad ei katkesta ühekski päevaks võitlust selle taaselustamise katsetega. Seetõttu on majapidamises loodud selline olukord, kus ükski kolhoosi vara rikkumise, riisumise või raiskamise juhtum ei möödu märkamatuks, ja süüdlased saavad teenitud karistuse.

Kogu veojõu, kõik masinad ja riistad, kogu majapidamise inventari, rakmed, hobuseriistad ja rea majandushooneid kinnistasid kolhooside juhatused (täpses kooskõlas artelli põhikirjaga) põllutöö- ja teistele kolhoosibrigaadidele, produktiivsed kariloomad aga, samuti ka karjalaudad — loomakasvatubrigaadidele. Mitte ainult tööloomad, masinad ja transpordivahendid, vaid ka majapidamise „pisiasjad“, nagu kotid, ohjad, ämbrid, hangud, rehad ja labidad — kõik see on üle antud brigaadidele brigadiiri vastutusel.

Kolhoosi omandi kinnistamine brigaadile on vormistatud brigadiiri poolt allakirjutatud aktiga. Kõik, mis brigaad saab aasta jooksul, kantakse tema isiklikule arvele ja antakse üle brigadiirile allkirja vastu.

Kogu brigaadi majapidamise üleandmist ja vastuvõtmist teostavad brigadiirid aktide järgi esimehe või juhatusliikme juuresolekul; viimased võrdlevad olemasolevat vara ja selle seisukorda raamatupidamise kannetega.

Kogu brigaadile kinnistatud vara eest kannab vastutust juhatuse ees brigadiir. Kui brigadiir ei tõesta, et kaotatud või rikutud majapidamistarbe eest peab vastutama tema brigaadi teatav liige, tasub ta ise kolhoosile tehtud kahju.

Inventar, tööloomad ja majapidamishooned kinnistatakse eesrindlikes kolhoosides brigaadidele kauemaks ajaks ja ilma erilise vajaduseta neid ei anta üle ühelt brigaadilt teisele. Kogemused näitavad, et vara ümberpaigutamine ühest brigadist teise nõrgendab brigaadides majanduslikku initsiatiivi ja loob teiste kulul elamise meeleolu.

Tootmisvahendite kinnistamist brigaadidele peavad ees-

rindlike kolhooside juhid õigusega ainult esimeseks etapiks võitluses vastutamatusena, s. o. vastutuse puudumisega. Selle teine etapp on samade tootmisvahendite kinnistamine brigaadides üksikuile kolhoosnikele.

Vara kinnistamist kolhoosnikele teostab brigadiir või farmijuhataja, kuid artelli juhatuse järelevalve ja kontrolli all. Ka see kinnistamine on seotud teatavate, tingimata vajalike formaalsustega. Võttes oma isiklikule vastutusele vara, annab kolhoosnik vara vastuvõtu kohta allkirja „Brigadiiri märkmeteraamatusse“. Kolhoosnike allkirjad üksikutel paberitükikeskel, nagu näitavad kogemused, ei täida otstarvet; brigadiirid kaotavad nad ära ja seetõttu ei tea, kellelt nõuda kaotatud või riisunud eseme eest.

Vara kinnistatakse tavaliselt aasta algul. Tööajal tuleb ette muudatusi brigaadi koosseisus, mis põhjustab ühele kolhoosnikule kinnistatud vara üleandmist teisele. Üleandmist teostatakse ainult brigadiiri teadmisel, tema korraldusel ning tingimata allkirja vastu „Brigadiiri märkmeteraamatusse“. Kolhooside esimehed nõuavad brigadiiridelt, et neil juhtudel, kus kolhoosnik lahkuks brigaadist, võtaks brigadiir temalt vastu kogu kinnistatud vara. Kolhoosi vara puudujäägi või rikkumise korral koostab brigadiir selle kohta akti. Aktid vaadatakse läbi juhatuse istungil.

Eesrindlike kolhooside juhid pööravad erilist tähelepanu võitlusele vastutamatusena hobuste ja härgade eest hoolitsemise ja nende kasutamise alal. Hobuste ja härgade eest hoolitsemiseks on igas brigaadis määratud alalised tallimehed ja härjatalitajad kolhoosnike hulgast, kes oskavad hoolitseda tööloomade eest. Neile kinnistatud tööloomad antakse neile üle aktidega. Iga päev pärast hobuse või härja töölt tagasi saabumist vaatab tallimees nad hoolikalt üle. Muhkude ja vigastuste avastamisel teatab tallimees sellest kolhoosi esimehele.

Et kõrvaldada vastutamatus tööloomade kasutamises, kinnistatakse brigaadides hobused ja härjad koos riistade komp-

lektidega kogu põllutööde perioodiks teatavaile mees- ja naiskolhoosnikele. Neis kolhoosides, kus töö toimub üldiselt paarisrakendiga, kinnistatakse ühele kolhoosnikule (hobusemehele) kaks hobust. Hobusemeesteks valitakse ainult need kolhoosnikud, kes on näidanud, et nad suhtuvad armastusega hobusesse.

Reas kolhoosides on juhatuste või kolhoosnike üldkoosolekute otsustega kehtestatud säärane kord, mille järgi tallimees annab hobuse tallist välja ainult sellele kolhoosnikule, kellele hobune on kinnistatud. Puidu või söötade vedu nendele kolhoosnikele, kellele hobuseid ei ole kinnistatud, teostavad hobusemehed; neil juhtudel arvatakse ühiktööpäevad hobusemeestele asjast huvitatud kolhoosnike arvel.

Eesrindlike kolhooside juhatused korraldavad kolhoosi vara seisukorra süstemaatilisi revideerimisi. Iga aasta algul viiakse läbi majandushoonete, kariloomade, inventari ja teiste majapidamisesemete täielik inventariseerimine. Seejuures võrreldakse vara faktilist seisut vaara saldodega raamatute järgi. Kui avastatakse puudujääk, leitakse dokumentide põhjal üles need isikud, kes vastutavad kolhoosi ees puuduva eseme eest. Aastase inventariseerimise kõrval korraldatakse ka ootamatuid kariloomade ja inventari allesoleku ja seisukorra revideerimisi, pöörates erilist tähelepanu sellele, kuidas peetakse kinni vara kinnistamise korrast. Säärase revideerimise tulemused vaadatakse tarbe korral läbi juhatuse istungil või artelliliikmete üldkoosolekul.

Avastanud vara kaotamise või rikkumise, selgitab artelli juhatatus kõik asjaolud, teeb kindlaks süüdlase ja määrab temale vastava karistuse. Nii ei toimita mitte ainult neil juhtudel, kus jutt on suurtest esemetest, vaid ka siis, kui on kaotatud või rikutud väike ese. Nii näiteks vaadati läbi Altai krais Šipunovi rajoonis asuva Molotovi-nimelise artelli ühel juhatuse istungil küsimus kahe artellile kuuluva ja kolhoosnikele kinnistatud labida kaotamise kohta. Juhatuse otsusega nõuti süüdlastelt sisse labidate viiekordne hind. Selle kolhoosi

teisel juhatusel istungil arutati küsimust kolhoosi poolt ühiskondlikeks tarveteks varutud 15 teiba omastamise kohta kolhoosniku poolt. See tegu mõisteti teravalt hukka: juhatus otsustas süüdlase töölt ajutiselt tagandada.

Uhtegi hooletusjuhtu ega lohakat suhtumist asjasse, mis on põhjustanud kolhoosis materiaalselt kahju, ei jäta eesrindlikud põllumajanduslikud artellid hoolikalt selgitamata ega arutamata.

Erilise valjusega suhtutakse isikuisse, kes on süüdi hobuste töövõime kaotuses või nende hukkumises. Kui hobune kaotas ajutiselt töövõime ebaõige söötmise, jootmise või tallimehe ja selle hobusega töötava kolhoosniku süü läbi tekkinud vigastuste tagajärjel, nõutakse süüdlastelt sisse hobuse ülalpidamise kulud kogu tema töötaoleku aja eest. Hobuste hukkumises süüdi olevate isikute vastu esitavad juhatused materiaalsed hagid hobuse kolmekordse hinna ulatuses varumishindade järgi. Ei jäeta karistamata ka isikuid, kes on süüdi produktiivsete kariloomade reast väljalangemises või hukkumises.

Järjekindlat ja visa võitlust vastutamatusena tootmisvahendite alal teostatakse eesrindlikes kolhoosides rangeima kokkuhoiurežiimi kehtestamisega materjalide, saaduste ja rahasummade kulutamise alal. Rahalisi kulutusi teevad juhatused rangelt kolhoosnike üldkoosolekute poolt kinnitatud eelarvete järgi, tegemata rahasummade omavolilisi ülekandmisi ühest artiklist teise. Kui tootmise huvid nõuavad rahasummade osalist ülekandmist, esitab juhatus selle kohta küsimuse kolhoosnike üldkoosolekule, ja ainult koosoleku nõusolekul teeb eelarves ettenägematu kulutuse.

Mahajäänud kolhoosides kulutatakse tavaliselt suuri rahasummasid pisiinventari ja igasuguste materjalide muretsemiseks, mis vastutamatusena ja kontrollimata kasutamise tõttu sageli ära pillatakse ja laiali kantakse. Eesrindlikes kolhoosides kulutatakse range kokkuhoiurežiimi tõttu pisiinventari ja

sääraste materjalide, nagu nõõride, naelte jms. ostuks üldreeglina vähe raha.

Nende kolhooside juhtimisorganid teostavad ranget kontrolli igasuguste materjalide ja saaduste ärakasutamise üle ja mitte ainult suurte inventariesemete, vaid ka pisiinventari alleshoiu üle. Uue majapidamisinventari, nagu ämbrid, kotid jne., annab laohoidja brigaadile välja ainult tingimusel, kui brigaad annab tagasi vana, kõlbmatuks muutunud inventari. Defitsiitseid materjale, näiteks naelu ja klaasi, väljastavad laohoidjad ainult artelli esimehe kirjalikul korraldusel, teistel artelli ametiisikutel aga defitsiitsete materjalide väljastamise õigust ei ole.

Eesrindlike kolhooside juhid organiseerivad oma majapidamises kolhoosnike jõududega regede, vankrite, kottide, nõõride, põllumajandusliku pisiinventari, hobuste ja härgade rakmete, tõrva ja tókati jms. tootmise. Paljudes kolhoosides on loodud terve rida kõrvalettevõtteid, millede olemasolu muudab artelli majanduse stabiilsemaks ja tugevdab ta rahanduslikku olukorda. Nii on kolhoosides telliskivi- ja katusekivitehaseid, veskeid, kruubiveskeid, tisleri- ja lukksepatöökodasid ja sepikodasid. Ükski eesrindlik kolhoos ei saa läbi sadulsepatöökojata.

Paljude kolhooside juhid, kellel ei ole võimalik luua hästisustatud ettevõtet, organiseerivad vajalike majapidamiseseemete valmistamist põllutöö ja teiste brigaadide jõududega.

Eesrindlike kolhooside juhtimisorganid peavad alatist võitlust brigaadide ja farmide teise kulul elamise meeoleudega, nõudes brigadiiridelt ja teistelt ametiisikutelt, et nad loodaksid vähem kolhoosilaole ja tegeleksid rohkem pisiinventari valmistamisega brigaadi jõudude kaasabil. See võimaldab kolhoosidel hoida kokku igal aastal suuri summasid.

Kolhooside esimehed annavad juhatuse või kolhoosnike üldkoosoleku otsuse põhjal igale brigaadile ülesande: valmistada ettenähtud tähtajaks teatava arvu kotte. Selleks antakse brigadiirile laost vajalik materjal. Sumõ oblasti Gluhovski

rajoonis asuvas põllumajanduslikus artellis „Progress“ valmis-
tasid ainult ühe põllutööbrigaadi lüli liikmed brigadiiri üles-
andel saagikoristamise ajaks 25 trengi, 30 kotti ja 6 köit. Sää-
raste esemete valmistamisest võtsid osa teisedki lülid.

Kolhooside ühiskondliku omandi kaitse ja arendamise alal
etendab suurt osa kolhoosi poolt saadavate iga liiki põllu-
majandussaaduste range arvestamine. Eesrindlike kolhooside
juhid vaatavad õigusega toodangu arvestamisele kui tõsisele
majanduspoliitilisele asjale ja ei usalda seda täielikult arve-
ametnike hoolde. Toodangu arvestamise küsimusi arutatakse
sageli juhatuse istungeil ja kolhoosi üldkoosolekul. Artellide
esimehed kontrollivad isiklikult toodangu arvestamist brigaa-
dides, farmides ja kolhoosi ettevõtteis.

Erilist tähelepanu pööratakse seejuures loomulikult tera-
vilja arvestamisele. Saagi koristamise ajal valitakse kõigile
rehepeksukohtadele täiesti usaldatavad kaalujad, keda varus-
tatakse täpsete kaaludega, samuti terade vedajad. Kolhooside
juhid kontrollivad iga päev nende tööd. Jälgitakse seda, et
kogu rehepeksumasina või kombaini alt tulev teravili kaalu-
taks samal päeval ilma igasuguse viivitusega ja et vedajad,
minnes elevaatori juurde, saaksid teravilja kaalu järgi. Ära-
saadetud teravilja saatelehed võrreldakse iga päev teravilja
äraandmise kviitungitega. Kui avastatakse lahkuminek kaalus,
arutatakse seda küsimust juhatuse istungil, kes vastavalt asja-
oludele võtab tarvitusele vajalikud abinõud. Terade puhas-
tamise puhul kaalutakse jäätmed iga tööpäeva lõpul ja tule-
mused kantakse vastavatesse dokumentidesse.

Paljud kolhooside esimehed, pöörates küllaldast tähele-
panu teravilja arvestamisele, ei tegele peaaegu sugugi teiste
saaduste saagi ega ka loomakasvatussaaduste arvestamisega.
Selline kõlbmatu praktika läheb kolhoosidele kalliks maksma.
Eesrindlike kolhooside juhid ei tee säärast viga. Saagi koris-
tamise perioodil organiseeritakse kõigi saadavate tooteliikide
täpne arvestus. Kaalujaid ei määrata mitte ainult rehepeksu-

kohtadele, vaid ka aedadesse, köögiviljaaedadesse ja meloni-
väljadele.

Tõsist tähelepanu pööratakse eesrindlikes kolhoosides ka loomakasvatussaaduste arvestamisele. Lüpstud piim kaalutakse kohe pärast lüpsmist täpsetel kaaludel ja kantakse aru-
andesse. Suurtes farmides teevad seda tööd erilised arvesta-
jad. Samuti kaalutakse ära vill ja mesi, loetakse ära munad
linnukasvatusfarmis jms.

Eesrindlike kolhooside juhtimisorganid võtavad tarvitusele
abinõud selleks, et ühiskondlik vara oleks alalise valve all.
Karjalautades ja ladude juures on ustavad valvurid. Suvel
määratakse erilised ratsapatrullid ja valvurid lõikamata vilja
ja rehepeksukohtades olevate terade valveks. Mõnedes kol-
hoosides määratakse ratsapatrull ka talvel heinakuhjade ja
teiste koresöötade valveks. Kõigis eesrindlikes kolhoosides on
peale selle tuletõrjesalgad, kes on varustatud vajaliku, täiesti
korras oleva tuletõrjeinventariga. Valvurite ja tuletõrjujate
valvsust, eriti öösel, kontrollivad isiklikult esimees ja juhatus-
liikmed.

Jälgides eesrindlike kolhooside kogemusi ühiskondliku
vara kaitse ja arendamise alal, tuleb märkida iga liiki põllu-
majandussaaduste erakorraliselt kokkuhoidlikku kulutamist
nende poolt majapidamise sisevajadusteks. Mujale müüakse
tavaliselt saadusi turul kujunevate hindadega.

Teostades ranget kokkuhoiurežiimi ja organiseerides saagi
ranget arvestamist ja kindlat kaitset, kindlustavad eesrindlike
kolhooside juhtimisorganid sellega ühiskondliku majapida-
mise ja ta rikkuste kiire kasvu ja arenemise.

Sisukord.

	Lk.
Eessõna	3
Eesrindlike kolhooside saavutused ja juhtimise osatähtsus	7
Kolhoosi juhtimisorganid ja nende töö	14
Üldkoosolek	14
Artelli juhatus	20
Revisjonikomisjon	26
Juhtimisaparaadi organisatsiooniline ülesehitus	29
Kolhoosi esimees ja tema töömeetodid	42
Plaaniline alus majapidamise juhtimisel	56
Perspektiivplaanid	57
Aasta- ja tööplaanid	68
Plaan-töökäsk	70
Töödistsipliini tugevdamine	73
Võitlus vastutamatusega	73
Võitlus võrdsustamisega	80
Võitlus töödistsipliini eest	92
Sotsialistliku võistluse juhtimine	95
Ühiskondliku omandi kaitse ja arendamine	100

Vastutav toimetaja

K. Vool.

Tehniline toimetaja

H. Kohu.

Ladumisele antud 12. XI 47.

Trükkimisele antud 24. XII 47.

Paberi kaust 61 × 26. 1/16. Trüki-
poognaid 7. Autoripoognaid 5,5.

Arvestuspoognaid 5,73. MB 07939.

Laotihedus trpg. 38000. Tiraaž

7 200. Trükikoda tellimus nr. 1054.

Trükikoda „Noor-Eesti“,

Tartu, Kastani 38.

Опыт управления делами
сельскохозяйственной артели.

На эстонском языке.

Эгосиздат „Научная Литера-
тура“, Tartu.

Rbl. 3.50

A-16804
A

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00467278 0